LATVIA
Latvian Newspaper
Published under EUCOM Civil Affairs Division Authorisation Number UNDP 196. Publisher and Editor: Valdemārs Lamberga Eßlingen/N. Breite Str. 6—8. Printer: Ungeheuer & Ulmer. Ludwigsburg, Körnerstr. 16. Published twice weekly Circulation 11.000.

LATVIJA

LATVIAN NEWSPAPER

Nr. 35 (379)
Sestdien, 1950. g. 6. maijā.
Iznāk trešdienās un sestdienās Izdevēja: Latviešu Centrālā Komiteja. Galvenais redaktors: V. Lamberga; galvenā redaktora vietnieks: M. Cullitis. Redaktori: A. Bolšteins, J. Jākabsons, B. Kīselis, E. Raisters, L. Švarcs Austrālijas redakcijas vad. A. Šmits (Lawley House, Canberra, A. C. T., Australia). Redakcijas adrese: Esslingen/N. Breite Str. 6—8, telefons 17230.

AMERIKĀŅU JOSLĀ LĪDZ JŪLIJAM PĀRVIETOS 55.000 NOMETŅU IEMĪTNIEKU

Bij. karavīru izceļošanas izredzes novertēs individuāli —

Kārtējā DP preses konference Bad Kisingenā

Kārtējā amerikāņu joslas DP preses konferencē, kas notika 3. maijā IRO galvenajā mītnē Bad Kisingenā, svarīgākais bija paziņojums par tuvākā laikā sagaidāmajām plašāka apmēra nometņu pārcelšanām un pārorganizēšanām, kuŗu mērķis — izvietot šķirti tos DP, kam izredzes vācu saimniecībā. Šai sakarā pārvietošanas skars apmēram 60 proc. no visiem nometnēs dzīvojošiem DP. Bij. karavīru emigrācijas izredzes novērtēs sevišķas padomdošanas komisijas, kas darbu jau sākušas. Turpmākajā emigrācijas gaitā uz ASV svariga arī informācija, ka vīzu izsniegšanā atjaunota agrākā laukstrādnieku klauzula, t. i., ka 35 proc. no visām vīzām izsniedzamas izceļotājiem, kas strādās ASV lauksaimniecībā.

Preses konferences ievadījumā IRO amerikāņu joslas publiskās informācijas daļas vadītājs Čarls T. Reiners paziņoja jaunākos oficiālos statistiskos datus par nometnēs un privāti dzīvojošo DP skaitu un sadalījumu amerikāņu joslā. Skaitļi raksturo stāvokli pirms viena mēneša, bet var uzskatīt, ka starplaikā DP skaits un procentuālais iedalījums nav būtiski grozījies.

Nometņu aprūpē pārskata dienā bijuši vispirms 5436 grūti izvietojamie resp. „hard core" grupas DP. 15.564 personām izceļošanas iespējas atzīstamas par ierobežotām, un tādēļ tās pēc 30. jūnija aprūpi vairs nesaņems. 645 personām dažādu iemeslu dēļ IRO pēc minētā datuma nesniegs vairs nekāda veida palīdzību, galvenokārt tādēļ, ka tās atsacījušās izmantot piedāvātās izceļošanas iespējas. 3978 DP paši izteikuši vēlēšanos palikt Vācijā, un *tos iespējami* ātri iesaistīs vācu saimniecībā. Lielākā grupa nometņu iemītnieku — 63 081 — ir tādi, kam pamatotas izredzes izceļot un kas tādēļ arī pēc 30. jūnija paliks IRO aprūpē. 100 nometņu iedzīvotāju izteikuši vēlēšanos repatriēties, bet 2969 personas nav vēl pagūtas intervēt. Visas tikko minētās grupas kopskaitā sastāda 91.772 nometņu iedzīvotājus. Tai pašā datumā nometnēs atradušies vēl 289 bāreņi, bet emigrācijas centros un transitnometnēs (galvenokārt Gronā) — 16.126 DP. Tātad galīgais aprūpējamo DP skaits pārskata dienā amerikāņu joslā sasniedz 108.187.

Amerikāņu joslas privāti dzīvojošo DP skaits tai pašā datumā bijis 73.162. No tiem 45.442 ir labas izredzes izceļot, 193 grib repatriēties, bet pārējo izceļošanas izredzes problēmatiskas. 7893 nav vēl iztaujāti. Kopā ar nometņu iedzīvotājiem DP skaits tātad bijis 181.349. Šai skaitā ietilpināti arī apm. 11.000 sardžu vienību vīru.

IRO pārvietošanas un dzīvokļu daļas (Movements and Accomodation Dept.) vadītājs amerikāņu joslā Braiens Edvordss (Brian Edwards) žurnālistiem plaši referēja par paredzamām nometņu pārvietošanas akcijām, kas kļuvušas nepieciešamas sakarā ar organizācijas ģenerālpadomes Ženēvā pieņemto lēmumu par visu aprūpējamo DP sagrupēšanu divās katēgorijās. Šo sagrupējumu IRO veiks tuvāko divu mēnešu laikā, t. i., līdz jūnija beigām, izveidojot divus nometņu tipus. Pirmā tipa nometnēs sapulcinās visus tos DP, kam dažādu apstākļu dēļ paredzama palikšana Vācijā (t. s. residual group), bet otrā — tos, kam izredzes izceļot (t. s. pipe-line group). Pašlaik amerikāņu joslā vēl arvien pastāv 120 DP installācijas, no tām 63 parastās dzīvojamās nometnēs, bet pārējās — dažādi emigrācijas un pārskološanās centri, ārstniecības iestādes un taml. Līdz 30. jūnijam dzīvojamo nometņu skaits joslā jāsamazina uz 32, sadalot to iemītniekus saskaņā ar minētajām divām katēgorijām. Vācijā paliekošo DP nometnes pēc 30. jūnija noņos vācu saimniecības iestāžu pārziņā.

Mr. Edvordes norādīja, ka DP pārvietošanas akcijas skars ļoti plašu personu skaitu. Pēc pašreizējām aplēsēm var vērtēt, ka būs jāpārceļas apm. 60 proc. no visiem nometņu DP resp. ap 55.000 personām. „Mēs ceram, ka katram no šiem DP iznāks mainīt savu nometni tikai vienu reizi," teica pārvietošanas akcijas augstākais vadītājs, „bet galvot katrā gadījumā to tomēr nevaram. Nav šaubu, ka tik plaša pārvietošanas akcija neizbēgami saistīsies arī ar grūtībām un sarežģījumiem. Mēs tomēr aicinām visus DP pilnībā izprast pārvietošanas nepieciešamību, jo tikai tādā veidā IRO iespējams reālizēt savu neatliekamo tuvākā laika programmu — izšķirot Vācijā palicējus no emigrācijas procesā iesaistāmiem resp. jau iesaistītiem DP." Mr. Edvordss piebilda, ka arī pēc iedalīšanas palicēju grupā un pāriešanas vācu saimniecībā ikviens šīs grupas DP varēs turpināt meklēt sev kādu izceļošanas iespēju, un ja to laimētos atrast, tad izceļot būs iespējams ar IRO palīdzību.

Uz vairāku žurnālistu jautājumiem Mr. Edvordss vēl papildus paskaidroja, ka pagaidām IRO nav iespējams konkrēti paziņot, kādās nometnēs ievietos izceļošanas kandidātus, un kādās Vācijā palicējus. Šai jautājumā nepieciešams armijas vadības akcepts, kas vēl nav saņemts. IRO vispār centīsies pārvietot DP pa tautību grupām, ievērojot jauno nometņu organizēšanā viņu nacionālās intereses. Tomēr jau tagad jābrīdina, ka vienmēr nacionālitāšu principu ievērot praktiski nebūs iespējams, un tādēļ pārsvarā sagaidāma jauktu tautību nometņu izveidošana. Par visām pārcelšanām IRO attiecīgajām DP grupām mēģinās paziņot jau laikus, neatkāpjot šo informāciju „uz pēdējo minūti".

Daļa no speciālajām DP installācijām savu darbību turpinās arī pēc 30. jūnija, bet daļu likvidēs. Darbību sašaurinās kontrolcentri, bet strādātāju centrus paredzēts pavisam slēgt. Divi arodapmācības centri turpinās darboties līdz decembrim. Tāpat līdz gada beigām darbosies invalidu un slimnieku pārskološanas kursi, bet valodu kursus no IRO pārņems kāda cita bēgļu palīdzības aģentūra.

Par to, kādā veidā notiks „residual group" nometņu iekļaušana vācu saimniecībā, IRO ģenerāldirektors Donalds Kingslejs jau agrāk panācis principiālu vienošanos ar visiem 3 Rietumvācijas augstajiem komisāriem. Bez tam šai jautājumā amerikāņu augstais komisārs Meklojs iesniedzis memorandu ar konkrētiem plāniem triju Rietumvācijas zemju valdībām. Katra no šīm valdībām tikko pabeigusi izstrādāt savus pretpriekšlikumus un papildu ierosinājumus, ko drīzumā saskaņos galīgā veidā.

Latviešu un igauņu žurnālisti ierosināja preses konferencē plašākas pārrunas par sasāpējušo karavīru emigrācijas jautājumu. Vai bij. karavīrus, kuŗu emigrācijas process „ierūsējis", nometņu jaunorganizēšanas akcijā domāts pieskaitīt palicēju vai izceļošanas kandidātu grupai? — Uz šo jautājumu preses šefs Reiners vispirms atbildēja, ka karavīrus, kas emigrācijas procesu jau ievadījuši, paredzēts ietilpināt izceļošanas kandidātu grupā (pipe-line group). Žurnālisti tad norādīja, ka IRO apgabalu (Area) birojos nesen saņemta emigrācijas šefa Tomasa 17. aprīlī parakstīta instrukcija, nēc kuŗas karavīri tomēr ietilpināmi Vācijā palicēju grupā. Preses konferences nobeigumā Mr. Reiners speciāli devās uz emigrācijas daļu šo jautājumu noskaidrot, pēc kam paziņoja, ka saskaņā ar jaunākajiem emigrācijas daļas norādījumiem katru bij. karavīra gadījumu izšķirs individuāli sevišķa padomdošanas komisija, piedaloties labklājības un izvietošanas ierēdņiem. Ja padomdošanas komisija atzīs, ka attiecīgajam DP ir izredzes izceļot, tad viņu arī ieskaitīs kādā no izceļošanas kandidātu nometnēm, bet negātivā gadījumā — palicēju nometnē.

Kur un kad šīs padomdošanas komisijas sāks darboties? Pēc kādiem principiem tās noteiks, vai DP ir vai nav izredzes izceļot? — Atbilde: minētās komisijas jau darbojas. Tās nodibinātas visos apgabalos un pieņem savus atzinumus, pamatojoties

(Turpinājums 4. lpp.).

Jauns Maskavas mēģinājums satricināt Somiju

NO 4500 STREIKOTĀJIEM LOKOMOTĪVJU VADĪTĀJIEM 2000 MOBILIZĒTI UN PAKĻAUTI MILITĀRAI DISCIPLĪNAI. — KEKONENA VALDĪBA GATAVOJAS IZDOT IGAUŅU KAPTEINI

Helsinki (E). — Trešdien visā Somijā sākās lokomotīvju vadītāju streiks. Dzelzceļnieku arodbiedrība, kuŗā liela noteikšana komūnistiem, prasa paaugstināt algas un normēt darba laiku. Kopš trešdienas praktiski apstājusies kustība uz visiem Somijas dzelzceļiem. Lai nedotu iemeslu Maskavai pārmest, ka Somija nepilda reparācijas, pāri Karēlijas šaurumam uz Ļeņingradu ripo vienīgi preču vilcieni. Kekonena valdība trešdienas vakarā devusi rīkojumu mobilizēt visus lokomotīvju vadītājus, kas pensionēti, lai kaut daļēji atjaunotu kustību. Komūnisti par atbildi pieteikuši pirmdien ģenerālstreiku.

Ievērojot kritisko stāvokli Somijas valdība trešdien mobilizējusi 2000 tos lokomotīvju vadītājus no streikotāju vidus, kas jaunāki par 40 gadiem. Šai ricībai arodbiedrību kongress atbildēja ar ultimātu apmierināt streikotāju prasības līdz svētdienas vakaram. Pretējā gadījumā piedraudot pirmdien ar ģenerālstreiku. Ceturtdien valdība mobilizētos novietojusi kazarmās, apģērbusi karavīru formas tērpos un pakļāvusi militārai disciplīnai uz kara tiesas likumiem. Pēdējās ziņas vēstī, ka streiks ceturtdienas pēcpusdienā paplašinājies un apstājušies arī piena vilcieni un reparāciju transporti.

Šis nav pirmais komūnistu mēģinājums satricināt Somijas iekšpolitisko stāvokli un radīt nemierus. Fāgerholma valdības laikā notika vairāki streiki un asiņainas sadursmes, ko somi tomēr pārvarēja. Arī tagadējais ministru prezidents Kekonens trešdienas vakarā pa radio apelēja pie somu tautas atbalstīt valdību un palīdzēt pārvarēt pašreizējo saspīlējumu. Rietumos nevienam nav noslēpums, ka Somija līdz šim bijusi

(Turpinājums 8. lpp.).

Britu flotei jauns lidmašīnu bazes kuģis

Liverpule (D). — Trešdien Liverpules ostā Lielbritānijas karaliene Elizabete iesvētīja lielāko angļu flotes lidmašīnu bazes kuģi Ark Royal. Kuģis ir 268 m garš un skaitās 36.800 br. reģ. t. Uz tā atradīsies turboiznīcinātāji un tāllidojumu bumbveži. Sasitot pret Ark Royal sāniem šampānieša pudeli, karaliene izteica vēlēšanos, lai kuģim nekad nebūtu jāpiedalās karā. Nule uzbūvētais Ark Royal ir tiešs pēcnieks līdzīga nosaukuma kuģim, ko vācu zemūdenes 1941. gada novembrī nogremdēja Vidusjūrā.

Krievi netaupa arī britu kuģus

Londona (E). — BBC ziņo, ka kopš pirmdienas pazudis britu zvejas kuģis Etruriā, kas atradies Ziemeļjūrā. Tagad Londonā saņemta informācija, ka kuģi aizturējušas padomju ātrlaivas un likušas tām doties uz Murmansku. Kāds cits tvaikonis, kas atradies tais pašos ūdeņos, saņēmis sekojošu radiogrammu: „Mūs aizturēja krievi. Uz klāja atrodas sarkanarmieši, kas piespieda Etruriu doties uz Murmansku." Līdz šim, kā zināms, Padomju savienība bija aizturējusi vairākus zviedru zvejas kuģus. Tagad krievi vairs netaupa arī britu floti.

Angļu ārlietu mniistrija ceturtdien paskaidroja, ka Lielbritānijas vēstniekam Maskavā uzdots noskaidrot šo gadījumu. Viņam jānoskaidro arī kādos apstākļos Etruria aizturēta. Ja aizturēšana notikusi ārpus starptautiski deklarētās 3 jūdžu joslas, vēstniekam jāpieprasa kuģa tūlītēju atbrīvošanu.

Situāciju pasliktina tas apstāklis, ka Pad. savienība pretēji starptautiskajiem noteikumiem, piemēram, Baltijas jūrā pieprasa 12 jūras jūdžu platu teritoriālo ūdeņu joslu, motivējot to ar drošības viedokli.

Informētas aprindas domā, ka savadā krievu rīcība jāizskaidro ar padomju aizsardzības ieriču būvēm arktiskajos apgabalos un Baltijas jūras piekrastē.

Staļins personīgi pārņēmis Kremļa ārpolitikas virsvadību

Maskava (Is). — Speciālajā raidījumā Ķīnai un Padomju savienības Tālo austrumu apgabaliem Maskavas radio paziņojis, ka ministru prezidents un kompartijas ģenerālsekretārs Staļins nesen pārņēmis krievu ārpolitikas augstāko vadību. Raidījumā uzsvērts, ka turpmāk viņš personīgi izsekos un vadīs visu to problēmu atrisināšanu, kas skar Padomju savienības attieksmes ar citām valstīm, bet it sevišķi „starptautisko miera kustību".

Tālāk raidījumā norādīts, ka, neraugoties uz Padomju savienības mēģinājumiem konfliktu atrisināt, starptautiskais stāvoklis pēdējos mēnešos tādā mērā paasinājies, ka tagad jāmobilizē visi spēki pasaules miera sargāšanai. Svarīgākais uzdevums šajā pasākumā esot „visu Padomju savienības ārpolitisko spēku un ārzemju progresīvo elementu koordinēšana un iesaistīšana angloamerikāņu kara kūdīšanas atvairīšanai".

Otra pasaules kara laikā Staļins personīgi pārņēmis karaspēka augstāko virsvadību, un viņa vadībā karš arī uzvarēts. Tagad viņš diriģēs arī „miera virsvadību", tādēļ pēc Maskavas raidītāja apgalvojuma. Padomju savienības jaunā „ārpolitiskā ģenerāllīnija" panākšot arī mieru.

Tuvākus paskaidrojumus par jauno ārpolitisko līniju raidījums nedeva. Arī padomju prese un ziņu aģentūra TASS līdz šim vēl nav pieskārusies jaunajai līnijai. Bet, izsekojot radio un preses propagandai, kas domāta padomju tautai, nevar būt šaubu, ka jaunā starptautiskā līnija nebūt nemīkstina auksto karu. Pretamerikāniskās polemikas asums un lielā rosība lidmašīnas incidenta gadījumā ļauj secināt, ka Padomju savienība plaisu starp rietumiem un austrumiem nodomājusi vēl vairāk padziļināt.

ASV sagatavota katrai iespējai

PREZIDENTS TRŪMENS JOPROJĀM OPTIMISTISKS

Vašingtona (Is). — Prezidents Trūmens kārtējā preses konferencē Baltajā namā ceturtdien paskaidroja, ka Maršala plāns izmaksā daudz mazāk nekā jauns pasaules karš. Prezidents pasvītroja nepieciešamību turpināt Maršala plāna atbalstīšanu pilnos apmēros un aizrādīja, ka Savienotajām valstīm jāizmanto visi līdzekļi, lai panāktu uzvaru aukstajā karā. Viens no šiem līdzekļiem ir Maršala plāns.

Tālāk Trūmens norādīja, ka, neraugoties uz aizsardzības izdevumu samazināšanu nākamajam gadam, ASV aizsardzības spēks ir pietiekams. Atbildot senātora Taidinga apgalvojumam, it kā draudot karš ASV un Pad. savienības starpā, prezidents atkārtoja savus optimistiskos vārdus, ka pašreizējais pasaules politiskais stāvoklis esot optimistisks, un senātora bažas veltīgas. Stāvoklis esot labāks nekā 1946. gada sākumā, un joprojām uzlabojoties.

Tālāk prezidents paziņoja, ka aizsardzības ministrija izstrādājusi sīkus plānus militārai un civilai mobilizācijai kara gadījumā, bet norādīja arī ka šos plānus turēšot noslēpumā.

Eksprezidenta Hūvera nesen izteiktajam priekšlikumam par austrumu bloka valstu izraidīšanu no UN Trūmens nepievienojās.

Anglija uzņems vēl 2000 DP

ARĪ JAUNZĒLANDE VĒLAS VAIRĀK IECEĻOTĀJU

Londona (D). — BBC ziņo, ka Jaunzēlandes valdība pašreiz pārbauda likumprojektu kas paredz uzņemt vairāk iecelotāju. Imigrācijas ministrs parlamentā paskaidrojis, ka Jaunzēlandē trūkst darba roku, kāpēc nepieciešams tās meklēt citur. Jaunais likumprojekts, ja to pieņems, pavērs tālās salas durvis vieniniekiem un vieniniecēm no visām Eiropas valstīm. Līdz šim Jaunzēlande uzņēma vienīgi imigrantus no Lielbritānijas un nelielu skaitu DP.

BBC ceturtdienas vakarā ziņoja, ka arī Anglija uzņemšot vēl 2000 DP no Vācijas un Austrijas. To oficiāli kādā runā paziņojis Anglijas iekšlietu ministrs.

Apcietināts arī Igaunijas augstākās padomes priekšsēdis

Londona (E). — BBC ceturtdien pl. 14. ziņoja, ka no amata atcelts un apcietināts arī Igaunijas augstākās padomes priekšsēdis Eduards Pells Tallinas komūnistu partijas biedri ar telegrammu paziņojuši Staļinam, ka tagad „no padomju kopības padziti visi pilsoniski nacionālie elementi". Informāciju par Pella atcelšanu un apcietināšanu sniedzis Igaunu komūnistu partijas oficiozs. Viņam piedēvē „nacionāli buržuāziskas tendences un titoismu". Laikraksts saka, ka Igaunijas valsts svētkos Pells esot „ignorējis" krievu tautas dejas un dziesmas. Raksta beigās oficiozs vēršas arī pret partijas ģenerālsekretāru, neminot gan viņu vārdā.

Sniedzot šo informāciju, BBC piebilst, ka Pella atcelšana un apcietināšana ir sekas tām tīrīšanām, kas Igaunijā sākās jau 1945. g. Padomju savienība esot sevišķi jūtīga Baltijas jūras piekrastē Maskava baidās, kaut tik kāda plaktā kolonna neizjauktu tās nodomus svarīgo aizsardzības liniju izveidošanā un Baltijas jūras nocietināšanā. Par tīrīšanām Igaunijā raksta arī Die Neue Zeitung. Pēc tiešas pavēles no Kremļa tās esot izdarījis valsts drošības ministrs Moskaļenko, kas stājies igauņa Kumma vietā.

LATVIJA

Nr. 35 (379) 1950. g. 6. maijā.

Ar autora parakstu vai iniciāļiem parakstītajos rakstos izteiktās domas nav katrā ziņā redakcijas domas

PAR TIEM, KAS PALIKS

Tautu pārvietošanās IRO ietvaros tuvojas beigām. Kaut arī IRO ģenerālpadome paredzējusi vēl pēc 30. jūnija turpināt nometņu aprūpi tiem, kam ir izredzes emigrēt līdz 1951. g. 31. martam, tomēr tūkstošiem latviešu neatvairāmi būs jāpaliek Vācijā. Tā nebūs visvairāk liktenīga piemeklētā mūsu tautas daļa, jo ar viņu pamestības sajūtu nakts laikā mainītos padomju režima deportētie vai pašreiz Latvijā vegetējošie. Bet savā tiekšmē uz rietumiem viņi nu ir nonākuši pie gala punkta — viņu gājiens uz rietumiem ir stājies vācu telpā.

Teorētiski prāt.ēju situācija nelikeas tik jauna. Viņi veido divas lielas grupas, no kurām viena jau tiek uztverta veco ļaužu vai slimo un invalīdu nometnēs. Otro paredzēts iekļaut vācu saimniecībā. Dzīve jau tagad rāda, ka iekļaušanās vācu saimniecībā nozīmēs nikuļošanu kā sociāli apgādājamiem sveštautiešiem, atkal dzīvošanu kopmitnēs, cinīšanos ar līdzekļu trūkumu. Būs izņēmumi, bet ne daudz. Vācu saimniecībai paredzētie ir tie, kas vai nu vecuma, veselības vai ģimenes sastāva ziņā nav atzīstami par piemērotiem darbam emigrācijā vai arī citu iemeslu dēļ paliek ārpus emigrācijas ietvariem. Viņiem nu jāuzņemas eksistences cīņa vācu saimniecībā.

Vai šai cīņā ir izredzes? Ļoti mazas. Ziņas liecina, ka, zināmu reālu pabalstu varēs saņemt tikai darbu vēl nedabūjušie, kamēr tie dzīvos viņiem īpaši paredzētās nometnēs. Ar minēto pabalstu būs jāuzsāk patstāvīgā dzīve, jāiegādājas pārtika, apģērbs, kurināmais, jāmaksā par telpām. Stājoties darbā, pabalsts izbeidzas un automatiski stājas spēkā parastā kārtība par darba algu, bezdarba apkarošanas atvilkumiem un tiesībām uz bezdarbu pabalstu. Lai arī vācu valūta ir stabila, preču tirgus bagāts, jāsaredz neapskaužamais stāvoklis, kāds gaida vācu saimniecībā iekļaujamos tautiešus. Par vienu DM dienā pat visielākā taupībā gan nebūs iespējams apmierināt pirmās nepieciešamības vajadzības.

Paliek cīņa par darbu. Prese raksta par IRC nodomāto atbalstu, izveidojot īpašus DP ražošanas kooperātīvus. Arī latviešu trimdas saimes vadība, liekas, ir tam labvēlīgi noskaņota. Gribētos norādīt uz šī nodoma trūkumiem. Tehniskās un amata veiksmes šiem DP ražošanas kooperātīviem netrūks, bet tiem trūks pietiekami kapitāla un labvēlīgās nacionālās aizmugures konkurences cīņai. Nebūtu arī politiski un psiholoģiski pareizi šīsdienas Vācijā radīt sveštautiešu salas, kaut vai izteiktu nacionālu uzņēmumu veidā. Tāpat kā līdz šim DP nometnes arī vislabāko attieksmi gadījumos ar vācu iedzīvotājiem palika tomēr sveškermeņi, tā arī šie projektētie uzņēmumi būs tādi.

Ar to nav domāts noliegt spēju, prasmes un konkurences nozīmi. Jau tagad latvieši atraduši vietu vācu saimnieciskajā dzīvē kā atzītu firmu īpašnieki (Bērziņš Augsburgā, Rugge Hamburgā uc.), amatnieki — speciālisti, mākslinieki, žurnālisti, fabriku un laukstrādnieki. Bet tie ir tikai retie un patikami izņēmumi. Īstais ceļš Vācijā palicējiem ir — iekļauties vācu saimnieciskajā dzīvē tiešā. Šo gājienu atvieglot var kapitāls vai ražošanas ierīces, apņēmība, spējas (piem., firma Rythmothon Hamburgā).

Aicinot kādu latviešu glezniekiņu palikt Vācijā, vācu redaktors izteica raksturīgu domu, ko der ievērot: „Mēs cienam spējīgus ārzemniekus. Mēs viņus pat vairāk atbalstām nekā pašu mākslinie.ķus. Bet tiem jādzīvo un jāieklaujas mūsu sabiedrībā. No nometnēm vai pat atsevišķām ārzemnieku ēkām tiem mūsu sirdis nekad neiekarot!" Vai ar to nebūtu tārpiņās domāts arī par latviešu saimniecisko pasākumu izredzēm Vācijā?

Bet ir arī citas problēmas. Tautiskās apziņas saglabāšana nesaistās tikai ar dzīvi noslēgtā savas tautas pulkā. Par tiem, kas paliks, taču rūpēsies latviešu laikraksts, tiem nebūs zudusi latviešu grāmata. Par viņu garīgo aprūpi gādās latviešu baznīca. Centros darbosies latviešu tautskola (?).

Kāds būs palicēju politiski tiesiskais stāvoklis? Prese raksta, ka sabiedroto organi uzdevuši vācu valdībām izstrādāt likumprojektus par palicēju tiesisko stāvokli, norādot, ka tas nekādi nedrīkst būt sliktāks kā vācu iedzīvotājiem. Ir prasītas vienādas tiesības uz darbu, izglītību utt. Mēs vēl nezinām, kāds būs Bonnas valdības DP likums, bet mūs māc šaubas. Būs neskaidrības, pārpratumi, kuru novēršana prasīs pārstāvības pie Vācijas valdības un pāri tai — sabiedroto augstajiem komisāriem. Nebūs sekmju ne pašu palicēju velētiem, ne ieceltiem organiem, jo tiem trūks vajadzīgās varas autoritātes.

Tādēļ būtu dabiga prasība pēc Latvijas konsulāriem pārstāvjiem Vācijas telpā, kur arī nākotnē dzīvos ievērojams skaits latviešu. Ar ļoti solīdo konsula statusu bruņotie latviešu pārstāvji būs neatsverams atbalsts Vācijā palicējiem.

Kārlis Videnieks

Par un pret iecelošanu Kanadā

Kanadas parlamentā nesen notika debates par imigrācijas paplašināšanu sakarā ar imigrācijas ministrijas budžetu. Imigrācijas ministrs Hariss paskaidroja, ka ministrijas politika vēlas pavairot Kanadas iedzīvotāju skaitu ar rūpīgi izmeklētiem iecelotājiem saskaņā ar valsts uzņēmšanas spējām, kuri viegli asimilēsies. Pašreiz ieinteresētā sabiedrība Kanadā esot sadalījusies divās grupās, no kurām viena uzskatot, ka jaunie iecelotāji vairojot nodarbinātības iespējas un valsts saimniecisko varenību, bet otra domājot, ka tie palielinot tikai bezdarbnieku skaitu Kanadā.

Debatēs šis ieskats pierādījās par pareizu. Progresīvi konservatīvās partijas pārstāvji uzsvēra, ka vajadzētu vienkāršot iecelošanas procedūru, un imigrantiem ieskaidrot, ka Kanadā ārzemnieku nav, bet visi te ir kanadieši un katrs iecelotājs mīļi gaidīts viesis. Lielāks iecelotāju skaits, kā to jau norādījusi tirdzniecības kamera, nozīmētu vairāk darba un vairāk pircēju Kanadas ražojumiem. Minimālais iecelotāju skaits gadā nedrīkstētu būt zemāks par 100.000. Īpaši iecelotāji no Anglijas un Francijas būtu jāatbalsta ar ceļa naudām un aizdevumiem. Bezdarba statistika rādot, ka Ontario provincē, kas uzņēmusi 183.000 iecelotāju, bezdarbnieku skaits pag. ziemā bijis vismazākais, salīdzinot ar vispārējo darba tirgus stāvokli.

Debašu nobeigumā ministrs konstatēja, ka, neskatoties uz pretestību arodbiedrību aprindās iecelotāju skaita palielināšanai, arī sociālisti un vispār parlamenta vairākums esot ieskatos, ka imigrācija ir vairāk laba nekā ļauna lieta. Tāpat izskanēja prasība, lai pēc divu gadu nodzīvošanas Kanadā iecelotājiem ļautu nodot pirmo prasību pavalstniecības iegūšanai, izsniedzot par šo vēlēšanos attiecīgu apliecību.

Nometņu dzīve

FARELAS veco ļaužu mītnē YMCA rīkoja koncertu, kurā apmeklētāju pārpildītā zālē noklausījās Ilgas un Kārļa Munteru priekšnesumus. Programma bija plaša un gaumīgi sastādīta un māksliniekiem izpelnījās vispārīgu atzinību. Pateicoties rīkotājiem un māksliniekiem, vecie ļaudis lūdz arī citus koncertētājus nepiemirst viņus.

NEIŠTATES nometnē atpakaļ no Tanžeras atgriezies tautietis Š. Viņš kā turists bija saņēmis izbraukšanas atļauju un caur Šveici un Italiju devies uz Ziemeļafriku. Tanžerā tomēr izrādījies, ka tur nav iespējams atrast nodarbošanos un palikt uz dzīvi, kāpēc gribot negribot vajadzējis atgriezties atpakaļ.

LĀRAS transitcentrs franču joslā īoprojām darbojas, laizdams cauri izceļotājus uz Austrāliju un Kanadu. Uzturs pietiekams, bet neērtības rada telpas barakās, kur, izņemot gultas, citu mēbeļu nav. Kopā vienā telpā parasti jāuzturas 60—70 cilvēkiem. Taču katru dienu pieietams silts ūdens un dušas. Sanitārie apstākļi kritizējami, jo nometnes ambulancē parasti ilgi jāgaida uz ārstu. Pēdējā laikā daudz bērnu slimo ar angīnu, bet ja grib ātri izveseļoties, jāiet vācu slimnīcā, kas maksā naudu. No Lāras transporti dodas tālāk uz Aurichas tīrnieku kazarmām, kur gaida nogādāšanu uz kuģi. Šeit dzīves apstākļi stipri labāki. Pēdējais Austrālijas transports Lāru atstāja 17. aprīlī, bet nākošais ies maija sākumā.

ĶĪLES DP nometne, kas atradās priekšpilsētā Fridrichsortā, un kurā vēl dzīvoja šeļenes augstskolās studējošie DP un arī strādātāji, ar aprīli likvidēta. Iemītnieki pārvietoti uz Eitīnu, bet māc. J. Gabliks pārgājis dzīvot uz Rendsburgu. Grūtākais stāvoklis turpmāk būs studentiem, kam līdz Kīlei būs jāmēro 50 km ceļš, kas pat ar pazeminājuma bileti maksā 2 DM.

STRAZDU PĀRA LIZDU dūmenī uzgāžās grafiķis Vilis Krūmiņš Pinebergas nometnē, pārbaudīdams savu krāsniņu, kas kādu nedēļu vairs nevilka. Kā dabas un dzīvnieku draugs Kr. putnu pāri atstāja viņu iemīļotajā vietā un iegādājās jaunu skārda dūmeni, krāsniņu pārceļot uz citu vietu.

PIESŪTĪTI GALVOJUMI

Prāvestam K. Ručam (24a) Lubeck, Parade 8 III, piesūtīti galvojumi šādām personām, kuras viņš lūdz atsaukties: Bertai-Olivei Graudiņai, Edvardam Butkum, Pēterim Kuļikovskim, Elfrīdai Tilmanei, Vilhelmīnei Šaumanei, Sofijai Brikai (?) un Vincentam Krauzam.

Latvijas ārzemju pases LCK kancelejā (13b) Augsburg, DP Camp Hochfeld, var saņemt šādi tautieši: Oskars Blitsons, Osvalds Līdeks, Anna Līdeka, dz. Kvēpa un Georgs Priedītis.

Prieciga deveja

ir bijuši tautieši un tautiešu kopas, kas ziedojušas LCK Ārējās informācijas fondam. Darīt visu, kas katra spēkos stāv, lai pasaule neaizmirst mazās tautas, kas brīvībā dzīvot grib, lai tā sadzird mūsu biedinājuma un brīdinājuma saucienus, — tā šobrīd ir mūsu cīņa par tēvu zemes atgūšanu. Visiem, kas šai darbā piedalījušies sirsnīgi pateicas Ārējās in. fonda vadītājs **V. Lambergs.**

Aprīļa mēnesī fondā ienākušās summas: Latviešu grupa Grēvenē DM 200; DV Grēvenes nodaļa — 20; Grēvenes draudze — 25; Sarkanā Krusta nodaļa Grēvenē — 50; Latviešu YMCA/YWCAs nodaļa Grēvenē — 25; Bērzes skautu vienība Grēvenē — 5; Latv. veco strēln. kopa Grēvenē — 13,50; LIAA Grēvenes kopa — 10; tautieši Grēvenē — 451,50 (Dr. V. Strautiņš — 26,50; Dr. V. Rūtenbergs, Dr. A. Zērviņš, Dr. A. Strautiņš, V. Maizītis, N. Grava, V. Rozalinskis, Dr. R. Sināts, K. Būmanis, A. Veidemanis, J. Ikstrims, N. Ruks, E. Vitoliņš, H. Ulmanis, G. Ķīkste, A. Dzirkale, Dr. Z. Ozoliņš, Avots, Avotiņš, V. Blūmentāls, Dr. J Lauva, K. Būmanis, K. Kalpaks pa 10 DM).

DV amerikāņu joslā 2052,50; 466 Post Disseldorfa-Stockum — 5; V. Bērziņš, Ambergā — 10; Alma Kiesnere, Minchenē — 3; Gētingenas tautieši — 6,40; DV Libekas nod. — 86,15; D. Mūrnieks, Erdingenā — 3; O. Balodis, Erdingā — 2; Jūl. Kublenieks, Eslingenā — 10; Ad. Ziņģis, Eslingenā — 10; Sigmaringenas tautieši — 16; Ž. Grencions, Blombergā — 10; CMWS Post Nr. 279 Hanoverā — 3; Memingenas tautieši — 110,90; (Nik. Reinfelds 10 DM) Libekas tautieši — 42,50; Minsteres transitnom. tautieši — 42 un Bedburgas tautieši — 22. Kopsummā ziedots DM 3370,30.

Meklē jaunus aizgādājamos

PALĪDZĪBAS AKCIJA

Nenovēršama un rūgta īstenība ir tā, ka Vācijā palicēju skaits var izrādīties prāvs. Tieši palicējiem visvairāk nepieciešams atbalsts, un to arī izprot latvieši, kam izdevies nokļūt citās zemēs un jau daudz maz iekļauties normālākā dzīvē. Aizbraucēji arī cenšas darīt Vācijā palicēju labā visu iespējamo, gan interesējot vietējo sabiedrību palīdzēt grūtdieņiem, gan paši krājot artavas, ko nosūtīt tiem, kam ceļš no Vācijas slēgts un kas, būdami veci, slimi, invalīdi vai daudzbērnu ģimeņu apgādnieki, visvairāk padoti dzīves likstām.

Lielu un svētīgu darbu veikusi un veic palīdzības organizācija Lettiska Hjalpinsamlingen Zviedrijā, vācot zviedru baznīcas aprindās drēbes, pārtiku un naudu grūtdieņu atbalstīšanai. Organizācijas ricībā ir plašāki to zviedru ģimeņu saraksti, kas līdz šim palīdzējušas ar dāvanu sainīšiem mūsu tautiešiem Vācijā. Turpinoties DP izceļošanai, tagad vairākas zviedru ģimenes palikušas bez apgādājamiem, lai gan tās šo uzdevumu labprāt veiktu arī uz priekšu. Tādēļ Lettiska Hjalpinsamlingen vadītājs, enerģiskais māc. Jānis Sviķis piesūtījis Palīdzības akcijai dažu zviedru ģimeņu adreses, lūdzot tām paziņot atbalstāmo tautiešu ģimenes, kam nav paredzēta izceļošana. Pirmais saraksts uz Zviedriju jau nosūtīts.

Kāda latviešu ģimene Francijā, māte ar divām 22 un 9 g. v. meitām, labprāt vēlētos uzņemt pie sevis par vecmāmiņu vecāku sievieti — vieninieci. Šīs vecmāmiņas uzdevums būtu uzraudzīt māju un jaunāko meiteni, kamēr māte un vecākā meita darbā austuvē. Latviešu ģimene dzīvo mazā ciemā Elzasā, Vogēzu kalnos. Vecās māmuļas — vieninieces, kas vēlētos izmantot šo iespēju un atkal nokļūt ģimenes vidū, lūgtas rakstīt Annai Provorno, Tissage du Bonhomme (Haut-Rhin), France.

*

Ģimenes bez apgādnieka veci ļaudis, slimie uc tautieši kam nav iespējams ieklauties nevienā no pašreizējām izceļošanas shēmām un kas vēlētos lai LCK un BSP lai delegācija tiem „Palīdzības akcijas" ietvaros sameklē citās zemēs „krustmātes" t. i. atsaucīgas ģimenes, kas Vācijā palicējiem sniegtu materiālu un morālisku atbalstu, aicināti savus lūgumus sirsnīgas vēstules veidā (uz plāna papīra gaisa pastam, pēc iespējas angļu valodā), kā arī uzņēmumus iesūtīt Latvijas redakcijai vai BSP latviešu delegācijas priekšsēdei T. Frdmanei-Endzinai Tannenbergstr. 5—6, Esslingen/N (14a). Nepieciešami lūgumam pievienot nometnes komitejas, bēgļu centrālo iestāžu vai vadītāju sabiedrisku darbinieku atsauksmes, kā arī norādīt, uz kāda vārda publicējama atbilde laikrakstā. Uz to pašu adresi aicināti rakstīt tie tautieši un organizācijas, kas apņemtos šādiem grūtdieņiem Vācijā sameklēt citās zemēs atsaucīgas „krustmātes" vai „krusttēvus".

ATBILDES TAUTIEŠIEM:

Katram lūgumam atsevišķi un plašāki atbildēt, diemžēl, nav iespējams. Zemāk minēto personu lūgumi nosūtīti uz norādītajām vietām un lūdzējiem tānogaidā atbildes no turienes.

Zviedrijā: V. Stūris. 1949. — Memingenā, B. Fingers — Libekā, A. M. — Neištatē, A. Runiks — Traunšteinā, E. Penaus — Traunšteinā, H. Vītola — Varelā, firma Sv. — Augsburgā, Marija Laksmane, M. Sliševiča — Bad Kanštatē.

Anglijā: Jānis Dinga.

Kanadā: A. Vītols — Eslingenā.

ASV: Z. Vaida — Neištatē, Alvīne Siliņa, Anna Cinis — Eslingenā, Pēteris Ūdris — Grasiebenā.

*

M. E. Puķo: Pēc jaunākās informācijas no māc. Zingera, visiem lūgumiem sameklēti labvēļi. Nogaidiet vēl laiciņu, un ja tad atbildi nesaņemat, iesūtiet mums otrreizēju lūgumu.

L. Vaselniekam: Lūdzam atkārtot.

L. Menģrikam: Savu adreses maiņu paziņojiet Mr. E. Lejiņam — 600, Main Str. Asbury Park, New Jersey, U.S.A.

Bunerim. Libekā: Pēc Jūsu vēstules saņemot, sliktās veselības dēļ darba devēju nevarēsim atrast. Ja vēlaties krusttēvu, atsūtiet lūgumu.

Tautietei Holandē: International Refugee Organization, Palais Wilson, Rue de Paquis, Genève, Schweiz.

Mirīs Oskars Siktars

No Austrijas saņemta sēru vēsts, ka tur 26 aprīlī ar sirds trieku miris zv. adv. p. Oskars Siktars. Kopš LCK pārstāvja Austrijā Evalda Freivalda izceļošanas uz ASV 1949. g. sākumā, viņa vietā izraudzija Oskaru Siktaru. Mērodams tālo ceļu no savas dzīves vietas Glazenbachā, S. piedalījās Vācijā notiekošajās LCP sesijās un LCK plenārsēdēs, allaž nākdams ar kādiem lietiškiem ierosinājumiem viņa pārstāvēto tautiešu un visas trimdas kopības labā.

Vairākus gadus S. darbojās Austrijas angabala komitejā un Austrijas latviešu laikraksta Latviešu Balss Austrijā redakcijā un līdz pat pēdējam bridim bija arī LSK pārstāvis Austrijā. Presi Vācijā viņš kārtējā apgādāja ar ziņojumiem par tautiešu dzīvi Austrijā, klūdams par citīgu līdzstrādnieku arī Latvijā. Bez informātiviem rakstiem viņa spalvai pieder arī ievadi un polemikas, kurās viņš pa laikam pacēla savu balsi, aizstāvēdams taisnību un patiesību.

VĒSTULES REDAKCIJAI

KAD NAKTĪ JĀATSTĀJ NOMETNE

Sinīs dienās LCP vicepriekšsēdim plkv. Kārlim Lobem paziņoja, ka viņam atņemta IRO aprūpe un nekavējoties jāatstāj Neištates nometne un jāpāriet dzīvot uz tuvumā esošajām koka barakām, kurās jau mitinās izskrīnētie vai brīvprātīgi vācu saimniecībā pārgājušie DP.

Ka IRO varētu kādam atņemt aprūpi, tas nepārsteidz, bet gan izbrīnu rada veids, kā un kādā steigā pulkvedim bija jāatstāj nometne vēlā vakara stundā. Vēroja un pētīja, vai tikai pulkvedis vairāk nepaņem līdzi nekā viņam atļauts. Likās, ka noteicējas amatpersonas neatskāra, ka izraida latviešu pulkvedi, kas cīņā pret boļševismu, kas ir viņa sūtība, licis savu dzīvību kīlā un tam nav nekādas iekāres pievākt nodriskāto un notraipīto nometnes skapi vai soliņu. Drīzāk jau viņš domāja skumjas domas par likteni, kas gribējis, ka par ciņu, kurā aktīvi būtu jāiesaistās visai rietumu pasaulei, viņa alga tagad ir morāliskais pazemojums un izskrīnēšana.

Lai pulkvedis zina, ka viņš nav viens. Viņa Volhovas purvu brīdēji stāv aiz viņa. Mēs visi vēl būsim vajadzīgi, kad sitīs mūsu stunda.

Eriks Miesnieks, Neištatē

SATVERSMES DAŽĀDĀ TULKOŠANA

V. Bastjāņa raksts Vai kopīgs ceļš iespējams satversmes dažādā tulkošanā skaidrības ienes maz, un, šķiet, vēl mazāk labuma Satversmē noteikts, ka Saeimas priekšsēdim, starp citu, ir pienākums izpildīt Valsts prezidenta amatu, „ja pēdējais atrodas ārpus valsts robežām vai citādi kavēts izpildīt savu varu".

Ja Valsts prezidents, boļševikiem okupējot Latviju, būtu aizbraucis, teiksim, uz Ameriku, vai viņš tagad varētu, kā tas Satversmē noteikts, „izpildīt savu varu" par Latvijas zemi, par Latvijas tautu? Nē, jo par Latviju valda brutāla padomju vara, kas nepilda starptautiskos līgumus un likumus. Satversme tādēļ paredz, ka atrašanās ārpus valsts robežām Valsts prezidentu kavē „izpildīt savu varu".

Nav saprotams tādēļ senātoru kungu konstatējumus (1948. g. 13. martā), Valsts prezidenta vietnieks (Saeimas priekšsēdētāja vietnieks), atrazdamies ārpus valsts robežām pretēji Satversmes noteikumiem, būtu tiesīgs izpildīt to, ko pats Valsts prezidents nav tiesīgs darīt.

Pēdējā Latvijas brīvvalsts valdība 1940. g. 17. maijā gan ir devusi nepārprotamas pilnvaras sūtnim K. Zariņam „aizstāvēt Latvijas intereses pēc labākās apziņas visās zemēs". (Skat. pilnvaru 6. pantu). Mūsu sūtņus K. Zariņu un J. Feldmani atzīst lielvalstis, bet nav gan zināms, vai biskaps J. Rancāns no lielvalstīm tiktu atzīts par Valsts prezidenta tiesību nesēju.

Sekojot V. Bastjāņa domu gaitai, jāsecina, ka būtu jāpanāk pie lielvalstīm atzītā sūtņa Zariņa pilnvaru „aizstāvēt Latvijas intereses" „anulēšana „lai tās nodotu biskapam J. Rancānam. Tad nu mums būtu Valsts prezidents — „saskaņā ar Satversmi" kurš, atrazdamies ārpus valsts robežām, būtu kavēts „izpildīt savu varu". Tas arī ir saskaņā ar Satversmi un patiešām būtu vienreizējs „sasniegums".

Ādolfs Blāķis,
Grosauheimā pie Hanavas

HEDVIGU ARZT,

kas kara laikā dzīvoja Litzmannstadt, Ludendorfstr. 89, bet kopš kāda laika, cik zināms, izceļojusi uz Austrāliju, lūdz rakstīt Leonhardam Rauskam, Wertheim/Main, Eichelgasse 56 vai Latvijas redakcijai.

Aug neaizkaramais fonds

Daugavas Vanagu Neaizkaramajā fondā aprīlī ienākuši šādi ziedojumi: DV Vircburgas Centrālās nom. nodaļa — DM 94,12 un Ziemeļu nometnes nodaļa — 1000, L. Ekšteins — 2, DV Neiburgas nod. — 35,40, Bad Kisingenas latviešu kopa — 119, DV Bad Aiblingas nod. — 500 un DV Eslingenas nod. 81,25 vai kopā DM 1831,77

Pavisam uz 1. maiju fondā skaitās DM 16.309,56 DV amerikāņu joslas valde atsaucīgajiem ziedotājiem izsaka savu sirsnīgāko pateicību.

DARBUS, NE VĀRDUS — ir arī Jūsu prasība.

Darba veiksmei ziedojiet LCK ārējas informācijas fondam.

Ziedojumi nosūtāmi: Vācijā LCK informācijas nozarei, (14a) Esslingen/N., Zollbergstr. 1—50; ārzemēs Latvijas pārstāvjiem. (Skat. 7. lapp. sludinājumu.)

Nu mūsu labā slava pagalam!

Kapec latviesi neperk radio aparatu par 2 marciņam?

VĒSTULE REDAKCIJAI NO JAUNZĒLANDES

Ārzemniekam klaiņojot pa Jaunzēlandes pilsētām, uzmanību saista neskaitāmie veikali, kas tirgojas dažādām lietotām mantām, un kuŗu apgrozījumi dažkārt pārsniedz vienu otru importfirmu. Sākumā liekas nesaprotami, kur gan šajā citādi bagātajā zemē, kur tik augsts un izlīdzināts dzīves standarts, atrodas minētajiem veikaliem pircēji, ja ik dienas jau lielie preču nami ir ļaužu pārpilni. Tomēr, padzīvojot zināmu laiku jaunajā zemē, kļūst pazīstamas šejienes paražas un īpatnējais dzīves veids arī attiecībā uz preču iepirkšanos.

Priekš pāris dienām kādā vakarā pie manis pavisam satraukts ieradās draugs Edgars. Viņš ar savu ģimeni dzīvo tikai dažas mājas tālāk aiz mums „labus padomu". Lūk, pirms mūsu ierašanās šajā pilsētā komiteja esot savākusi no labsirdīgiem iedzīvotājiem prāvus līdzekļus mājas iekārtošanai, kuŗā tagad laimīgi mītot vairākas latviešu ģimenes. Par saziedotiem līdzekļiem vecu lietu veikalos esot iepirktas labas mēbeles un grīdsegas. Viņi domājuši, ka mums vajadzīga palīdzība, un ka esam patiesi trūcīgi, — bet šodien izrādoties citādi. No minētās mājas gandrīz visas mēbeles un paklāji esot izsviesti ārā, un latvieši iegādājušies jaunas un dārgas dzīvokļu iekārtas. Tā esot neapziniga rīcība, un jaunzēlandieši tagad redzot, ka mums nekādas palīdzības nevajagot. Šai brīdī man ienāca prātā tās daudzās salātu un kāpostu galviņas, ko latviešu mājā

Kraistčerčas latviešu grupa ciemojas pazistamā Jaunzēlandes sabiedriskā darbinieka Bičompa viesmīlīgajā namā. X — Mr. Bičomps, XX — latviešu draudzes padomes sekretārs Lagzdiņš, XXX — Latvijas līdzstrādnieks V. Auziņš.

manējās pie kādas bagātas un sabiedrībā iecienītas jaunzēlandiešu lēdijas. Nebija vēl paspējis apmainīt savas darba drēbes un, smagi nopūzdamies, atkrita klubkrēslā.

„Nu man reiz pietiek!" Edgars izdvesa. „Iedomājies tikai — mūsu latviešu labā slava nu reiz pagalam." — „Kā tā — pagalam?" nesaprašanā jautāju. „Laikam kāds jau paspējis lauzt darba līgumu? Vai varbūt..?" — „Nē, nē," Edgars mani pārtrauca, „nav nekādu smagu noziegumu. Vainīgais esmu es ar savu radio." — „Tas taču kas neaizdrēts!" iesmējos. „Vai tad tava jaunā kaste būs sagandējusi mūsu labo slavu?"

Un nu Edgars pastāstīja, ka viņš pirms dažām dienām nopircis sešlampu radioaparātu, lai kādreiz paklausītos mūziku, un šī aparāta dēļ viņa dzīvokļa saimniece bija pamatīgi „izkratījusi sirdi" attiecībā uz visiem šejienes latviešiem. Lūk, — jaunzēlandieši esot mūsos vīlušies. Viņi domājuši mūs saprātīgus ļaudis, kas apzinīgi grib veidot savu nākotni, un centušies mums visādi palīdzēt, bet mēs vienkārši izdodot naudu niekiem. Kam gan Edgaram vajadzējis pirkt radio par 35 marciņām, kad vecu lietu veikalos gluži labu aparātu varot dabūt par 2 marciņām? Tāpat blakus mājas latvietis, kas strādājot par vienkāršu fabrikas strādnieku, nopircis rakstāmmašīnu par 17 marciņām. Viņai piederot sešas mājas, bet savai meitai viņa nopirkusi diezgan labu mašīnu vecu lietu veikalā par 4 marciņām. Jo vairāk nepiedodama šāda rīcība esot tādēļ, ka Edgars viņai nemaksājot pilnu dzīvokļa un uztura vērtību. Viņa tikai labsirdības dēļ esot daudz piemaksājusi pati no savas kabatas, lai cilvēkam būtu vieglāk. Tādēļ turpmāk viņa nedēļas īri paaugstināšot par 2 marciņām, jo latvieši, acīm redzot, spējot maksāt. Edgars gan iebildis, ka viņa sieva katru dienu no agra rīta līdz vēlam vakaram veic saimnieces mājas darbus, — arī sestdienās un svētdienās, par ko pienāktos divkārša samaksa. Bet arī tas nekā nebija līdzējis. Jaunzēlandieši esot daudz apzinīgāki un katrs savu brīvo naudu noguldot bankā. Tas pats jādarot arī mums, — viņa gandrīz katēgoriski uzsvērusi.

„Lieliski", teicu, „un ko tu tagad domā darīt?" — „Pavisam vienkārši", Edgars vēsi atbildēja, „sūdzēšos darba pārvaldei. To es pateicu arī viņai, un ar to mūsu saruna izbeidzās."

Šai mirklī pie manām dzīvokļa durvīm zvanīja. Nācējs bija kādas šejienes komitejas loceklis — jaunzēlandietis, ko pazinām kā bezgala laipnu vīru. Viņa nenoteiktais smaids mani samulsināja. Ko gan šis vīrs tik vēlā vakara stundā meklēja manā mājā? Arī Edgars nemierīgi sakustējās klubkrēslā.

„Vai kungus netraucēju?" viesis pārspīlēti laipni iesāka, dziļi palocīdamies. — „O, nē", padevu viņam krēslu. „Laikam kāda ziņa no komitejas?" — Pēc tam, kad jaunzēlandietis bija apvaicājies par mūsu veselību un apstākļiem darbā, viņš it kā lūgšņā sakrustoja rokas un kā komitejas loceklis teicās esam laimīgs, ka viņam radūsies iespēja dot pirmajās dienās sanesa bezgalīgie apmeklētāji, kas īstenībā nāca apraudzīt, kāds izskatās „dzīvs DP"...

Viesis runāja tālāk. Vēl divaināks esot apstāklis, ka vairākas latvietes, kas strādājot par mājkalpotājām bagātu jaunzēlandiešu ģimenēs un saņēmušas no darba devējām daudz apģērbu, neviena dāvātos tērpus nevalkājot. Jaunzēlandieši esot domājuši, ka mēs kara laikā visu zaudējuši, bet tagad mēs cenšoties ģērbties pat pārspīlēti. Pavisam nesaprotami esot, ka latviešu vīrieši pasūtinot uzvalkus pēc mēra, ko atļaujoties tikai bagāti un izlutināti jaunzēlandieši. Kad viņš pirms 14 gadiem precējies, — viesis turpināja, — viņš visas mēbeles pircis lietotu mantu veikalos, un tās esot tik labas, ka derot vēl šodien. Izšķērdīgie latvieši turpretim maksājot tagad par dīvānu un diviem klubkrēsliem līdz 70 marciņām, kamēr vecu lietu veikalos veselu divistabu iekārtu varot nopirkt par 14 marciņām.

Nevarēju nociesties nepiezīmējis, ka viesa padoms varbūt tiešām noderīgs, bet mēs, latvieši, neesam raduši iepirkties lietotu preču veikalos. Tāpat norādīju, ka esam dzīvē jau tik daudz zaudējuši un redzējuši tik daudz nolietotu mēbeļu un drēbju savos nometņu laikos, ka tagad, sākot jaunu dzīvi, gribam iekārtot dzīvokli un ģērbties, kā tas Eiropā parasts un sagādā mums prieku. Jaunzēlandietis tomēr nevarēja to saprast un teica: „Nav tik svarīgi, kā jūs dzīvojāt mājās, bet jums ir jāatver konts bankā. Redziet, es pat atmetu smēķēšanu un naudu, ko agrāk izdevu cigaretēm, ieguldu sava dēla kontā. Vai tas nav jauki? Iedomājieties tikai — pēc 20 gadiem būs krietna summa!"

Tagad man kļuva pilnīgi skaidrs, kādēļ viesis mani apmeklējis, un kādēļ pēdējās dienās apkārtnes iedzīvotājus „uztrauca" latviešu ģimeņu dzīves veids. Gribējās pateikt, ka mēs pēc visa pārdzīvotā vairs nerēķināmies 20 gadus uz priekšu. Negribēdams vēl vairāk sabojāt situāciju, tomēr nepateicu, ka pēc tik ilga laika mēs ceram jau atkal būt dzimtenē. Pēc ilgākas sarunas viesis ar tikpat dīvainu smaidu kā atnācis, atkal aizgāja. Edgars paskatījās vispirms manī, pēc tam savās tulznaini sastrādātās rokās. Bijām patiesi pārsteigti, — lai gan pēdējā laikā šādus padomus un pārmetumus bija nācies dzirdēt diezgan bieži. Varbūt jaunzēlandieši tiešām bija mūsos maldījušies, cerēdami iegūt pazemīgus un visādi paklausīgus cilvēkus, kas drīkst būt priecīgi, ja tiem vispār jumts virs galvas...

Gribētos piezīmēt, ka īstenībā neviens šejienes latvietis nekad nav centies „pārspēt" ģērbšanās vai dzīvokļa ziņā vidusmēra eiropieti. Vai tad gan kādam ir tiesība šai ziņā kritizēt mūsu personīgo dzīvi? Domāju, ka katram, kas labi strādā, pienākas arī laba un patīkama atpūta. Un vēl gribu piezīmēt, ka ne jau visi jaunzēlandieši izsaka tādus pārmetumus, kā mūsu dīvaini smaidošais viesis.

Kraistčerčā, aprilī.

Vladimirs Auziņš.

Pēc obligātā darba līguma

Vēstule redakcijai no Austrālijas

Arvien vairāk latviešu Austrālijā atbrīvojas no obligātā darba līguma. Kā tad veidojas brīvlaisto turpmākā dzīve?

Daudzi, kas sākumā raizējās par līgumu un tagad no tā brīvi, nemaz ar tādu steigu nemeklē jaunu darba vietu, bet jau tā saraduši ar apkārtni, ka arī pēc līguma paliek līdzšinējā darbā. Tie parasti ir intelliģento profesiju imigranti, jo viņiem, arī līgumu nobeidzot, mazāk iespēju strādāt agrākajā nozarē. Labi angļu valodas pratēji gan bieži aiziet birojos par ierēdņiem. Amatniekiem un dažādu nozaru speciālistiem par krietni atalgotiem darbiem nav jāskumst. Šķērslis dažreiz var būt vienīgi vājās valodas zināšanas, un iespējams, ka tādēļ arī teicamam speciālistam darba devējs kādreiz pasaka: „I am sorry!"

Pēc līguma imigrantam pašam jārūpējas par sevi — nav vairs valdības paspārnes, kas apgādā darbu un dzīvokli. Pārceļoties uz citu vietu, jāsamaksā arī visi ceļa izdevumi, ko līguma laikā sedz valdība. Daudzi tautieši obligātā darba laikā pratuši iekrāt naudu un domā par saviem uzņēmumiem. Ja nu vienam tas tomēr nav pa spēkam, tad, apvienojoties vairākiem kopā, vajadzīgais kapitāls savākts, un tas jau ir pats galvenais. Daži latvieši labu peļņu saskatījuši transportā, tāpēc pērk lietotas smagās mašīnas, salabo tās un brauc darbā. Ja jauna transportmašīna, raugoties pēc tonnāžas, maksā pat līdz 2000 märc., tad lietotu var dabūt krietni zem 1000 marciņām. Vairāki tautieši atvēruši mazus veikaliņus, tirgojoties gan ar augļiem, gan latviešu grāmatām, kas iespiestas Vācijā un Zviedrijā. Atskaitot cigaretes un alkoholiskus dzērienus, ar visām pārējām precēm Austrālijā var tirgoties bez speciālām atļaujām.

Lielu ģimeņu mērķis pēc līguma beigām parasti ir mājas pirkšana, jo telpu īre padārga, dažreiz pat 2—3 märc. nedēļā. Māju pirkšanai pietiek ar zināmu iemaksu, bet pārējās summas samaksai banka vai būvfirma dod pat 25 gadus laika, kas nedēļā iznāk apmēram tikpat daudz, cik īres maksa par dzīvokli. Galvenais ir sagādāt sākuma iemaksu, pēc kam māja pati izdevumus atpelna. Pieticīgāki ļaudis jau izkalkulējuši, ka, pusi mājas izīrējot, īrnieki samaksā kārtējo bankai paredzēto naudu. Tad tikai iepriekš nepieciešams līgums ar īrnieku par abpusējām tiesībām, jo Austrālijā grūti dabūt īrnieku projām no mājas. Ne tikai labu laiku iepriekš dzīvoklis jāuzteic ar ļoti nopietnu motivāciju, bet namsaimniekam pašam jāmeklē jauns dzīvoklis savam bijušajam īrniekam. Tādēļ austrālieši dzīvokļus ne labprāt izīrē, un pārdošanā mājas ar īrniekiem kotējas daudz zemāk nekā bez apdzīvotājiem.

Ne katram tomēr veicas ar naudas iekrāšanu mājas pirkšanai. Jaunatbraucēju vidū populāra tādēļ apbūves zemes iegāde, jo tās cena samērā zema. Tad mierīgā garā var sagādāt materiālus un celt māju paša spēkiem, gan iepriekš no valdības architekta dabūjot apstiprinājumu būves plānam. Lauku farmu pirkšanā jaunatbraucēji Austrālijā nav tik čakli, kā tas dzirdams par citām zemēm, jo pārdošanā parasti ir tūkstošiem akru lielas farmas, kas maksā arī vairāk tūkstošu märciņu. Farmas tomēr nes milzīgu peļņu.

Bonegillā, aprilī

P. Purkalītis

Ģenerālis Smatss apmeklē latviešu keramikas stendu Dienvidafrikas izstādē

Piedaloties daudzām valstīm, Johannesburgā (Dienvidafrikā) nesen notika starptautiska rūpniecības un amatniecības ražojumu izstāde, kuŗā par Latvijas popularizāciju bija gādājuši keramiķi A. Klopcanovs un E. Vestmane. Abi tautieši uz Dienvidafriku devās pēc dažiem Zviedrijā pavadītiem emigrācijas gadiem. Savu stendu viņi dekorējuši Latvijas nacionālās krāsās, fonā no ziediem izveidojot mūsu karogu. Latviešu mākslas keramikas panākumi bijuši teicami: no 14 godalgām abi latvieši ieguvuši zelta medaļu. Izstādē ieradies arī sirmais ģenerālis Smatss (Smuts), kas par spīti neveiksmei pēdējās vēlēšanās joprojām ir izcilākā politiskā personība Dienvidafrikā. Viņš labu brīdi uzkavējies Latvijas stendā, un sarunas pierādījušas, ka ģenerālim ir skaidrs priekšstats par mūsu zemi — pretēji citiem afrikāņiem, kas Latviju uzskata par „Krieviju". Vēlāk izstādē ieradies Smatsa sūtīts ierēdnis, kas latviešu keramikas izstrādājumus ieskaitījis Dienvidafrikas eksportprecēs. Jau pirms šīs izstādes Klopcanovam un Vestmanei bijis ļoti daudz pasūtinājumu. Nespēdami tos visus veikt Johannesburgā, viņi šais dienās devušies uz Kapštati, kur atvērs paši savu mākslas keramikas uzņēmumu. (j)

Namu iegādes iespējas Anglijā

Aizvien lielāks kļūst to latviešu skaits Anglijā, kas atrisinājuši savu mitekļu jautājumu nama iegādes ceļā. Šis šķietami grūtākais ceļš galu galā vienmēr izrādījies tomēr labākais atrisinājums. Pašam sava pajumte ir un paliek vienīgā vieta, kur trimdinieks var justies brīvs un neatkarīgs. Lai cik augsti būtu kārtojamie parādi sakarā ar māju, nekad nedrīkst aizmirst, ka nauda šīm vajadzībām aiziet paša mantas vairošanai, nevis krīt kabatā kādam mēbelēto istabu īpašniekam. Un vispār — māju pirkšana šai zemē ir daudz vieglāk reālizējama nekā tas bija Latvijā.

Latviešu biedrības Lielbritānijā darba un pakalpojumu birojs, kā jau ziņots agrāk, nodibinājis kontaktu ar dažām apdrošināšanas un būvsabiedrībām, kas apsolījušas izkārtot latviešu lietas iespējami labvēlīgi. Birojs lūdz ievērot, ka veic savus pakalpojumus bez jebkādas maksas. Ieteicams aizņēmumu mājai izdarīt kopā ar dzīvības apdrošināšanu. Tas ir plaši izplatīts paņēmiens un praktiski izpaužas šādi: parasti uz 20 gadiem izdoto dzīvības apdrošināšanas polisi, kas aptuveni vērtībā ik dzinās mājas parāda lielumam, iekīlā būvsabiedrībai kā nodrošinājumu. Blakus procentiem aizdevuma ņēmējs maksā kārtējas maksas prēmiju veidā uz apdrošināšanas polises pamata. Pēc 20 gadiem polise reālizējas, un būvsabiedrība dabū savu naudu atpakaļ. Būvsabiedrībai ir drošība, ka, aizdevuma ņēmējam mirstot, tā dabūs savu naudu uzreiz (no dzīvības apdrošināšanas sabiedrības). Ir labums arī aizdevuma ņēmējam: viņa nāves gadījumā ģimenei nav jāturpina maksāt par māju, jo, polisei reālizējoties, māja skaitās izpirkta. Dzīvības apdrošinātājam samazina arī ienākuma nodokļus. Bez tam būvsabiedrības šāda veida polises turētājam piešķir aizdevumu vieglāk, dažreiz arī augstākos apmēros, jo tai ir papildu garantija.

Otrs veids, kas var ievērojami atvieglot mājas pirkšanu, ir t. s. Idemnity Policy (drošības polise), ko piešķir apdrošināšanas sabiedrības. Ar tās palīdzību iespējams būvsabiedrības doto aizdevumu palielināt vēl vairāk, pat līdz 90 proc. no pirkuma vērtības. Parasti aizdevums nav lielāks par 80 proc. Drošības polise iegūstama ar vienreizēju prēmijas maksu, ko var arī nesamaksāt tūlīt, bet pieskaitīt kopējam mājas parādam. Drošības polises lielums parasti ir ap 200—300 märc. Vienreizējā prēmija 200 märc. lielai drošības polisei ir ap 15 märc.

Cik tad nu naudas, māju pērkot, jāsagādā tūlīt, un kādi ir mēnešā maksājumi? Vispirms jāievēro, ka būvsabiedrības, aizdevumu piešķirot, interesējas par pieprasītāja darbu un ienākumiem. Parasti sabiedrības grib, lai aizdevuma ņēmējs ar vienas nedēļas ienākumiem varētu segt savus mēneša maksājumus. Pieņemot, ka mājas pārdošanas cena ir 2000 märc., pircējam parasti uzreiz skaidrā naudā būtu jāiemaksā 400 märc., vislabākajā gadījumā 200—300 märc. Klāt vēl nāktu pārdošanas nodoklis (2 proc. apmērā no pārdošanas summas), būvsabiedrības advokāta honorārs (ap 10 märc.), mājas vērtēšanas izdevumi (ap 5 märc.), vēl daži sīkāki izdevumi, un beidzot honorārs paša advokātam (ap 40 märc.), kopsummā pāri par 100 märc.

Ir vienalga, kādā Lielbritānijas malā māju pērk, jo sabiedrībām, ar kuŗām LBL darba un pakalpojumu birojs vienojies, nodaļas ir visos provinces centros. Protams, birojs nevar solīt panākumus katrā gadījumā, jo sevišķi tāpēc, ka pārdevēji un aģenti dažreiz mēdz prasīt nesamērīgi augstas namu cenas, bet būvsabiedrības, aizdevumu piešķirot, vadās tikai no sava vērtējuma.

Es atstāju savu farmeri

Amerikani brinās, ka pie tāda saimnieka bij izturējis veselu mēnesi

ASV esmu pavadījis tikai 2 mēnešus, bet nonācis jau otrā darba vietā. Kaut gan biju nodomājis godīgi pildīt savas morālās saistības ar galvojuma devēju ilgāku laiku, apstākļi bija tik neciešami, ka ilgāk par mēnesi nevarēju izturēt. Farmā mani nepārsteidza darba smagums, kas bija apmēram tāds, kādu jau biju iztēlojies, bet pārsteidza gan dzīvošanai ierādītā caurā jumta istabiņa, vājais uzturs un niecīgais atalgojums.

Man ar sievu un mazu bērnu ierādītajā istabiņā krāsns nebija, bet apsildīšanai domātā petrolejas spuldze deva tikai šķietamu siltumu, jo podā ielietā šķidrā degviela naktīs sasala ledū. Istabiņa nebija arī vēdināma, un vējš pa šķirbām nesa iekšā putekļus. Trūka vannas, kur nomazgāt nedēļām ilgā darbā sasvīdušo ķermeni. Kaut ēdām pie farmera galda, visu laiku jutām nemitīgu izsalkumu, jo uzturā bija par maz gaļas un taukvielu. Cik vēroju, paši farmeri gan reizēm uzkoda slepeni arī azaidu starplaikos. Bez tam farmera sieva drīzi vien diezgan skaidri lika manīt, ka mēs ēdam par daudz...

Domāju visu pieciest, ja par savu darbu saņemtu labu atalgojumu, bet kad ar sievu bijām nostrādājuši mēnesi, farmeris par abiem iedeva tikai 25 dolarus (vasarā solīja 35). Kad protestēju, viņš atsaucās uz to, ka neesot iepriekšēja līguma. Sarāvāmies tik tālu, ka vajadzēja šķirties. Devos uz ciemu, kur tikos ar citiem apkārtnes farmeriem un pastāstīju tiem savas bēdas. Domāju, ka viņi pukosies un atgādinās manas morālās saistības ar saimnieku, bet man par lielu pārsteigumu viņi pārmetumu vietā izteica līdzjūtību un izbrīnu, ka esmu farmā noturējies veselu mēnesi. Amerikāņu strādnieki pie mana saimnieka nekad neesot palikuši ilgāk par nedēļu, tā kā pēdējos divos gados farmeris savai 1080 akru lielajai farmai nav varējis dabūt neviena algota strādnieka.

Izrādījās, ka mans saimnieks bēdīgi slavens arī citādā ziņā. Visi viņu pazīst kā lielāko skopuli plašā apkārtnē, kaut gan tam noguldījumi vairākās bankās. Tāpat viņam esot īpata daba, kuŗas dēļ neviens viņu lāgā nevarot ieredzēt.

Ar ciema ļaudīm vairāk iepazīstoties, nācu sakaros ar īsti laipniem un izpalīdzīgiem ļaudīm, viņu vidū ātri iegūdams daudzus labus draugus. Šejienieši gandrīz vai visi runā vāciski, jo ap gadsimtu maiņu ieceļojuši no Vācijas. Drīz vien atradu darbu eglīšu audzētavā, kur strādājam abi ar sievu, saņemdami pagaidām 50 centu stundā katrs un arī brīvu dzīvokli ar divi istabām, kas gan pieticīgi mēbelētas, bet ērtas un siltas. Pagaidām audzētavā tieša darba trūkst, bet īpašnieks mūs nodarbina savos citos pasākumos, tā ka ar apstākļiem un dzīvi esam apmierināti.

Edmondā, Ziemeļdakotā.

Raimunds Č.

LATVIEŠI VISĀ PASAULĒ

Latviešu skaits San Paulo (Brazīlijā) pēdējā laikā pieaudzis līdz 2000. Šai sakarā ierosināts dibināt jaunu plaša apmēra latviešu organizāciju.

Klekhītenas (Cleckheaton) pilsētas valdes namā angļu darba ministrijas nodaļa no 17.—20. maijam rīko starptautisku amatniecības izstādi, kuŗā paredzēts arī latviešu izstrādājumu stends. Latviešu biedrības Lielbritānijā Bradfordas nodaļa lūdz apkārtnē dzīvojošos tautiešus piedalīties stenda sagatavošanā, nododot līdz 10. maijam eksponātus nodaļas priekšsēdim B. Innusam, 33, Qeens Rd., Manningham, vai arī F. Jaunzema kundzei — The Grove, Rawfolds, Cleckheaton.

Latviešu biedrības Lielbritānijā Boltonas nodaļa aprīlī nosvinēja savus gadasvētkus. Biedrības nodaļa izveidojusi ciešu kopdarbību ar Daugavas Vanagiem un noorganizējusi virkni sarīkojumu. Nodaļas korī, ko vada A. Pommers, piedalās katrs 5. Boltonas latvietis.

DP preses konference Bad Kisingenā

IRO oficiālais viedoklis par Heilbronas sanatorijas incidentiem

(Turpinājums no 1. lpp.).

uz to emigrācijas zemju ieceļošanas noteikumiem, uz kuŗām DP grib doties. Bij. baltiešu karavīrus visvairāk, protams, interesē izredzes izceļot uz ASV. Padomdošanas komisijas šo izredžu noteikšanā ievēros galvenokārt to vai DP mobilizēts piespiedu kārtā vai arī iesaistījies armijā brīvprātīgi.

Konferences turpinājumā Latvijas pārstāvis jautāja, vai IRO galvenā mītne izdarījusi izmeklēšanu un ieņēmusi oficiālu viedokli Heilbronas DP sanatorijas neseno starpgadījumu lietā, par kuŗiem preses slejās sastopamas dažādas un pa daļai pretrunīgas informācijas? — „Jā, uz šo jautājumu varu dot noteiktu un deklarātīvu atbildi," teica publiskās informācijas daļas vadītājs. „Izdarītajā izmeklēšanā nepārprotami noskaidrojies, ka Heilbronas sanatorijas incidentus bija radījusi nelielas pacientu grupas — apm. 12—14 personu — ļaunprātīga provokācija un apmelošana. Šī pacientu grupiņa sastādās no cilvēkiem, kas jau kopš ilgāka laika konsekventi ignorējusi sanatorijas iekšējās kārtikas noteikumus — staigājuši pa naktīm uz pilsētu un tamlīdzīgi. Slimnīcas personāla locekļus, kas uzstājās pret šīm patvaļībām, viņi mēģināja apmelot par komūnistiem, it īpaši vērsoties pret preses ziņojumos pieminēto vācu tautības ārsti, kas īstenībā ir lieliska plaušu slimību speciālists un vērtīgs ieguvums visai sanatorijai. Nelielā pacientu grupiņa mēģināja uzstāties visu slimnieku vārdā, lai gan viņi tos nekādā ziņā nepārstāvēja. Viņi sūtīja pat telegrammas AP un UP preses aģentūrām, aicinot žurnālistus apmeklēt sanatoriju un pārliecināties par tur it kā pastāvošām nekārtībām. Beidzot šiem provokātoriem izdevās pierunāt pārējos slimniekus uz bada streiku, kas tomēr ilga tikai pusotras dienas. Sanatorijas vadība sazinā ar IRO 2. apgabala medicīnisko daļu provokātorus tagad izvietojusi pa citām slimnīcām. Šo loģisko un vienīgi iespējamo soli pilnīgi atbalsta arī amerikāņu joslas galvenā mītne Bad Kisingenā. Varu droši apliecināt, ka minētā vācu ārste nav komūniste. Nedomāju arī, ka šādiem apmelojumiem ticētu citi sanatorijas pacienti. Ārste arī turpmāk paliek savā vietā, un vispār satrauktie prāti sanatorijā tagad jau nomierinājušies." Tik tālu IRO oficiālais viedoklis.

Atgriežoties vēlreiz pie izceļošanas jautājumiem, Mr. Reiners paziņoja, ka Savienoto valstu ārlietu ministrija devusi rīkojumu saviem konsulārajiem ierēdņiem atkal atjaunot agrāko laukstrādnieku klauzulu. Tas nozīmē, ka turpmāk no visām DP izsniedzamajām vīzām 35 proc. saņems izceļotāji, kas dodas strādāt ASV farmās. Bez tam IRO galvenā mītne Ženēvā galīgi izlēmusi, ka organizācija nepalīdzēs emigrēt uz ASV tiem DP, kas atgriezušies Vācijā no Beļģijas.

Preses konferences beigās žurnālistus informēja par administratīvajām pārmaiņām DP lietu augstākajā vadībā amerikāņu joslā. Kopš 1. maija lielāko daļu funkciju attiecībā uz DP jautājumiem, kas kopš 1947. g. jūlija atradās ASV okupācijas spēku pārziņā, pārņēmis augstā komisāra Mekkloja birojs. Būtībā šo jautājumu kārtošana ar to daudz negrozīsies. IRO amerikāņu joslas direktors Filips E. Raiens (Ryan) piesūtījis rakstu EUCOM galv. komandierim ģen. Hendijam (Handy), pateikdamies par armijas līdz šim sniegto palīdzību pārvietoto personu problēmu kārtojumā. Pārmaiņas tikko notikušas arī IRO amerikāņu joslas augstajā vadībā. Joslas direktora vietnieka posteni atstāj Roberts Teilors (Taylor), kas atgriežas uz ASV. Viņa vietā nāk Karls Kegls (Carl Cagle). J. J.

17. junija visa pasaule demonstres 30.000 baltiešu

LNF Zviedrijā paplašināts par visu Skandinaviju aptverošu organizāciju, kuŗas budžets 1950. g. sabalansēts uz 18.000 kronām. 14.000 kronu dod atbalstītāju maksājumi, bet atlikumu komplektē ziedojumu ceļā. Lai veiktu paplašināto propagandas izdevumu sagatavošanu, paredzēta vēl īpaša līdzekļu vākšana. Fonda saimniecības stāvoklis tomēr ir stabils un brīvie līdzekļi pietiekami programmas reālizēšanai. Jāatzīmē, ka neviens no fonda darbiniekiem par savu darbu atlīdzību nesaņem, nedz ari atmaksu par braukšanas izdevumiem.

Cīņai pret bolševismu patlaban fonds sagatavo izdevumus par katoļu baznīcas vajāšanām Latvijā, brošūru Mēs apsūdzam zviedru valodā, rakstu krājumu par latviešu tautas dzīvā spēka iznīcināšanu, prof. A. Švābes The Story of Latvia otro izdevumu, kārto manuskriptus par padomju „paradīzi" Latvijā, deportācijām utt. Izstrādāta programma 10 gadu padomju okupācijas atzīmēšanai 17. jūnijā, kuŗā piedalītos visi baltieši ar demonstrācijām un protesta vēstulēm visā pasaulē. Lai akcija pienācīgi izdotos, demonstrācijās jāiesaista vismaz 30.000 dalībnieku.

Fonds aktīvi piedalījies pretdemonstrācijās padomju „miera baložu" kongresam Zviedrijā, sūtījis pārstāvjus uz svarīgākajām starptautiskajām sanāksmēm, piedalījies svarīgos pretpadomju informācijas izdevumos, kas saskaņoti ar LNP prezidiju un LCK ārējās informācijas fondu Vācijā. Paplašināti arī latviešu skaņu plašu krājumi, un plates izvietotas pa lielāko valstu raidītājiem un televīzijas stacijām.

IRO PASKAIDROJUMS SVĒTCEĻOJUMU LIETĀ

IRO galvenā mītne Ženēvā norāda, ka DP izsacījuši vēlēšanos svētajā gadā apmeklēt Romu. Šajā sakarā jāuzsver, ka IRO iestādes šādus svētceļojumus uzskata par privātu lietu, ko neaizkavēs, bet arī no savas puses nesniegs nekādu palīdzību izbraukšanas atļauju un vīzu saņemšanā. Tā kā personas, kas piedalītos svētceļojumos uz Romu, var pazaudēt tālākās emigrācijas iespējas, tad IRO aicina ieinteresētos šo aizrādījumu nopietni pārdomāt.

JAUNI IGAUŅU LAIKRAKSTI

Jaunu igauņu laikrakstu Meie Elu (Mūsu dzīve) sācis izdot bij. Igaunijas parlamenta locekļa un rosīgā sabiedriskā darbinieka A. Veilera nodibinātais apgāds Toronto, Kanadā. Meie Elu pirmajā numurā norādīts, ka igauņu laikraksts, kas priekš 6 mēnešiem sācis iznākt Nujorkā nav spējis kļūt par visa kontinenta igauņu vēstnesi, kādēļ radusies nepieciešamība dibināt jaunu laikrakstu. Arī Zviedrijā sācis iznākt jauns igauņu laikraksts — Vācijā iznākošā Eesti Post Stokholmas izdevums.

Četri gadi aiz dzelzs priekškara (8)

Kā poļi vēlēja

PARTIZĀNI RĪKO PARĀDI. — SĀKAS TIRIŠANAS

Komūnistiem nebija noslēpums, ka poļu tautas vairākums vēlējās Mikolaičika valdību. Spēku samēru skaitļos aptuveni parādīja pirms vēlēšanām izdarītā t. s. „3 X jā" tautas nobalsošana. Ar jā vai nē vajadzēja atbildēt uz trim jautājumiem. Pirmais jautājums bija: Vai vēlaties, ka neatjauno senātu? Komūnisti aģitēja par „jā", jo senāts esot aprijis 6 miljardus zlotu katru gadu un bijis „tumšu privātinteresu bodīte". Mikolaičiks vēlējās senāta kā augstākā kontroles organa un likumdošanas iestādes atjaunošanu. Otrs jautājums, — kaut gan tas bija kutelīgs: Vai vēlaties Polijas—Vācijas robežu pie Oderas un Neises — spēku samēru noskaidrot nevarēja. Īstenībā liela daļa poļu visus Vācijai atņemtos apgabalus nekāroja paturēt, bet tomēr arī Mikolaičiks teica jā. Tāpat spēku samēru noskaidrot nevarēja trešais jautājums. Tā tad izšķirējs bija pirmais jautājums, par kuŗu visvairāk krustoja šķēpus.

Komūnistu aģitācijas iespējas bija nesalīdzināmi lielākas. Viņu rīcībā bija radio un daudz vairāk avīžu. Lidmašīnas kaisīja skrejlapas, algoti „mālderi" apkrāsoja namu sienas un sētas ar lielām un mazām „3 X jā" zīmēm, un tūkstošiem „urrā" saucēju aģitēja pilsētās un lauku ciemos. Skolām trūka mācības grāmatu, bet „3 X jā" brošūras miljoniem eksemplāros izdalīja tautai. Kas samaksāja šo dārgo aģitāciju, par to lieki runāt. Mikolaičika aģitācijas iespējas bija niecīgas, bet nobalsošanas faktiskais iznākums bija labvēlīgs viņam. Par spīti tam Varšava paziņoja, ka senāta nebūs.

Komūnisti nu zināja spēku samēru un nekavējās rīkoties, lai ar vēl negodīgākiem līdzekļiem uzvarētu. Pirms 1947. g. 19. janvāŗa vēlēšanām aģitēja vēl negantāk, lai radītu iespaidu, ka vēlēšanu panākums ir šīs enerģiskās priekšvēlēšanu ciņas rezultāts. Vēlēšanu dienā visos iecirkņos dežurēja bruņoti UB, milicijas un palīgmilicijas (ORMO) vīri. Dabūjami bija tikai komūnistu „bloka" kandidātu saraksti. Daudzi Mikolaičika partijas biroji īsi pirms tam tika izlaupīti, viņa kandidātu sarakstī iznīcināti, vairāk nekā 2400 partijas vadītāju apcietināti. Dažos apgabalos, kur viņa piekritēju skaits bija kā 9:1, Mikolaičika kandidātu sarakstī jau agrāk bija paziņoti par nederīgiem. Fabriku strādnieki un daudzu ciemu iedzīvotāji, vēlēšanu dienā vienkopus sapulcināti, komūnistu sarakstus saņēma jau pirms ierašanās iecirkņos, kur bruņotie sargi uzmanīja, vai tos neapmaina pret pašu sagādātiem Mikolaičika sarakstiem. Daudzus ārzemju žurnālistus ceļā no vienas pilsētas uz otru ilgi aizturēja UB vai milicijas posteņi, lai tādējādi kavētu iepazīties ar „brīvajām" vēlēšanām provincē, kur gāja vistrakāk.

Poļi no šīs vēlēšanu teātŗa izrādes atgriezās nikni un neapmierināti ar amerikāņiem un angļiem, jo Jaltas konferences lēmums (kā ziņoja BBC poļu valodā) skanēja: lielvalstīm ir ne tikai tiesības, bet arī pienākums gādāt, lai Polijā notiktu brīvas un neietekmētas vēlēšanas. Drīzi pēc vēlēšanām vairākas Mikolaičika partijas avīzes likvidēja. BBC un Amerikas balss palika vienīgie ziņu avoti, kas piekrāptai poļu tautai pateica patiesību par notikumiem abpus Dzelzs aizkaram.

Tomēr kāds spēks, morāli un materiāli tautas atbalstīts, cīnījās tālāk. Partizānu skaits nesamazinājās. Nerunājot nemaz par Krakovas apgabala kalnu un Mazūru ezeru rajonu, kur pat sarkanarmiešu vienības ne labprāt brauca cauri, arī citur partizānu netrūka. Pazīstamākās partizānu organizācijas bija AK, NSZ un VIN (Armija Krajowa, Narodowa Stronnictwa Zbroni un Volności i Niepodległoše) bet netrūka arī citu. Vai viņu starpā bija sakars, to nezinu, bet jādomā gan, jo lielās pulkveža Rzepecka prāvas laikā viņā atzinās, ka sakari bijuši arī ar Baltijas partizāniem. Poļu partizāni lika par sevi runāt ne tikai pēc ciņām ar miliciju un UB, bet arī pēc savām parādēm un „uztura naudas" iekasēšanas valsts uzņēmumos, iestādēs un bankās. Vienu no lielākām parādēm partizāni bija sarīkojuši Hohenzalcā. No vienas puses pilsētā braukušas iekšā motorizēto partizānu mašīnas, bet uz otru pusi bēguši milicī, UB un komūnistu partijas vīri un arī pilsētā stacionētie sarkanarmieši. Parāde pilsētas tirgus laukumā ilgusi vairākas stundas. Tas notika gan pirms vēlēšanām.

Pēc vēlēšanām partizānus pūlējās izvilināt no meža ar izsludināto amnestiju. Avīzes un radio ziņoja, ka ieročus nolikuši pāri par 36.000 partizānu, bet tam ticēja retais. Nelīdzēja visā Polijā kādreiz slavenā partizānu vienības komandiera Huragana (Viesulis) iznākšana no meža. Viņa aicinājumam visiem partizāniem nolikt ieročus nebija gaidīto panākumu. Varbūt tāpēc, ka Huraganu (Varšavas sacelšanās laikā pazīstamu kā leitnantu Sanu) jau pirms amnestijas izsludināšanas partizānu tiesa bija sodījusi un tam mežā vairs palikšanas nebija.

Jau minēju, ka pēc vēlēšanām sākās tīrišana. UB un milicijā izdevās palikt retam nekomūnistam. Man nebija labi ap dūšu, kad uzzināju, ka arī mans UB paziņa bija atlaists un drīzi pēc tam arī apcietināts. Pēc tam pienāca kārta arī apriņķa priekšniekam. Es nebiju vienīgais latvietis, kam viņš palīdzēja.

Līdz 1947. g. sākumam Polijā latviešu vēl bija diezgan daudz. Pirmos man zināmos aizveda uz austrumiem neilgi pēc tam, kad es izbēgu sarkanarmiešiem. Drusku vēlāk, pateicoties tam pašam apriņķa priekšniekam, dažas ģimenes tika uz Vāciju. Vēlāk pieci latvieši devās uz Čechoslovakiju, lai no turienes mēģinātu tikt uz Rietumvāciju. Kāds polis, kam pie Polijas—Čechoslovakijas robežas dzīvoja radi, pret samaksu apņēmās latviešus nogādāt Masarika zemē. Bet... pēc diviem mēnešiem pienāca īsa vēstule no Prāgas: „Neuzticaties nevienam. Atrodamies krievu nometnē. Rīt braucam uz Krieviju." Nodoti vai iekrituši — tas nebija zināms. 1946. g. Ziemsvētkos aizveda uz austrumiem atlikušās man zināmās latviešu ģimenes. Nu tai apvidū paliku vēl es un divās pilsētās piecas latvietes. Viņas visas apprecējās ar poļiem, lai tādējādi glābtos. Viņas to nedarīja, kārodamas vieglu dzīvi.

Sākumā Polijā dzīvoja arī vairākas Latvijas vāciešu ģimenes. Atminu man palicis kāds Liepājas drāšu fabrikas meistars D., kas nemīlēja latviešus un nīda poļus. Par laimi viņš ātri aizbrauca uz Vāciju. Latviju viņš bija atstājis 1939. g. un, Polijā nonācis, tūlīt iesēdies par īpašnieku kāda piespiedu darbos aizvesta poļa mājā. Kad īsi pirms Vācijas kapitulācijas polis atgriezās, Latvijas vācietim vajadzēja māju atstāt. To viņš sajuta kā lielu netaisnību un ne reizi vien izteicās, ka pienākšot laiks, kad viņš atkal būšot Polijā kungs. Viņa dēls auga tēva garā. Reiz viņš man rādīja savu bijušo mītekli un teica.

„Tā ir mūsu māja. Tagad tur saimnieko poļi."

Es atbildēju: „Tā ir poļu māja, tikai jūs tur reiz saimniekojāt."

Dēls manu atbildi bija pastāstījis tēvam un pēdējais ilgāku laiku nerunāja ar mani.

Praktiskais padomnieks

ALGAS NODOKLIS UN BEZDARBA PABALSTS

Šniedzam IRO tiesību padomnieka mag. iur. J. Kluča rakstu ar dažiem praktiskiem norādījumiem vācu nodokļu un pabalstu lietās, kas var interesēt plašākas tautiešu aprindas.

Kārtu strādātāji, kas 1949. g. nav bijis nodarbināts visus 12 mēnešus, vai arī bijis darbā nepārtraukti visu 1949. g., bet ar dažādu algu, iesniedzot attiecīgu lūgumu (Antrag auf Durchführung des Lohnsteuerjahresausgleichs) vietējā finanšu valdē (Finanzamt), var saņemt pirmsnākošā algas nodokļa atmaksu. Atmaksājamā summa sakarīga no nostrādātā laika, algas lieluma un nodokļa grupas (Steuerklasse). Pirmajā nodokļu grupā ieskaita neprecētos, otrajā — precētos bezbērnu pārus un trešajā — precētos ar vienu un vairākiem bērniem. Trešajā grupā savukārt ir tik apakšgrupu, cik bērnu darba ņēmēja ģimenē. Pirmajā grupā algas nodoklis ir vislielākais, bet vismazākais trešajā grupā, kurā atvelkamā summa maksimāla, bērnu skaitam palielinoties.

Ir zināmi gadījumi, kad algas nodokļa atmaksu saņēma arī tie darba ņēmēji, kas jau Vāciju atstājuši, bet kādam Vācijā palikušam ļaužu pūlnvaru ainbraukušā vārdā attiecīgai finanču valdei iesniegt minēto lūgumu un saņemt atpakaļ pārmaksāto algas nodokli. Šim lūgumam jāpievieno attiecīgā algas nodokļa (Lohnsteuer) karte. Arī 1950. g. finanšu strādātāji atstāj Vāciju, kuŗiem saņemamā ar vācu likumiem algas nodokļa (Lohnsteuer) karte. Arī 1950. g. finanšu strādātāji atstāj Vāciju, kuŗiem saņemamā ar vācu likumiem algas nodokļa (Lohnsteuer) karte. Tādēļ būs iespējams par daudz iz algas nodokļa atmaksu būs panākama tikai 1951. g., un lūgumi finanču valdē iesniedzami līdz 1951. g. 31. martam (skat. Lohnsteuer — Durchführungsbestimmungen 1948, g. 16. okt. par. 38, Verordnungsblatt für die britische Zone Nr. 56 1948, g. 11. dec.). Pirms šie darba ņēmēji atstāj Vāciju, ieteicams, lai viņi jau tagad izdod pilnvaru tiem tautiešiem, kas paliek Vācijā; 1950. g. beidzotiem, viņu pilnvarotie varēs iesniegt lūgumus un saņemt pārmaksāto naudu. Reizē ar šo pilnvaru ieteicams arī jau tagad apgādāties ar apliecību no nometnes, ka darba ņēmējs resp. pilnvardevējs tad un tad atstājis Vāciju. Minētie lūgumi jāiesniedz tai finanču valdei, kuŗas iecirknī darba ņēmēja dzīvoja, bet ja darba ņēmējs pēc 1949. g. 10. oktobŗa maina darba vietu, — tajā finanču valdē, kuŗas iecirknī darba devējs dzīvoja 1950. g. 10. oktobrī.

Pēc esošajiem likumiem no darba pārvaldes ((Arbeitsamt) bezdarbnieki var saņemt divējādus pabalsta veidus: bezdarbnieku pabalstu (Arbeitslosenunterstützung) un bezdarbnieku aizgādības pabalstu (Arbeitslosenfürsorgeunterstützung). Šos pabalsta veidus nedrīkst sajaukt; pirmo saņem tikai tie, kas pirms atlaišanas bijuši algotā darbā vismaz 6 mēnešus un viņu mēneša bruto alga nav bijusi lielāka par 600 markām. Ja darba ņēmējs darbā bijis 6 mēnešus, pabalstu iesniedz 13 nedēļas, ja bijis darbā nepārtraukti visu gadu — 26 nedēļas. Šis pabalsts nav atkarīgs no tā, vai otrs ģimenes loceklis ir algots, vai nē. Ar šī pabalsta saņemšanu līdz šim DP nav bijis nekādu grūtību.

Daudz citādāk DP ir ar otru pabalsta veidu, ko maksā bezdarbniekiem Vācijā neatkarīgi no viņu agrākām darba attiecībām. Priekšnoteikums šī pabalsta saņemšanai ir līdzēja trūcīgi apstākļi. Darba pārvaldes parasti ir ieskatos, ka nometnēs dzīvojošie DP, kas saņem uzturu un dzīvokli, nav trūcīgi minētā likuma izpratnē (Verordnung Nr. 117) un viņiem šis pabalsts nepienākas. Tomēr ar attiecīgām pārsūdzībām un iesniegumiem tagad panākts, ka arī nometnēs dzīvojošie DP var šo pabalstu saņemt, gan ierobežotā apmērā. Tā Lejassaksijas (Land Niedersachen) darba pārvaldes prezidents ar 1949. g. 30. novembŗa apkārtrakstu Lejassaksijas darba pārvaldēm paziņojis, ka arī nometnēs dzīvojošie DP, tā kā viņi no IRO nekādas naudas summas nesaņem, ir tiesīgi no darba pārvaldēm saņemt šo otru pabalstu DM 3.— nedēļā galvam, attiecīgi to paaugstinot, ja ģimenē vairākas personas. Principā šis jautājums izlemts arī Šlēzvigā-Holšteinā ar tiesas 1949. g. 8. sept. spriedumu Flensburgā (Die Spruchkammer II des Oberversicherungsamtes Schleswig-Holstein). Cik zināms, pozitīvi šis jautājums izlemts arī Ziemeļreinas-Vestfālenes apgabalā. Par amerikāņu joslu man ziņu nav.

Abu pabalstu lietās iespējama pārsūdzība. Par darba pārvaldes lēmumu 2 nedēļu laikā no paziņojuma saņemšanas dienas var iesniegt pārsūdzību attiecīgai darba pārvaldei (Spruchausschuss des Arbeitsamtes), bet pēdējās lēmums 2 nedēļu laikā no saņemšanas dienas ar divos eksemplāros izgatavotu motivētu lēmumu pārsūdzams attiecīgā apgabala administratīvai tiesai (Spruchkammer des Oberversicherungsamtes). Pēdējās lēmums ir galīgs.

Katram DP ieteicams rīkoties pēc norādītās kārtības, vajadzības gadījumā griežoties pēc padoma pie savas nometnes tiesību padomnieka.

Bezdarbnieku pabalsta (Arbeitslosenunterstützung) kārtība ir noteikta militārās valdības 111. rīkojumā (Verordnung der Militärregierung Nr. 111).

Mag. iur. J. Kluckis

NO RĪGAS RADIOFONA:

Padomju cilvēka sapņi un īsteniba

VĪZES UN ZĪDA TĒRPI. — MEITENES PAR MŪRNIEKU PALĪGIEM UN BĒRNI KOLHOZU SILĪTĒS. — SAGATAVO PROJEKTUS KOLHOZU CIEMATU BŪVEM. — KĀPĒC ZVIEDRU ŽURNĀLISTI ŽĀVĀJĀS PAR ILJAS ERENBURGA STĀSTIEM

Raidījumā latviešiem ārzemēs 1. maija ieskaņai plaši stāstīja par gājputniem, kūstošajiem sniegiem un pavasara balsīm. Beigās apgalvoja, ka jebkuŗi sapņi, ko sapņo cilvēks, padomju iekārtā kļūst par īstenību, un padomju zemē katrs var izvēlēties sev ceļu, kāds viņam labāk patīk. To pašu uzsvēra ziņojums par boļševiku presi, kas operējot vienīgi ar cēlām idejām un apbruņojot padomju cilvēku ar ticību komūnisma uzvarai un ar mīlestību uz biedru Staļinu. Kamēr buržuju prese kūdot uz naidu, brīvā boļševiku prese stāvot par mieru un progresu. Diemžēl, nepateikts palika, ko dara ar tiem, kuŗus nevar apbruņot ar šādu mīlestību, un vai ceka viņiem patiesi atļauj iet pa ceļu, kāds viņiem pašiem patīk.

Sapņi ir laba lieta, un to dažkārt pārnes arī uz rūpniecību, par ko referēja vieglās rūpniecības ministra vietniece Dokina. Buržuju Latvijā šādas rūpniecības nemaz nebija, bet tagad ražo, salīdzinot ar 1946. g., piecas reizes vairāk zīda, trīs reizes — linu un vilnas audumu un arī apavu. — Cik reizes cēlušās cenas un vai šos ražojumus padomju tirgū vienkāršais strādnieks var nopirkt, to runātāja nepateica. Ja viņa to pateiktu, sapņi būtu pagalam un sāktos īstenība, kuŗā padomju cilvēks vēl joprojām spiests staigāt vīzēs, un zīda drānas var valkāt tikai komisāru madāmas.

Raidījumā latviešiem ārzemēs stāstīja, ka kapitālisti vecos strādniekus izsviež uz ielas, bet pieņem viņu vietā bērnus, kas iznākot lētāk un neesot spējīgi paši sevi aizstāvēt. Kā izskatās padomju īstenībā, rāda ziņas par kolhoziem un būvniecības pasākumiem. Jūrmalas dzelzceļa līnijas darbos enerģiski strādājot meitenes komjaunietes Voroņeckas vadībā, piegādādamas mūrniekiem ķieģeļus un javu. Lai kolhoznieces mātes varētu piedalīties lauku darbos, un lai sējas kampaņu veiktu laikā, kolhozos uzdots noorganizēt bērnu silītes. Par bērniem maksās mātes pašas, izņemot daudzbērnu ģimenes un sevišķi trūcīgas sievietes. Tāpat jaunatnei, īpaši skolēniem, jāpiedalās mežu sēšanā un meliorācijas darbos. Buržuju Latvijā zemi nosusinājuši grāvrači par naudu, bet tagad tas jāveic brīvajiem kolhozniekiem aiz tīrā sacensības prieka un mīlestības uz biedru Staļinu. Prese tādā garā viņus jau iepriekš apbruņojusi, bet kam vēl tas nav skaidrs, tos uzmudina īpaši aģitātori.

LU architektūras fakultātē, ko šogad beidz 30 studenti, diplomdarbu temas veltītas kolhozu ciematu projektu izstrādāšanai. Velta Aizupiete, Renāte Brūklenīte, Irene Linaberga un Velta Glazovska izstrādājušas projektus noteiktiem kolhozu ciematiem, kuŗus cels šogad. Kolhoziem lauki jāapsēj līdz 1. maijam, jo šogad ar sēklas trūkumu nedrīkstot atrunāties. Agrāk tās trūcis un tā vietām sēja nokavēta.

Brīvprātīgi parakstoties uz gadskārtējo valsts aizņēmumu, šogad sanācis 25 miljardi rubļu vai 19 proc. no visiem valsts izdevumiem kapitālai celtniecībai. Zemnieki un kolhoznieki lielāko tiesu maksājuši skaidrā naudā.

Ilja Erenburgs raksta par saviem iespaidiem Stokholmas „miera kongresā". To traucējuši baltieši, laizdami klajā skrejlapas un noturēdami dievkalpojumu, ar to laikam gribēdami pret kongresu saukt palīgā Dievu un zviedru policiju. Viņš sarikojis arī īpašu preses konferenci, bet reakcionāro baltiešu ietekmētie zviedru žurnālisti žāvājušies, kad viņš dedzīgi stāstījis par kolektivizāciju un spontāno celtniecību Baltijas zemēs. Tie gribējuši dzirdēt ko citu, tad viņš stāstījis par to, kā Rigā stāda kokus un auklē bērnus (To jau zviedru žurnālisti zināja paši, bet viņi, droši vien, gribēja kaut ko uzzināt par čekas darbību, deportācijām un uzbrukumu neaizsargātai amerikāņu lidmašīnai. Ar Erenburga bērnu pasaciņām liktos smiekligi piepildīt laikraksta slejas laikā, kad Staļins pa Baltijas jūru rikojas kā pa savējo).

Orķestŗa mūzikas darbu konkursā pirmās prēmijas nav piespriestas nevienam, bet zemākās saņēmuši — J. Graubiņš, N. Zolotonovs, S. Krasnopjerovs un M. Jansons par maršiem un tautas mūziku. Masu dziesmu konkursā arī piešķirtas tikai zemākās prēmijas — M. Zarinam par Baladi par Oškalnu, Olģertam Grāvītim par Kolhoza meiteni, Jēkabam Mediņam, E. Goldšteinam un A. Žilinskim par pionieŗu un kolhozniekiem dziesmām.

Nākamajā [illegible] lasiet:

MANI APCIETINA POĻU SLEPENĀ POLICIJA

Sestdien, 1950. g. 6. maijā

PA

Jaunatnei vajadzīgs savs žurnāls

Pagājušā gadā, kādā sanāk[sme]
esot kopā ar jau vārdu ieguv[uš]
rakstnieku un žurnālistu, viņš [ie]
teica apmēram šādus vārdus: [Ja]
jūs domājat panākt savu raks[tu]
iespiešanu, ja jau mēs, vecie no[ma]
ņu joslas, to tikai ar grūtībām [sa]
ram? Tas ir gandrīz nelespējam
Esmu nosūtījis laikrakstu re[dak]
cijām trīs gadu laikā astoņus [ma]
bus; atbildi ar paskaidrojumiem
ņu saņēmis divas reizes, pārēj[os]
sraduši vietu redakciju papīru[kor]
pos. Neatzīstu, ka vajadzētu [ie]
tot rakstus, kas rakstīti Vilk[a]
Drosmiņa vai romantiskā sentim[en]
tālisma garā, bet domāju, ka tā[das]
ļoti maz, — to rāda gan Older[o]
gas, gan citu ģimnaziju audz[ēk]
ņu izveidotie un izveidotie žurnāli.

Te nu gribētos teikt: ir — val[a]
daudz jauno, kam gribētos k[lu]
un kļūt kliegt — lai debesis u[z]
dzird, lai pasaule atmostas no [sa]
un ceļ jaunu laiku. Esmu v[ēl]
trīs nometnes un zinu, ka uz [ma]
simta trimdas latviešu tur ir [ne]
jaunais, kas gribētu ielauzties
dakciju telpā un runāt uz vi[sa]
sauli ar savu jauno ideālismu
sirdi.

Protams, būtu varbūt, nep[ie]
ja kāds laikraksts vai ž[ur]
iespiestu vēl nenobriedušu jau[nu]
cēja darbus, bet nevar prasīt
viņu darbi kvalitātē stāvētu k[o]
mūsu pazīstamo rakstnieku
biem:

Dievs tikai talantus pēc savas
gribas dod,
Bet māksla pantus vīt mums
jāatrod. (E. Virza)

Bez tam — bez gan lai
topošie rakstnieki pēc padoma
vijā varēja uzmeklēt kādu no
jiem, kas laipni sniedza to (a
tomēr bija lielas grūtības),
trimdā? Vēl Helākas bū[tu]
izklīstot atsūtīt
tad īsti būtu
žurnāls jāmaksā. Te
bilst, kādēj ģimnaziju
žurnāli tīri nepastāvēja.
katrs zināms, kādas bija
piru sagādē un citos tīri
jautājumos. Jaunietiem
nebija pa spēkam šīs grūtības
kaut arī viscaur tika rādīta
griba un pieļautas lielas
pēc tik maz atsaucības
nodaļai no pašu jauniešu
Parasti bērnību un jaunību
cerēt mūža otrā pusē. Jaunieši
klē nākotni un risina nākotnes
lēmas, viņi ir cīnītāji, un mēs
ram prasīt, lai viņi apcerētu
no bērnību vai skolas gadus.
neviens to neprasīja no Aspā
bet priecājās par viņu kā cīnī
Bez tam jaunatnes skaistākās
ir izpostījis karš ar tam līdzi
lajiem notikumiem. Jaunieši
meklēt atrisinājumu pasaules
šajai miklai, viņi grib atraisīt
dija mezglu, bet jaunības
nav laika. Te vainīgs nav
tikas trūkums, bet problēmu
niba. Šeit es vēlreiz uzdrošinos
svērt žurnāla vajadzību, taču
uzvelt jauniešu pleciem vien,
tam nākt kā ar materiālo, tā
atbalstu. Tur varētu būt
darbi, kā arī veco pamācošie
rakstniecības teorija, darbu
juni utt. Ne visus iesūtītos
vēs žurnālā uzņemt, bet tur
tad vēstulnieks — īsumā
mi, kritika un pamudinājumi,
materiālo atbalstu varētu
gāde kā arī citas
jāapzinās, ka tikai tad
pastāvēt kā tauta, ja būs
ar garīgā kultūra, un
stītais latviskais vārds,
tim arī jaunus spēkus,
na, cik ilga būs mūsu
Vēl kāda lieta. Vai
nieku un rakstnieku
varētu pie
grupu no
iespējams
grāmatu,
fesionāliem
prasības,
Beidzot
21 gads,
ceļa vēl
līdz apmēram
savu stilu
šo vidējo
Ceru, ka
atsaucību.

Ārijs Ved

10 LAPPUSES IK NEDĒĻAS
TIKAI JAU[NIEM]!

Lasi Klabatas, laikrakstu
viešu vientuļajiem skautie
Laikraksts maksā DM
vai 1 starp. pasta kuponu.
sūtināt Esslingen/N (14a),
bergstr. 1-50.

PA JAUNĪBAS TEKĀM

Jaunatnei vajadzīgs savs žurnāls

Pagājušā gadā, kādā sanāksmē esot kopā ar jau vārdu ieguvušu rakstnieku un žurnālistu, viņš man teica apmēram šādus vārdus: „Kā jūs domājat panākt savu rakstiņu iespiešanu, ja jau mēs, vecie no angļu joslas, to tikai ar grūtībām varam? Tas ir gandrīz neiespējami."

Esmu nosūtījis laikrakstu redakcijām trīs gadu laikā astoņus darbus; atbildi ar paskaidrojumiem esmu saņēmis divas reizes, pārējie ir atraduši vietu redakciju papīru grozos. Neatzīstu, ka vajadzētu ievietot rakstus, kas rakstīti Vilibalda Drosmiņa vai romantiskā sentimentālisma garā, bet domāju, ka tādu ir ļoti maz, — to rāda gan Oldenburgas, gan citu ģimnaziju audzēkņu izdotie un izveidotie žurnāli.

Te nu gribētos teikt: ir — vai, kur daudzām jauno, kam gribētos kliegt; un kā kliegt — lai debesis un elle dzird, lai pasaule atmostas no miega un ceļ jaunu laiku. Esmu vērojis trīs nometnes un zinu, ka uz katra simta trimdas latviešu tur ir viens jaunais, kas gribētu ielauzties redakciju telpā un runāt uz visu pasauli ar savu jauno ideālisma pilno sirdi.

Protams, būtu varbūt nepareizi, ja kāds laikraksts vai žurnāls iespiestu vēl nenobrieduša jauniesācēja darbus, bet nevar prasīt, lai viņu darbi kvalitātē stāvētu blakus mūsu pazīstamo rakstnieku darbiem:

Dievs tikai talantus pēc savas
gribas dod,
Bet māksla pantus vīt mums pašiem
jāatrod. (E. Virza)

Bez tam — kur gan lai griežas topošie rakstnieki pēc padoma? Latvijā varēja uzmeklēt kādu no vecajiem, kas laipni sniedza to (arī tur tomēr bija lielas grūtības), bet kā trimdā? Vēl lielākas būs grūtības izklīstot aizjūras zemēs. Kādi ceļi tad īsti būtu ejami? — Ir vajadzīgs žurnāls jaunajiem. Te man jāpiebilst, kādēļ ģimnaziju audzēkņu žurnāli ilgi nepastāvēja. Droši vien katrs zinās, kādas bija grūtības papīru sagādē un citos tīri techniskos jautājumos. Jauniešiem vieniem nebija pa spēkam šīs grūtības veikt, kaut arī viscaur tika rādīta laba griba un pieliktas lielas pūles. Kāpēc tik maz atsaucības jaunatnes nodaļai no pašu jauniešu puses? Parasti bērnību un jaunību sāk apcerēt mūža otrā pusē. Jaunieši meklē nākotni un risina nākotnes problēmas, viņi ir cīnītāji, un mēs nevaram prasīt, lai viņi apcerētu saulaino bērnību vai skolas gadus. Kāpēc neviens to neprasīja no Aspāzijas, bet priecājās par viņu kā cīnītāju? Bez tam jaunatnes skaistākās dienas ir izpostījis karš ar tam līdzi nākošajiem notikumiem. Jaunieši grib meklēt atrisinājumu pasaules tumšajai miklai, viņi grib atraisīt Gordija mezglu, bet jaunības sapņiem nav laika. Te vainīgs nav romantikas trūkums, bet problēmu pārpilnība. Šeit es vēlreiz uzdrošinos uzsvērt žurnāla vajadzību, taču ne to uzvelt jauniešu pleciem vien, bet gan nākt kā ar materiālo, tā garīgo atbalstu. Tur varētu būt jauno darbi, kā arī veco pamācošie raksti: rakstniecības teorija, darbu iztirzājumi utt. Ne visus iesūtītos darbus varēs žurnālā uzņemt, bet tur derētu tad vēstulnieks — īsumā doti padomi, kritika un pamudinājumi. Ar materiālo atbalstu varētu nākt LCK apgāds kā arī citas izdevniecības, jo jāapzinās, ka tikai tad varēsim pastāvēt kā tauta, ja būs stipra mūsu garīgā kultūra, un pirmkārt rakstītais latviskais vārds, rezervējot tam arī jaunus spēkus, jo kas to zina, cik ilga būs mūsu trimda.

Vēl kāda lieta. Vai preses darbinieku un rakstnieku biedrības nevarētu pie sevis dibināt jaunbiedru grupu no jaunatiem, jo tiem nav iespējams uzrādīt vienu iespiestu grāmatu, vai gadu strādāt par profesionāliem žurnālistiem, kādas ir prasības, lai būtu biedrības biedrs.

Beidzot — būs nepareiza robeža 21 gads, jo līdz šim vecumam iesācējs vēl meklē pareizos ceļus, tad līdz apmēram 30 gadiem viņš veido savu stilu iegūstot briedumu. Vai šo vidējo grupu atstāt ārpusē?

Ceru, ka mani ierosinājumi radīs atsaucību.

Ārijs Vedējs

---

10 LAPPUSES IK NEDĒĻAS
TIKAI JAUN[illegible]EI!

Lasi Klabatas, laikrakstu latviešu vientuļajiem skautiem.

Laikraksts maksā DM 0,20 vai 1 starp. pasta kuponu. Pasūtināt Esslingen/N (14a), Zollbergstr. 1-50.

KĀDA NĀKOTNE GAIDA MŪSU JAUNATNI?

Bieži nācies dzirdēt gan sarīkojumos, gan skolu izlaidumos gan lasīt laikrakstos, ka tikai jaunatnē slēpjas mūsu nākotne un spēks: — tā iespēs visu, ko vecās paaudzes vairs nevar vai nepaspēs izdarīt.

Bet vai mūsu tagadējā jaunā paaudze, kas augusi kara gados, kas pieredzējusi gandrīz tikai postu, bēdas, izmisumu un badu, spēs būt savu pienākumu augstumos? Vai ilgie trimdas gadi, kad visapkārt redzamas tikai svešas pilsētas, sveši ļaudis, dzirdama sveša valoda, arī neatstās kādu iespaidu uz jauniešu attīstības stadijā esošām dvēselēm? Vai labāki dzīves apstākļi viņpus okeaniem, salīdzinot ar Vācijas pelēcību, neaizraus daudzus no jauniešiem, līdz ar to padarot viņu atgriešanos kādreiz dzimtenē jau problēmatisku?

Ļoti liela nozīme šeit trimdā bijusi mūsu latviskām skolām, kas visus šos garos gadus ir pūlējušās netikvien kā izglītot mūsu jaunatni, bet arī audzināt un pacelt tās nacionālo apziņu un tēvuzemes mīlestību. Tas pats sakāms arī par mūsu jaunatnes organizācijām, kas vienmēr ir gājušas roku rokā ar mūsu skolām un sabiedrisko domu. Tās idejas un ideāli, ko jaunatnei devuši vecāki skolas un jaunatnes audzinātāji, ir radušas dzīvu atsaucību jauniešos — tās ir aizrāvušas un nesušas, nesušas tālu, neizmērojamos augstumos...

Bet vai tas nav tikai uz īsu brīdi? Tikko jāsaskaras ar nežēlīgo dzīvi un tās ikdienu, tā arī visi ideāli viens pakaļ otram sabrūk, un tu no neizmērojamiem augstumiem pēkšņi atrodies dubļu zaņķī, ar ko tev jāuzsāk cīņa par savu eksistenci. Ir labi, ja šinī cīņā pa priekšu iet ideāli, bet cik nav tādu, kas ātri piekūst un nogrimst nebūtībā?

Latviešu jaunatne tagad ir izkaisīta pa visām pasaules malām. Dzimtenē tā ir vai nu iznīcināta vai arī pārkrievota, un citās zemēs tai draud asimilācijas briesmas.

Mēs ticam un ceram, ka no visiem šiem pārbaudījumiem, kas ir kā šķīstītājas ugunis pirms ieiešanas labākā un laimīgākā dzīvē, mūsu jaunatne iznāks kā uzvarētāja. Mūsu jaunatne ir Latvijas nākotne, bet tādēļ viņa arī ir jāprot sargāt. Vai arī tagadējai jaunajai paaudzei būs jākļūst par drausmīgās kara mašinērijas upuri? Tagadējā laikmetā, kad zinātne un technika iet milzu soļiem uz priekšu, kad visa pasaule atrodas zem atombumbas rēga, kara gadījumā pāris desmit tūkstošu cilvēku dzīvības vairs lielu lomu nespēlēs, un tad var iznākt, ka latviešiem vairs jaunatnes nav, ka ir tikai varoņi, kas krituši atbrīvojot savu tēviju. Kur tad būs Latvijas nākotne? Ne jau slevās, bērnos un

---

Jāņa Klīdzēja un Pāvila Klāna domu izmaiņa par jauniešu līdzdalību presē guvusi atbalsi pašos jauniešos un redakcijā ienāk manuskripti gan ar prozas un dzejas darbiem, gan mēģinājumiem publicistikā. Sniedzam šai jaunatnes pielikumā dažu jauno autoru rakstus, kuŗos atspoguļojas pašu jauniešu viedoklis šai jautājumā, kā arī skartas svešniecības problēmas vispār.

---

sirmgalvjos! Kur būs latviešu vīri, kad zobena vietā būs jāņem rokās arkls?

Tad to vairs nebūs, jo katrs īsts latvietis jutīsies aicināts un arī ies cīņā par savu dzimteni. Vai tad nebūs tā, ka Latvija territoriāli gan eksistēs, bet nebūs, kas viņā dzīvo?

Tādēļ saudzēsim jaunatni un dosim tai iespēju citādā veidā un citiem ieročiem parādīt sevi un savu tēvzemes mīlestību.

Pēteris Raimonds.

DZIMTENES PAGALĒ SKAUTU UGUNSKURĀ

10. ŠĶĒRŠĻU GĀJIENS (1)

Mīļo Andri!

Šodien mums būs šķēršļu gājiens. Ne nu gluži tāds, kā mūsu pulciņā, bet te būs arī Tev un Tavam kopam jāveic rinda uzdevumu, lai pie katra šķēršļa iegūtu tikai mazu daļu, šoreiz tikai vienu vārdu no visa atrisinājuma, kas meklējams.

Lai nu jums labi veicas!

1. Izraksti nepiemēroto vārdu katrā rindā. Visu šo vārdu pirmie burti dos Tev Tava uzdevuma pirmo vārdu.

a) aploks, gabana, stirpa, stati. b) pulks, vads, tanks armija. c) spiets, trops, kāre, vaski. d) ābele, ūbele, īve, goda. e) zināt, varēt, ticēt, prast. f) plosts, kuģis, lidlaiva, irklis.

2. Ja lasa kādu aprakstu par gudrām vai vajadzīgām lietām, ir visai labi kādreiz apstāties un rindkopu pārlasīt vēlreiz. Šoreiz tas ir it izdevīgi, sevišķi, ja zina, cik Latvijai ir apgabalu.

3. Sekojošā mīklā visi vārdi sākas ar vienu un to pašu burtu. + = patskanis, — = līdzskanis. Stateniskajās līnijās no augšas uz leju — meklējamais vārds.

—	+	—	— +	darbinieku pulks
	—	+	— — + — —	kukainis
	—	+	— + — + — —	zīmējums
—	+	—	+ — +	sena zemgaļu pils
	—	+	— — + — + — —	darbinieks
—	+	—	+	dzimtene
	—	—	+ — + — — + — —	Brīvības pieminekļa materiāls
	—	+	+ — + — — + + — —	jurists

4. a) kā svēte, tā kristāmvārds. b) saule spīd spoži. c) kuŗš katrs latvietis to zina, kaut arī daudzas citas nē, grāmatai arī uz vāka. d) kā ir ar bērnu ēšanu. e) visīsākais vārds uz vāka, bet varētu bez „r" uzrakstīt vēl īsāk.

5. Skati taukos arvien labu uzturvielu un šajā uzdevumā paslēptu vārdu, kas meklējams ikkatrā tālākā vārdā tālākā vietā, tikai ne tālāk par tik, cik Latvijai bija valsts prezidentu.

6. Nakts, ienaidnieki, gods, lāpas, sārts. Dzejolis. Pants, rinda, vārds, burts.

1, 1, 2, 5; 3, 1, 3, 1; 5, 1, 5, 1;
5, 4, 2, 4; 6, 2, 2, 2; 7, 2, 1, 1;
9, 2, 2, 2; 11, 1, 2, 3; 13, 4, 3, 2.

7. Dari to! Pats gājiena ceļa apraksts taču arī noderēs.

Pasaules tālēs augsim vienoti Latvijai!

Tavs vientuļo skautu vadītājs

P.S. Atrisinājumi iesūtāmi vienas nedēļas laikā pēc laikraksta saņemšanas. Adrese: vad. Brunis Rubess, Esslingen (14a), Zollbergstr. 1, Germany Trim labākiem atrisinātājiem Latvija ziedojusi godalgu — viena mēneša abonementu.

VAI ZINI, KAS IR JEIRAS?

Ausma zina. Viņa savu adresi paziņoja Vientuļo skautu inspektoram T. Dukātam. Memmingen (13b), DP Camp Fliegerhorst.

KULTŪRAS ĶRONIKA

Londonā sākusi darbu Latviešu tautas augstskola. Angļu valodas lekciju nolasījis bij. Latvijas universitātes un angļu institūta mācības spēks Hanters Blērs, sniedzot paskaidrojumus latviešu valodā. Par medicīnas un vēstures jautājumiem lasījuši prof J. Alksnis un pulkv. R. Osis.

Daugavas apgāds Zviedrijā pašreiz sagatavo Veltas Sniķeres, Ojāra Jēgena un Dzintara Soduma dzejas un Aleksandra Čaka Mūžības skartos.

Komponists Jēkabs Poruks ieradies ASV, kur darbosies par ērģelnieku Mičiganas štatā. Ņujorkā ieradīsies prof. Ludis Bērziņš, no kurienes dosies pie dēla grafiķa Anša Bērziņa uz Kolorado Springu. Bostonā ieradušies un devušies uz Takomu Vašingtonas štatā komponists Volfgangs Dārziņš ar gleznotāju Annu Dārziņu.

Filadelfijā notikusi Leona Linauta gleznu un mākslas amatniecības priekšmetu izstāde. Tiesību zinātņu docents Benno Abers ir otrais latvietis, kas uzņemts par biedru The American Historical Association Filadelfijā.

Lundā latviešu organizācijas aprīļa beigās bija rīkojušas Trīnes grēku izrādi ar arch. Ģintera dekorācijām un aktieŗiem no trimdas tautiešu vidus.

Modris Lorbergs

KRUSTS

(Beigas) STĀSTS

Iekārtojāmies mājīgi, cik nu tas karaviram iespējams.

Mūsu dienests nebija grūts: aizmugurē klīstošās krievu vienības apkaroja jūsu ļaudis paši. Tāpat arī pret mums noskaņoto cilvēku apcietināšanas ar retiem izņēmumiem veica vietējā palīgpolicija. Tā atlika pietiekami laika arī citām lietām, arī mācītāja dzīves rūgtināšanai. Mēs dzērām, sitām kārtis caurām naktīm, kavēdami miegu sev un arī pārējiem mājas iedzīvotājiem. Vecais mācītājs apbrīnojamā pacietībā klusēja, un tas mani kaitināja par visu vairāk. Man vajadzēja tikai niecīgu iemeslu, lai nogādātu viņu tur, kur atradās jau tūkstoši, kas nebija ar mums Bet iemesls neradās. Rudens pusē saņēmām pavēli pārcelties tālāk uz austrumiem.

Pagāja gadi. No manas vienības maz vairs kas bija atlicis, jo krievu partizāniem ir nolādēti laba acs un taisna roka. Mani pārskaitlja aktivā kaujas grupā un iesaistīja frontē, jo vācu kara mašinērijai sāka trūkt dzinējspēka — dzīvās masas. Nelīdzēja arī mani labie sakari. — Fronte sašķobījās, un atkāpšanās vilnis manu vienību atmeta vietā, kur jau reiz mājoju.

Vairums iedzīvotāju pirms pāris dienām no mājām bija padzīti. Vecais mācītājs vēl bija turpat. Apmetos atkal viņa mājā. Mācītājs likās mani nepazīstam, bet viņa acis es lasīju izsmieklu. Protams, viņš varēja smiet, jo trīs gadu laikā mūsu armija bija pārvērtusies līdz nepazīšanai. Ari es pats biju pārvērties, atskaitot vienīgi atriebības kāri, kas manī bija uzglabājusies. Tagad man piederēja neierobežota vara, jo augstākās priekšniecības pavēle bija: postīt, dedzināt, postīt, kā to sākumā darīja pretējā puse. Es saviem vīriem ļāvu vaļu, jo zaudētāju armijai vairs morāles nav. Vecais mācītājs, kā kādu smagu nastu sev uzņēmis, klusēdams vēroja mūsu posta darbus, un bieži vien savām rokām laboja to, ko mēs iznīcināšanas kārē bijām sapostījuši. Mani kaitināja šī klusēšana, jo es gribēju redzēt viņu salauztu un nelaimīgu zemojoties un lūdzoties mūsu priekšā.

Beidzot pienāca pavēle atkāpties, iepriekš visu nodedzinot. Izsūtīju sapierus aizdedzināt ciemu un minēt baznīcu. Saticis mācītāju, pateicu, ka arī viņa māja tiks aizdedzināta. Mācītāja sejā nepakustējās neviens vaibsts.

„Vai tas ir vajadzīgs?" viņš jautāja.

„Tāda ir pavēle."

„Tad... lai notiek, kam jānotiek."

Mācītājs apgriezās un iegāja mājā. Pēc brīža viņa kalpone sāka nest ārā saiņus

Es biju nepatīkami pārsteigts, jo biju cerējis, ka nu reiz būs izdevies mācītāju lauzt.

Drīz no ciema pacēlās dūmi. Mūsu sapieri strādāja labi. Vēl atlika mācītāja māja un baznīca, tad varējām iet. Pēc brīža gaišās liesmās dega arī mācītāja māja. Nu atlika vairs tikai baznīca. Bija jāpasteidzās, jo ienaidnieka granātas krita nekaunīgi tuvu.

Jau gribēju dot spridzināšanas pavēli, kad atvērās baznīcas durvis, un tanīs amata tērpā parādījās mācītājs. Pārsteigumā es soli atkāpos.

„Kapteiņa kungs, ko jūs gribat darīt."

„Mums baznīca jāuzspridzina. Militārs objekts."

„Kapteiņa kungs, to jūs nedarīsit." Es iesmējos.

„Mācītāja kungs, situācijas noteicējs tagad esmu es."

„Tieši tādēļ jūs to nedarīsit."

„Varbūt es to nedarītu, bet atcerieties tūkstoš deviņi simti četrdesmit pirmo gadu. Jūs toreiz izturējāties pret mums — jūsu atbrīvotājiem un uzvarētājiem — ar tādu nicināšanu un nevērību, ka būtu pareizi darījis jūs jau toreiz nolikvidēdams."

„Jūs bijāt viesi, un tie parasti ievēro pieklājības formas."

„Jā, bet tikai kārtīgās mājās," es atcirtu.

„Varbūt kapteiņa kungs grib teikt, ka manas mājas nebija un nav kārtīgas,"

„Nu, par to jau parūpējāmies mēs. Bet tagad nāciet un nekavējiet mūs."

Aiz baznīcas sprāga granāta.

Mācītājs nekustējās.

„Bīstieties grēka, jo ir viens, kas visu redz un atmaksā pēc nopelniem."

„Beidz, vecais! Sprediķot varēsi vēlāk!" uzsauca viens no maniem ļaudīm.

„Nāciet," es teicu, „mums jāpasteidzas."

„Es palikšu šeit," mācītājs noteikti atbildēja „Ja gribat uzspridzināt baznīcu, tad tikai kopā ar mani. Un vienu neaizmirstiet: Dievs jūsu posta darbus jūsu tautai atmaksās līdz devītajam augumam. Jūsu tauta izniks asinīs un asarās, ja jūs..."

Nākošā brīdī mācītājs saļima. Man rokā kūpēja pistole. Pie manām kājām, zemē, lodes atrauta, gulēja mācītāja amata krusts. Es pacēlu to un gāju. Naids, kas gadiem ilgi bija nests, vienā mirklī bija izlauzies, atstādams krūtīs lielu, nepiepildāmu tukšumu, kas draudēja mani nosmacēt. Es notikušo mēģināju aizmirst alkoholā, bet velti. Arvien manā acu priekšā nostājās vecā mācītāja stāvs kā toreiz baznīcas durvīs, vērdamies mani pārmetumu pilnām acīm, un ausīs skanēja viņa vārdi: Dievs jūsu posta darbus jūsu tautai atmaksās līdz devītajam augumam.

Šie vārdi skanēja cauri loku zalvēm un granātu sprādzieniem. Tie iesēdās manī un lēni grauza kā ķirmis, un mācītāja skats neļāva gulēt pat lielākā nogurumā. Es sāku pārdomāt mācītāja teikto. Vai vinam tomēr nebija taisnība? Karš bija zaudēts, to redzēja pat aklais. Ja arī atkāpāmies ar lielu bravūru, tad tas notikās bailēs no baigās patiesības. Mēs apmānījām sevi, lai sirdsapziņa klusētu. Kādu šāstību mana tauta varēja gaidīt par mūsu armijas darbiem šeit un tālāk austrumos? Ik dienas frontēs krita tūkstoši, un dzimtenē pilsētas uzliesmoja kā lāpas un sagruva putekļos. Asinis un asaras jau tagad bija manas tautas tiesa. — Man padotā vienība, tālāk atkāpjoties, vairs nepostīja.

Miera man tomēr nebija. Kabatā kā smags svina gabals vēl arvien gulēja mācītāja amata krusts. Man nebija spēka no tā atbrīvoties. Es gāju līdzi saviem vīriem kaujās, es meklējot arvien bīstamākās vietas. Es naktīm negulēju, nomainīdams nogurušos posteņus, lai vismaz nogurumā gūtu sev mieru, bet velti. Pat par varonību iegūtie majora uzpleči un augstās atzinības zīmes neļava aizmirst notikušo. Es biju nelaimīgs, cik vien nelaimīgs cilvēks var būt."

Svešais brīdi klusēja.

„Tagad savu esmu panācis. Nu man ir labi, pavisam labi..." Beidzamie vārdi izskanēja kā no tālienes.

Atvēru acis. Mana sarunu biedra vairs nebija.

No smagajiem lietus mākoņiem kavēdamās lēni lejup kāpa jaunā diena. Auksts miklums nemīlīgi spiedās cauri apģērbam un saldēja miesu. Mugura, uz kaut kā cieta atspiesta, sāpēja. Pavirzījos sānis. Manam skatam atklājās līdz pustilbam norauts zābaks. Es nepatikā nodrebinājos. Zem zābaka papēža kaut kas vāri spidēja. Es pieliecos. Tas bija mācītāja amata krusts. Noslaucījis mēteļa stūri, aplūkoju to tuvāk. Krusta otrā pusē bija kas iegravēts, bet krēslā nevarēju labi saredzēt. Pavilkos mazliet augstāk. Tanī brīdī gaisā nošņāca granāta un sprāga. Iemezdama sejā karsta gaisa šalti. Es jutu, ka mani pacel gaisā un met. Kaut kas iesāpējās. Tad mani apņēma tumsa.

Kad nācu pie samaņas, atrados jau slimnīcā. Manas kreisās kājas vairs nebija, un labā bija ietīta biezos pārsienamos. Uz mana naktsgaldiņa spožs gulēja mācītāja amata krusts. Es esot to cieši sažņaugtu turējis rokā, tā stāstīja nodaļas māsiņa."

Telpā iestājās klusums.

„Rauska, es ticu, ka tev norāva kāju, jo tev tās vairs nav, bet tam spoku stāstam gan es neticu," pirmais ierunājās Bebris.

Rauska nesteigdamies piepildīja tukšo pīpi, aizsmēķēja un tad no krūšu kabatas izņēma papīra vīstokli. Lēnām viņš to atraisīja, un mūsu skatiem atklājās sudraba krusts, mācītāja amata zīme. Rauska paņēma to rokā un, pret vājo krāsniņas gaismu pagriezies, lasīja:

„Pateicīgā Savienas draudze savam mācītājam Gustavam Silim 1934. g. Lieldienās"

Ārā vēl arvien trakoja rudens vētra, un lietus straumes skalojās gar telts jumtu.

Krāsniņā kvēloja pēdējās ogles. Krusts Rauskas rokā pāri mūsu galvām telts kaktā meta tumšu, smagu ēnu.

Kārli Kažociņu atceroties

Šī gada 18. aprilī pagāja 30 gadi, kopš miris Emīla Dārziņa laika biedrs un gara radinieks komponists Kārlis Artūrs Kažociņš. Viņš dzimis 3. maijā, 1886. gadā, Rīgas apriņķī, no saviem vecākiem mantojis lielu garīgu roņņi un mūzikālitāti. Nevarēdams apmierināties ar uzsāktām ķīmijas studijām Rīgas politechnikumā, viņš jau agri stājās sakaros ar Rīgas Jaunā teātŗa dekadentiem. Darbodamies P. Gruznas vadītajā teātŗa korī, viņš pēkšņi saskatīja savas dzīves īsto aicinājumu mūzikā un iestājās Gžicka mūzikas skolā, kā arī uzsāka privātās studijas kompozicijas teorijā pie Nikolaja Alunāna. Jau ap 1908. gadu radās viņa pirmā kompozicija jauktam korim Ziedoņa deja. 1910. gadā, P. Gruznam no teātŗa aizejot, K. Kažociņš pārņēma viņa vietā teātŗa koŗa vadību. Pamazām nobriestot savā pārliecībā, viņš sāka

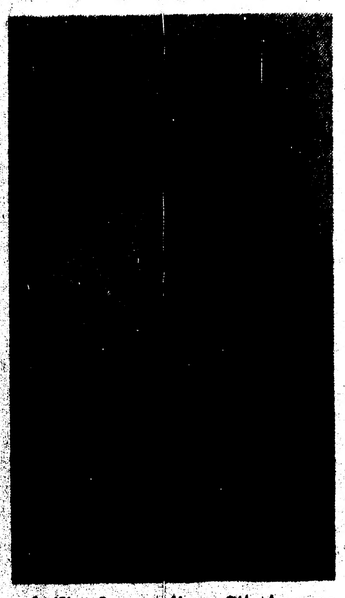

rakstīt arī recenzijas. Stipri un palīekoši viņu iespaidoja Emīla Dārziņa mūzikālā personība.

Laudis K. Kažociņu uzskatīja par savādnieku. Cenzdamies sekot kādām paša veidotām īpatnējām ētikas normām, viņš principā nesniedza nevienam roku un cauru gadu staigāja kailu galvu. Izkopdams savus pasaules uzskatus, viņš studēja teosofiju un budismu līdztekus latviņu tautas dainām. Laika biedri viņu apņēmēja par cilvēku, kas nekad nemelo.

1914. gadā Kažociņš devās uz fronti. Drīzi viņu komandēja uz Viļņas kara skolu, un, to beidzis, Kažociņš ātri avansēja, kļuva par rotas, tad bataljona komandieri un visbeidzot vadīja instruktoru sagatavošanas komandu. Arī šeit viņš nesaimnīra savu mūzikālo sūtību un no krievu karavīja balsu materiāla izveidoja varenu vīrukoŗi, kuŗam uzrakstīja vairākas dziesmas, nereti tulkodams latviešu tekstus krievu valodā. Latviešu strēlnieku bataljoniem veidojoties, pēc vairākkārtējiem pieprasījumiem viņu pārcēla uz 4. Vidzemes strēlnieku pulku. Starp citiem latviešu mākslīniekiem Kažociņā šeit sastapa arī komponistu A. Ābeli un dzejnieku L. Šantekleru. Frontei sabrūkot, strēlnieki ievēlēja Kažociņu par pulka komandieri, bet nevēlēdamies pulkam sekot revolūcijas ugunīs degošajā Krievijā, viņš Pleskavā demobilizējās un fiziski salauzts atgriezās savās tēva mājās Plāteres Lielūžos. Te viņš sāka domāt par mūzikas teorijas sastādīšanu latviešu skolām, bet šo darbu neveica. Plaušu tuberkulozes sagrauzts, Kažociņš slēdza acis uz mūžu 1920. gada 18. aprilī Plāteres skolā, kur viņš visu pēdējo laiku vēl bija strādājis par skolotāju.

Kāŗļa Kažociņa mūzikālais mantojums ir ap 30 dziesmu jauktiem, vīru un sieviešu koŗiem, kā arī dažas klavieru miniatūras. Būdams romantiķis, viņš daudz dziesmu veltījis dabas apjūsmošanai, ar retiem izņēmumiem visām tām vijas cauri skumjš pavediens, uz ko norāda arī daudzie Veidenbauma teksti. Ed. Veidenbauma teksts ir arī komponista pēdējai dziesmai „Kā gulbji", kas Reitera koŗa izpildījumā ir skanējusi gandrīz visās Vakareiropas pilsētās un tikusi uzņemta ar vislielāko atzinību. Varbūt taisnība komponistam Jānim Zālītim, kas K. Kažociņa 10 gadu nāves dienas atcerei rakstīja: „Ja Kažociņš būtu uzrakstījis tikai to vienu dziesmu Kā gulbji balti padebeši iet, ir tad viņš dzīvotu tautā un netiktu aizmirsts."

I. K.

Andrejs Ikstens

Ivana redzējums anno 1947

Dun Maskava. Jau trīsreiz desmit gadu
kopš vergu valdnieks krievu zemi min
uz puspagrauda ar asinīm un badu.
Bet Kremlis tēlo prieku. Svētkus svin.
Un visa pasaule to dzird un zin',
tik noklausās un drūmi klusē,
kad tautas apspiestās bez elpas sten.
Kāds absurds: vienā zemes lodes pusē

viens vienīgs tiranns tautas izmisumā dzen!
Bez izdomas zib plakāti, skan saukļi,
bez jēgas norit mākslots karnevāls,
ko dirižē visraibo tautu jaukļi.
Tik Ivans pats stāv nodilis un bāls —
tam dzīve labāka vēl sapnis tāls
un laime, brīvība ir tikai domās,
ko iecerēt gan drīkst, bet īsteikt nē.
Tam lieris pat brīkst kā pārījam reiz Romā
pēc maizes, izpriecām tik tālā senatnē.

Tad Ivanam no acīm nokrīt zvīņi,
un redz viņš dievieti, kas laiku sver;
redz savus valdniekus, kas veiniem dvīņi;
un savu brāli redz, kam nepieder
ne tas, ko izaudzē, ko maisos ber
ne tas, ko peinījis, ko sapņi skatīj's,
un pats viņš numurs ir, cits it nekas...
Tad kāds tam čukst: reiz Čingishans un Batijs
vēl ilgāk valdīja. Bet krita arī tas...

Ernas Geistautes viņete

Sensenos laikos cilvēki nepazinuši ļauna. Vienprātība, saticība un labie tikumi darījuši viņus tik stiprus, varenus un gudrus, ka tie sākuši līdzināties dieviem. Sava spēka apziņā tie tiekušies nojaukt pēdējo robežu starp dieviem un cilvēkiem. Tie sākuši apdraudēt pašu dievu mājokli Olimpu.

Jau vairākkārt Zevs dusmās bija iznīcinājis cilvēku dzimumu, uzsūtīdams badu, sausumu un ūdens plūdus, bet jaunradītie bijuši tādi paši kā iznīcinātie. Olimps ne acumirkli vairs nebijis drošs.

Kad Zevs redzējis, ka kalnā blakus Olimpam apmetušies cilvēki, viņš sēdies vētras un negaisa padebešos un, zibens bultas šaudams un dusmu pērkonus dārdinādams, traucies palaist ūdeņus, lai tie atkal iznīcinātu šo dzimumu. Te Zevam prātā iekrituši labāka doma un, atgriezies Olimpā, viņš ķēries pie darba. Viņš radīja skaistu sievieti Pandoru, devis tai pūrā līdz cieši noslēgtu šķirstiņu, piekodinādams to neatvērt, — un nosūtījis Pandoru zemē pie cilvēkiem.

Savā valā dzīvodama, Pandora sākusi garlaikoties, un garlaicība dzemdējusi ziņkārību. Viņas ziņkārība bijusi tik liela, ka, nebēdādama par Zeva noliegumu, viņa atvērusi šķirstiņu. Tai pašā brīdī no tā izskrējuši visi nāves grēki — naids, skaudība, meli, greizsirdība, mantkārība, godkārība, viltība.

Kad Pandora to redzējusi, šausmās viņa aizvērusi šķirstiņu, bet par vēlu. Pandoras pūrs jau bijis tukšs.

Bet cilvēki sākuši naidoties un ķapāties savā starpā un tiem neatlicis vairs laika kāpt Olimpā pie dieviem.

*

Pandora stāsta:

1.

Jau no bērnības eju caur dzīvi bez rūpēm, viegli un veikli kāpdama pāri dažreiz ceļā iegulušajām ēnām. Gudri vīri lauzījuši galvas par dzīves jēgu — man šī jēga ir dzīvošana pašā īstajā dzīvē, cilvēku vidū. Šķiet, tāpēc no visām manām spējām visvairāk attīstīta un izkopta ir uzmanībā, ko citi nepamatoti nosauc par ziņkārību. Mana uzmanība galvenā kārtā pievēršas cilvēkiem un viņu izdarībām un attieksmēm. Tāpēc dabai, mākslām un citām norisēm dzīvē veltīju tikai tik vērības, cik tās noder kā dekorācija man vai kā citu cilvēku pārdzīvojumu ietekmētājas.

Maza īpatnība man tomēr ir, ko negribu slēpt. bet izkopt un spēcināt — tā ir mana iedoma tēlot kādu lomu. Tā nav noteikta vēsturiska vai literāra persona, ko cenšos atdarināt, bet katrā ziņā drosmīgi atšķirīga no citiem. Es saku: drosmīgi atšķirīga, jo tikai šai apstāklī slēpjas mana spēja interesanti vadīt sarunas un iegūt plašu paziņu un draugu pulku.

Nevaru noliegt — mana uzmanība ir spēcīga, tā ir tikpat spēcīga kā dzīvniekam, kas nojauš zemestrīci tuvojamies tad, kad modernie seismogrāfi sastingumā klusē. Manai uzmanībai kā uzticīgs pavadonis seko iztēle, kas man palīdz ikdienišķām parādībām piešķirt krāsas un asumu. Varētu sacīt, ka mana uzmanība uztver sākotnējo materiālu, un iztēle rīkojas ar to kā leļļu teātŗa režisors, raustīdams diegos pakārtās lelles.

Mākslas, kā jau sacīju, papildina manu drosmīgo atšķirību no citiem. Tāpēc, ja citi daudzina vecmeistarus, es izvēlos Pikaso; un lai mans dzīvoklis būtu, tāds kā nevienam, es piekaŗu pie sienas liela apmēra audeklu, kur uzgleznots zābaks vai panna ar pāršķeltu zivi.

No mūzikiem visvairāk mīlu kādu angli, kas ielas trokšņus atdarina tik īsti, ka klausīdamies tu jūties it kā iejaucies pašā īstajā dzīvē un joņo tai līdz.

Savu ārieni darinu saskaņīgu ar manām īpatnībām: ja citas dāmas atļauj tērpa izgriezumu tikai mazliet pāri kakla bedrītei, es paplašinu to no plecu galiem sākot uz leju, līdz tas top par plašu landšaftu. Matu sasukājumu mainu katru dienu.

Mans vīrs manu dīves veidu apzīmē par delarīsku, tas ir tādu, ka spēle notiek pašas spēles prieka dēļ. Mazas domstarpības mūsu ir neizbēgamas, jo viņš, visu mūžu strādādams par ierēdni pastā, ir iekritis bīstamajā skaitļu histērijā un neizprot manas prasības.

Mīlu būt cilvēkos, un man ir daudz draugu. Man ir tik daudz draugu, ka, ja gribu visus apsērst, man neatliek laika mājas darbiem. Tāpēc mans vīrs bieži vien pusdieno restorānā vai gatavo pats.

Mans dzīvoklis ir doktora Rauna divstāvu namā. No logiem redzu Sidrabenes ezeriņu, kas viļņo turpat dārza priekšā. Pa labi ezera ielokā ir pilsētas ūdens dziedinātava, ko vada doktors Rauns. Viņš ir jau sirms vīrs, bet viņa atturība un smalkums var patikt. Mana skolas biedrene Inkena zina stāstīt, ka viņš klusībā rakstot dzejas un turklāt latīņu valodā. Viņa temas esot par dzīvības un nāves brīnumu. Jā, kādu teikumu, kas mani ļoti kaitina, atceros vēl tagad, viņš sacīja: lielais vairums sieviešu ir tikai militārās bazes dzīvības ekspansijai. Tomēr patīk viņš var. Arī es labprāt pavadu viņu acīm, kad viņš staigā no mājas uz dziedinātavu un atpakaļ. Viņš iet un nāk četras reizes dienā. Pēcpusdienās viņš iet tieši piecos un pārnāk dažreiz ļoti vēlu. Viņa kundze kādreiz sūdzējās, ka šī ezera ūdens novedīšot viņas vīru gluži pie gala. Diendienā viņš sēžot laboratorijā un atklājot ūdenim arvien jaunas dziedinātājas īpašības. Ja tā būtu — kundze jokoja — tad cilvēki lūgtin lūgsies nāvi, lai tā pieņem, bet dzīvība neies ārā.

Pa kreisi no manas mājas ir pilsētas parks ar paviljonu un koncertu estrādi. Tā nu iznāk, ka no saviem istabas logiem pārredzu galveno satiksmes magistrāli gar ezeru, un pa sētas puses logiem kā uz delnas atklājas lielā iela, kas nāk no pilsētas centra.

*

Ir pēcpusdiena. Redzu: doktors Rauns aiziet uz laboratoriju. Tātad pulkstenis ir pieci. Izeju arī es un domāju: kurp vispirms? Man ir tikdaudz ciemu. Pagriežos uz parka pusi. Man pa priekšu iet dziedinātavas provizors, kailā galva vien spīd. Pieeju un sasveicinos. Viņš tomēr nesāk sarunu un iet tālāk. Lai, — es domāju. Man arī nav laika ar viņu tērzēt. Bet, gabaliņu pagājis, viņš satiekas ar jauno dziedātāju, kas iebraukusi uz peldēm, un abi tērzēdami iet man pa priekšu un iegriežas parkā. Noskatos: abi ieiet paviljonā Savādi gan, nodomāju: provizoram kāzas ar māsu Terēzi tepat durvju priekšā, bet staigāt viņš iet ar dziedātāju.

(Turpinājums sekos.)

MĒRBEKIEŠI VĒL TURAS

Mērbekas latviešu teātris, kaut arī tam nācies vairākkārt mainīt savu mītni, zaudēt lielu daļu sava personālā sastāva un arī publikas, tomēr vēl aizvien sīksti turas. Pārdzīvojis savus brāļus Eslingenā un Lībekā, tas ne vien turpina darbu, bet vēl nav pamatis arī nākotnes nodomus. Vajadzīga krietna deva ideālisma, izturības un darba prieka, lai šajos „tautu staigāšanas" laikos dotos turnejā pa saplakušajām nometnēm, kuŗu iemītnieki pašlaik domā par visu citu, tikai ne par latviskās kultūras misijas svarīgumu. Tas ir liels risks — gan tikai materiālajā ziņā, jo par morālo risku šoreiz, paldies Dievam, vēl nevar runāt.

Pēdējam ceļojumam pa ziemeļrietumu Vāciju teātris izraudzījis arī latviešiem labi pazīstamā ungāra Franča Molnāra trīscēlienu komēdiju Spēle pili, ar ko tas jau agrāk viesojies amerikāņu joslā. Var saprast, ka teātris pie svešautiešu autora nav ķēries vieglu sirdi. Bet latviskā repertuāra trūcīgums, sarukušais personāls, līdzekļu un laika trūkums lieliem inscenējumiem — tas viss ir pietiekams attaisnojums. Spēle pili ir ar ungāriem parasto veiklību uzrakstīta skatuviska komēdija bez sevišķām pretenzijām uz literāru vērtību. Nelielajam ansamblim dota plaša iespēja izspēlēties, intriga pietiekami saistīga, tikai beigās mazliet atslābst. Skatītājs tīksminās par dzirkstošajām asprātībām, ar kādām piebārstīta visa luga, par sarežģītajām situācijām, par raito spēli.

Režisors Jānis Zariņš gādājis par gludu spēles ritmu, mazliet riskantākajās vietās sekmīgi izvairoties no jebkuŗas banālitātes. Vienkāršs, bet raksturīgs Evalda Dajevska skatuviskais ietērps. Centrālās lomas tēlotājs Kārlis Ģērmanis izveidojies par teicamu raksturu tēlotāju, tas pats sakāms arī par Kārli Dzeldi, kas savās aizvien jaunajās maskās tuvojas šīs nozares meistariem. Mazliet pasmags jaunekļa — komponista lomai Rūdolfs Mucenieks. Vienīgo sievieti — aktrisi — dzirkstošā un rotaļīgā spēlē tēlo Milda Zīlava. Pirmo reiz lielākā lomā trimdā nācās skatīt Pēteri Dumpi, kas ar savu pateicīgo stāvu un sonoro balsi dod spēcīgu aktiera Olmedija tēlu. Veikls un izdarīgs nelielajā sekretāra lomiņā Olģerts Parnickis. Tēlo arī pats režisors Jānis Zariņš, kas raksturīgajā sulaiņa lomā īsti parāda „veco klasi".

Izrāde Ventorfas transitnometnē bija neparasti labi apmeklēta.

Kā nākošais jauninscenējums paredzēts M. Zīverta Tvans. Gaidīsim un novērēsim labu izdošanos.

Emīls Skujenieks

Viss progrese

Viņu saņēma kā jau dažkārt chirurga kabinetā — viņam lika gaidīt. Ko tik viņš visu šais garajās stundās neizdomāja! „Man, droši vien, jautās, vai man nav sarkana sirdsapziņa un vai es savās domās neesmu melns, bet darbos brūns! Tagad viss tik ļoti progresējis. Un ko es teikšu? Es teikšu — mana sirdsapziņa nav sarkana, bet sarkanbaltsarkana. Un tādas pašas manas domas un darbi. Vai tā būs pareizi? Vai starpība būs pietiekami redzama? Un vai ar to pietiks, lai tiktu vaļā no noguruma un acu sūrstēšanas?" — tā domāja cilvēks uzgaidāmā telpā.

Laikam tā domāja arī visi citi pacienti — viņiem bija rūpju sagrauztas sejas, viņi nemierīgi staigāja šurp un turp un neuzticīgi lūkojās cits citā — kas tev kait? Vai tu domā, ka tu tiksi te cauri? Vai tu pēc tam ceri dzīvot jaukāk nekā līdz šim? Un ja nu tev pasaka, ka tu esi pilnīgi vesels un tev nekas labāks nepienākas par to, kas tev jau ir? Un ja nu tev pasaka, ka esi tik neglābjami slims, ka vari jau laikus laisties kapā? — Zini — es tavā vietā labāk ietu mājās, skaidrību neuzzinājis.

Beidzot viņu sauca. Saucējs bija cilvēks acenēs un ar moderno laiku visasāko chirurģijas ieroci spalvas kātu rokā. Viņš laipni aicināja sēsties, un pacientam pamira sirds — tā dara arī zobārsti. Viņš gribēja zināt, kur kungs dzimis un kad tas noticis, un tā tālāk. Un pacients nemaz nemanīja, ka pēc nedaudz minūtēm jau bija modernā diagnostika pilnīgā varā. Zinātņu vīrs nepārbaudīja viņu pulsu — viņš tikai iejautājās, kad pacients mainījis klimatu un kā nokļuvis neveselīgajā Vācijas gaisā — un pacienta sirds jau sita tik spalgi, ka to varēja dzirdēt pat tie citi aiz durvīm. Tas liecināja, ka pacients patiesi ir slims. Slims no bailēm, ka viņš varētu būt slims.

„Un ko jūs Vācijā labu darījāt?" jautāja diagnostiķis tālāk, un pacientam noreiba galva. Arī to cilvēks acenēs ievēroja.

„Neko," teica pacients tikko dzirdami, „lai lieki neapgrūtinātu savu sirdsapziņu. Es taču gribu būt vesels."

„Tas ir slikti," sacīja cilvēks ar pelēki blondajiem matiem. „Jums noteikti vajadzēja kaut ko darīt, tikai ne par daudz. Tas būtu jūsu veselībai nācis par labu, vismaz tagad," — un viņš kaut ko ierakstīja savā lapā. Pacients sēdēja krēslā tā, kā parasti putniņš tup uz ceļa, sastopoties ar čūsku. Bet tas nebija viņš, cilvēks acenēs, — čūska bija kas cits: varbūt modernā cilvēku sadzīves kārtība, varbūt likumu kodeki, kas virknējās aiz pretimsēdētāja muguras, varbūt svešu zemju bailes no Eiropas sērgām — kas gan lai zina. Taču cilvēks drebēja. Un nelaimīgā kārtā viņam no dzimšanas kreisais plecs bija druskū zemāks par labo. Un labā delna druskū lielāka par kreiso.

Arī to mācītais vīrs bija ievērojis. Tas, kas tagad nāca, bija pats briesmīgākais. Viņš palieca druskū uz priekšu, ielūkojās pacientam dziļi acīs, tik dziļi, ka ar acenu stikla aso spīdumu trāpīja pašā slimnieka dvēselē, un veidoja vārdus lēni un rūpīgi, iedurdams tos gaisā, it kā būtu pacēlis ļoti smailu, bīstami smalku chirurga nazi. „Un vai jūs neesat nēsājuši ugunskrusta zīmi kreisajā plecā? Vai varbūt esat cīlājuši smagu kara šauteni ar savu labo roku?"

„Nē!" cilvēks krēslā gribēja iekliegties, bet nespēja vairs. Viņš izpūta elpu ar tādu skaņu, kā izplūst gaiss no pārdurtas rīpas, un pēkšņi jutās tā, it kā viņš un neviens cits būtu uzsācis karu 1939. gadā.

„Jums ir pending case, diemžēl," mācītais vīrs pasludināja diagnozi. Arī zinātnes valoda bija progresējusi. Pacientam šķās, ka šis nosaukums atgādina „appendix" un agrāk latīņu valodā tas nozīmēja aklo zarnu, piedēkli. Un patiesi: — „Jūsu gadījumu noskaidros augstākais medicīniskais institūts Berlīnē. Līdz tam laikam jūsu gadījums, tā sakot, karāsies."

Pacients varēja iet. Labi, ka viņš to varēja

*

Pēc trim nedēļām cilvēks acenēs atkal aicināja pacientu pie sevis. Viņš pārvilka svītru aklai zarnai un uzrakstīja modernajā latīņu valodā „elligibility". Agrāk tai vietā teica „ohne Beschwerden", „nihil" vai „nekas sevišķs".

Pacients uzelpoja. Nogurums pārgāja kā ar roku atņemts, arī acis vairs tik traki nesūrstēja. Vai tas tomēr nebija viens krietns ārsts, šis Dr. Skrīnings? Rūpīgs, uzmanīgs un piesardzīgs. Iroānietis pēc tautības. Jo arī tautības modernajos laikos bija progresējušas.

Pacients nolēma apnikumu un sirds sāpes nemaz vairs nepieminēt. Vinam likās, ka ar šīm ciešanām viņš tiks galā jebkurā klimatā, ja jau tik ilgi bija izturējis.

Severīns Dūms

Sestdien, 1950. g. 6. maijā

Dalītiem

Stokholmas starptautiskais ... turnīrs jeb neoficiālās Stokholmas ... tarsacīkstes (beigušās. Uzvarētāja ... rikiņu ACI vieniba — jau bija ... jusies pirms pēdējiem dīvām, kur ... rās tikai 2. un tāliko vietu ... cinas latviešiem nebija ... gas, jo necest ierindā SLSK ... Smītam savainotās muguras ... spēja stāties pretim īgaunu ... sudzes vienībai, Labāk veicās ... vienībai, kas sīvā cīņā pievēr... Kalevu 39-36 (24-19) un tā ieguva ... SLSK II, panāca uzvaru ... SLSK I, kas bez Smita nespē... galīgajā klasifikācijā palika 5. ... paš nagaidīti, pārvērtējot pretinie... dēja arī latviešu vijaunākā... vienība YMCA pret zviedru ... YMCU 27-39 (12-13). Latv. YMCA ... veica pēdējā vietā esošo sv. B. ...

Vai mazie pieau...

Pagājušā vasarā uz ASV ... lekas latviešu YMCAs basketbo... plocnieka aizsargs Laimonis ... Viņš apmeties uz dzīvi mazajā ... gas pilsētiņā Ohaio štatā, kur ... samērā labi nopelna kādā ... fabrikā. Jaunajā „dzimtenē" ... izvēlējies sev arī dzīves bied... „Daugaviešu" paukotāju Vīlum... aku.

Savās vēstulēs Bērziņi pasta... interesanta par amerikāņu ... pēdējā vēstulē, piemēram, ... ilm varēju iet un tad tikai ... dotiem galda tenisam, bet tr... atsākšu treniņus basketbolā ... skolā ir jauks basketbola ...

Kiustvardu mīk...

Uzdevusi G. Zemdega ...

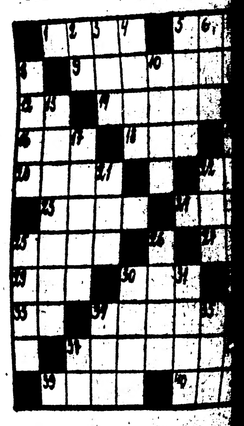

Līmeniski: 1. Pilsēta Krievi... dzīvnieks. 9. Sala Atlantijas ... Ievēro labi. 14. Tīkums. 15. ... boksā. 16. Skati. 19. Slīpēt. ... 20. Sievietes vārds. 22. Mīlest... mentā. 23. Atpūta. 24. Putnu... jas dzīvnieks. 27. Dzīvnieks. ... kumu mīļa vieniņa. 29. Tvaiko... spēlē. 32. Ūdens tvertne. 33. ... vienība. 34. Spēļu karte. 36. ... Zīvs. 39. Laika posms. 40. ... vārds.

Stateniski: 2. Nota. 3. Bij. spor... iniciāļi Latvijā. 4. Dzīvības ... Kalni Amerikā. 6. Sievietes ... šeit. 8. Krusta uzraksts. 10. V... Grupa. 12. Senģermāņu gaisma ... 13. Sala Vidusjūrā. 17. Siltums. ... 19. Upe Latvijā. 21. Grieziņš. ... vietes vārds. 25. Aukstums. 26. ... 28. Dzīvnieku mats. 30. Tilpu... 31. Trauks. 34. Sniedz. 35. Kuš... Nots. 38. Alvas ķīmiskais ap...

Iepriekšējās krustvārdu ... atrisinājums

Limeniski: 1. Indrāni. 8. ... (Member of Parliament). 9. K... Etape. 12. Rej. 14. Ekipāža. 17. ... Lieks. 22. Kompass. 26. Epi. 27. ... Grimase. 30. Pa (Pensilvānija). ...

Stateniski: 1. Iekava. 2. ... Amati. 4. Imēra. 7. Met. 9. Rp. ... Klas. 15. Kāls. 18. Pie. 17. Stop... 20. Istaba. 21. Kamera. 22. Ker... 24. Arāls. 25. Ass. 28. Ea.

LCK pārstāvis Au...

Os...

miris 1950. g. 26. ...

Uz mūžīgu šķiršanos

bij. Latvijas lauk... 8. okt. Plāterē, m...

Gan mīlestībā kļusi
Par Tevi as'ras birst,
Ko ar Tev' zaudējusi,
To sirds vairs neaizmirst.

Mans mīļais vīrs, ...

Dr...

dzim. 1878. g. 19. ...
19. apr. Ansbachā, ...

Pēc grūtas, slimīb... mīļā māmiņa

O...

dzim. 1898. g. 2. ...
slimnīcā, Apbedī...

Dalītiem spēkiem zaudē uzvaru

Stokholmas starptautiskais basketbola turnīrs jeb neoficiālās Stokholmas meistarsacīkstes beigušās. Uzvarētāja — amerikāņu ACI vienība — jau bija noskaidrojusies pirms pēdējām cīņām, kurās izšķirās tikai 2. un tālāko vietu ieguvēji. Šīs cīņas latviešiem nebija sevišķi veiksmīgas, jo neesot ierindā SLSK I. vienībā Šmitam savainotās muguras dēļ, tā nespēja stāties pretim igauņu jaunās paaudzes vienībai. Labāk veicās SLSK II. vienībai, kas sīvā cīņā pieveica igauņu Kalevu 38-36 (14-19) un tā ieguva 2. vietu. SLSK II. panāca uzvaru bez cīņas pret SLSK I., kas bez Šmita nespēlēja un tā galīgajā klasifikācijā palika 5. vietā. Tāpat negaidīti, pārvērtējot pretinieku, zaudēja arī latviešu visjaunākās paaudzes vienība YMCA pret zviedru centrālo YMCU 27-30 (12-12). Latv. YMCA gan pieveica pēdējā vietā esošo zv. B. K. Basket it pārliecinoši 48-10 (28-8), iegūstot 8. vietu.

Tā beigās atklājās lielā kļūda, ka SLSK, izejot cīņā ar 2 vienībām, ne katrreiz spēja komplektēt vislabāko sastāvu, sevišķi I. vienība. Cīnoties kā vienai vienībai, droši uzvarētājos būtu palikusi SLSK, atstājot amerikāņus aiz sevis. Tagad 1. v. amerikāņu ACI ar 16 p., 2. v. SLSK II. ar 14 p., 3. v. — ig. Kalevs ar 12 p., 4. v. ig. Middsommar ar 12 p., 5. v. SLSK I. ar 10 p. Seko zv. dienv. YMCA, amer. ACII utt.

Stokholmas latviešu vadītāja sporta organizācija savā gadā pilnsapulcē par priekšnieku atkal ievēlēja Ali Strunki, valdē Forstmani, Renesāci, Zembachu, Dagniju Kreicbergu un Spilti. Ērtību labad satiksmē ar zviedriem mainīja arī nosaukumu, pārdēvējoties par Stokholmas latviešu sporta klubu SLSK.

A. Graudiņš.

Vai mazie amerikāņi tarspeču pieaugusos latviešus?

Pagājušā vasarā uz ASV aizbrauca Libekas latviešu YMCAs basketbola pamatspēlētāju sastāva aizsargs Laimonis Bērziņš. Viņš apmeties uz dzīvi mazajā Getisbergas pilsētiņā Ohaio štatā, kur strādā un samērā labi nopelna kādā inkubātoru fabrikā. Jaunajā „dzimtenē" L. Bērziņš izvēlējies sev arī dzīves biedri — bij. „Daugaviešu" paukotāju Vilmu Muravsku.

Savās vēstulēs Bērziņš pastāsta daudz interesanta par amerikāņu sportu, un pēdējā vēstulē, piemēram, raksta: „Līdz šim varēju šad un tad tikai mazliet nodoties galda tenisam, bet tuvākā laikā atsākšu treniņus basketbolā. Vietējā skolā ir jauks basketbola laukums. Pašreiz tur risinās skolnieku turnīrs. Varu teikt tikai vienu: šie zēni spēlē tik labi, kā neviens no mūsu lielajiem „dūžiem"! Ja kāds latviešu sportists, braucot uz šo zemi, lolo cerības atrast šeit darbu vai izpelnīties slavu basketbola laukumā, lai atmet šo iedomu; protams, sava prieka dēļ paspēlēt basketbolu jau var, bet dažreiz gadās arī tā, ka par šo prieku jāmaksā resp. jāatlīdzina par sporta inventāra un telpu lietošanu. ASV galvenais ir un paliek dolars. Neesmu vēl redzējis nevienu amerikāņu profesionāļu vienību spēli, bet, raugoties mazo skolas zēnu sniegumā, viegli varu iedomāties, cik žilbinošai tai vajadzētu būt."

Mums, kas allaž — un ne bez iemesla, esam bijuši tik lepni uz savu basketbola spēles prasmi, liekas mazliet neticami, ka mazie amerikāņu zēni būtu teicamāki par mūsu izlases spēlētājiem, sevišķi vēl, ja šie zēni mīt mazā provinces pilsētiņā. Nedrīkstam tomēr piemirst, ka ASV ir basketbola dzimtene.

Vēstules beigās Laimonis Bērziņš lūdz sveicināt visus sporta draugus Vācijā un paziņot viņa adresi: Gettysburg, Ohio, USA.

A. Vč.

Kiustvardu mikla

Uzdevusi G. Zemdega Augsburgā

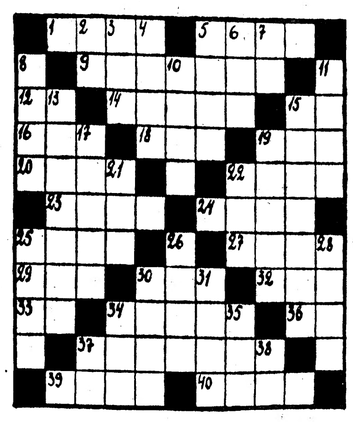

Līmeniski: 1. Pilsēta Eiropā. 5. Mājas dzīvnieks. 9. Sala Atlantijas okeānā. 12. Ievēro labi! 14. Tīksme. 15. Termiņa boksā. 16. Skati! 18. Slēpes. 19. Rodas. 20. Sievietes vārds. 22. Mūzikas instruments. 23. Atpūta. 24. Puduris. 25. Mājas dzīvnieks. 27. Dzīvnieks. 29. Laukumu mēra vienība. 30. Termiņa karšu spēlē. 32. Ūdens tvertne. 33. Naudas vienība. 34. Spēļu karts. 36. Saliklis. 37. Zivis. 39. Laika posms. 40. Sievietes vārds.

Stateniski: 2. Nots. 3. Bij. sporta b-bas iniciāļi Latvijā. 4. Dzīvības dīgli. 5. Kalni Amerikā. 6. Sievietes vārds. 7. Šeit. 8. Krusta uzraksts. 10. Vētra. 11. Grupa. 13. Senģermāņu gaismas dievs. 15. Sala Vidusjūrā. 17. Siltuma avots. 19. Upe Latvijā. 21. Griezīgs. 22. Sievietes vārds. 26. Aukstums. 26. Pamats. 28. Dzīvnieku mats. 30. Tilpuma mērs. 31. Trauks. 34. Sniedz. 35. Kuļ riju. 37. Nots. 38. Alvas ķīmiskais apzīmējums.

Iepriekšējās krustvārdu mīklas atrisinājums

Līmeniski: 1. Indrāni. 5. Sē! 6. MP (Member of Parliament). 8. Kravate. 11. Etaps. 12. Rej. 14. Ekipāža. 17. Sakta. 19. Lieks. 22. Kompass. 26. Epi. 27. Temps. 29. Grimase. 30. Pa (Pensilvānija). 31. Rē!

Stateniski: 1. Iekava. 2. Drasēt. 3. Amati. 4. Imēra. 7. Met. 9. Rp. 10. Eja. 13. Ežas. 15. Kāls. 16. Pie. 17. Stop! 18. Kūp. 20. Istaba. 21. Kamera. 22. Ķer. 23. Migas. 24. Azīls. 25. Ass. 28. Es.

Pasaules sporta laukumos

Virtembergas basketbola meistars BC Degerloch, iztūkstot labākajiem spēlētājiem Pērkonam, Baikštim un Griezem, pieveica 49-46 amerikāņu mormoņu misionāru vienību, kas pašreiz studiju ceļojumā atrodas Vācijā. Pirms tam amerikāņi pārliecinoši uzvarēja Virtembergas meistarības 2. v. ieguvēju SV Prag Stuttgart un BC Degerloch 1b.

Milzu stadionu Parīzē, kurā būs vietas 130.000 skatītājiem, sāks celt nākamajos mēnešos un izcilā bokseŗa Marsela Serdāna pirmiņai to nosauks par Stade Marcel Cerdan.

Franciju un Portugāli par pasaules futbola meistarsacīkšu finālspēļu dalībniecēm Skotijas un Turcijas vietā izraudzījusi meistarsacīkšu organizācijas komiteja. Starptautiskā futbola vadītājas personas gan vēl mēģina panākt, lai Skotija atsauktu savu atteikšanos, kam pamatā tikai „untumi", taču jāšaubās, vai skotus izdosies pārliecināt.

Futbola tiesnesi nokautā īsi pirms spēles beigām sita uzbrucējs Gundlachs FC Stein — FC 09 Selb sacīkstē pārejas dēļ Bavārijas līgā, un sacensība bija jāpārtrauc. Raksturīgākais tas, ka kausiņš savā ikdienas dzīvē ir policijas ierēdnis.

Šarunas par Volkota — ten Hofa boksa cīņu vēl arvien nav devušas konkrētus rezultātus, kaut gan rīkotāji rēķinās, ka abu bokseŗu sastapšanās beidzot tomēr notiks 28. maijā Manheimā.

Žils Rimē (Rimet), Starptautiskās futbola savienības (FIFA) prezidents paziņojis, ka nākamajā FIFA kongresā, kas notiks pasaules meistarsacīkšu laikā Riodežaneiro, atteiksies no sava amata vājās veselības dēļ. Rimē futbola pasaules organizācijas priekšgalā ir vairāk nekā 25 gadus.

Slavenā ASV nēģeŗu basketbola vienība The Harlem Clobetrotters, kuŗas nepārspējamā akrobātika redzēta arī kino chronikās Vācijā, maijā, paredzams, viesosies Eiropā. Tās sastāvā būs arī četrkārtējais uzvarētājs Berlīnes olimpiskajās spēlēs Dīzee Ovens, kas pēdējā laikā kļuvis par izcilu basketbolistu.

LCK pārstāvis Austrijā un Latvijas līdzstrādnieks

zvēr. adv. pal.

Oskars Siktars

miris 1950. g. 26. aprīlī trimdā, Austrijā.

Viņu piemiņā paturēs

Latviešu centrālā komiteja
un Latvijas redakcija.

Uz mūžiem šķīries mūsu mīļais radinieks

Roberts Puriņš

bij. Latvijas lauks. kameras grāmatvedis-kasieris, dzim. 1897. g. 8. okt. Plāterē, miris 1950. g. 19. apr. Eslingenā, Vācijā.

Dziļās sērās E. un J. Dzirkaļi un V. un J. Liepiņi, Anglijā.

Gan mīlestībā klusi
Par Tevi aš'ras birst,
Ko ar Tev' zaudējusi,
To sirds vairs neaizmirst.

Mans mīļais vīrs, mūsu tēvs, vectētiņš un brālis

Dr. Kristaps Neubergs

dzim. 1875. g. 19. martā Zaleniekų pag., šķīrās no mums 1950. g. 19. apr. Ansbachā. Apbedīts 21. apr. Ansbachas Meža kapos.

Mīļā piemiņā viņu paturēs
piederīgie.

Pēc grūtas slimības no mums šķīrās mana mīļā sieviņa, mūsu mīļā māmiņa

Olga Ritenis, dz. Lapsa

dzim. 1898. g. 2. jūnijā Rīgā, mirusi 1950. g. 19. aprīlī Minchenes slimnīcā. Apbedīta 22. aprīlī Traunšteinas kapos.

Par viņu sēro vīrs, dēls Vācijā
un meita Amerikā.

LATVIJAS pārstāvji ārzemēs

ANGLIJĀ: A. Veinbergs, 41, Carysfort Rd., London N 16.
E. Andriņa, 37. Earls Court Rd., London W 8.
E. Rirdāns, 10. Winchester Rd., London NW 3.

ASV: P. E. Irbe, 1500, Sterling Place, Brooklyn 13, N. Y.
A. Blīmanis, 509 4th Street, S. E. Washington D. C.
Ed. Dobelis, 503. 2nd Street, NW Waverly, Iowa.
Arv. Lūsis, Rt. 3, Coldwater, Miss.
Rūd. Krafts, Onida S. Dak.
V. Puriņš, 1028, Fulton E., Grand Rapids, Mich.
Jānis Upesleja 5322, W. Wisconsin Ave. Milwaukee 13, Wis.

AUSTRĀLIJĀ: A. Strazdiņš, Reid House, Canberra, A. C. T.
A. Priedītis, 32, St. Mary Street, Camperdown (Sydney) N. S. W.
O. Strauts, P.O. Box 1560, G.P.O. Adelaide, S.A.
A. Medenis, Migrants Centre, Staff. Bl. B., Bathurst
Lonija Kukure, 12 Seventh Ave, Alberton, via Adelaide S. A.
Vilis Ešots, Finsbury Migrants Workers Hostel, Staff. Adelaide-Rosewater, S. A.
E. Meija, 256, St. Georges Terrace, Perth W.

BELĢIJĀ: E. Erkens, 127, rue du Fleurus, Chatelet.
Latv. Sark. Kr. Beļģijā, 25, rue Jacques Jordaens, Bruxelles.

BRAZĪLIJĀ: Z. Leimanis, Atlantica 156, apt. 101, Rio de Janeiro.

DĀNIJĀ: A. Upīte, Prags Boulevard 71, Kobenhavn.
V. Briedis, Postbox 212, Kobenhavn V.

FRANCIJĀ: E. Baumane 56, rue Mchal Foch, Lorient
K. Birzniece, 31 rue de Seine, Paris 6-eme.

HOLANDĒ: P. Martinsons, Sweelinckplein 48, den Haag.

JAUNZĒLANDĒ: Vl. Auziņš, 8, Cracroft Terrace, Cashmere, Christchurch.

KANADĀ: I. Batraks, P. O. Box 1006, Sta C., Toronto 3, Ont.
Brīvā Balss, Canadian Latvian Newspaper, Box 295, Terminal A. Toronto, Ont.
H. Drupals, 10155, Waverley Street, Montreal, P.Q.
A. Kalniņš, 240, Grace Street, Toronto, Ont.

NORVĒĢIJĀ: H. Dzelzkalns, Jerpefaret 7, Voksenlia, Oslo.

SPĀNIJĀ: Dž. Rimkelis, Gran via 15, Bilbao.

VENECUELĀ: J. Henkuzens, Medicatura Rural, E-do Lara, Sanare.

ZVIEDRIJĀ: Latvju Vārds, Postgiro 156582, Prenumerationkonto för Latvija, Box 15079, Stockholm 15.

LCK apgāds LATVIJA.

A. Augstums

Foto-Vervielfältigungsanstalt,

(24a) Hamburg 36, Zoo-Lager, B. d. Kirchhöfen

Pavairo grāmatas un manuskriptus fototechniskā ceļā. Darbus izpilda ātri par mērenām cenām.

Pasūtināms Viktora Igo romāns

Parīzes Dievmātes katedrāle, 2 daļās.
I. daļa iznākusi, cena DM 4,75
II. „ iznāks pēc 2 nedēļām.

Piedāvāju Vasarsvētku, dzimšanas un vārda dienu apsveikumu kartītes par DM 0,15 gabalā.

Nosūtu ar uziļiktu pēcmaksu, vai saņemot samaksu iepriekš, pierēķinot porto. Grāmatu tirgotājiem parastā atlaide. Lūdzu pieprasīt grāmatu katalogu. (377)

Tevi gaidot, sirds man kliusi zvana,
Un kā gurdi putni ilgas trauc!

Latviešu meitenes Francijā,

atsaucaities diviem dzīves vētrās nesalauztiem latviešu zēniem — 23 g. v. Igaram un 28 g. v. Aivaram, kas vēlas nodibināt klusu ģimenes dzīvi. Rakstīt: M-s G. Griffe, Chitry par St-Bris, Yonne. (384)

Atsaucies,

EDMUND VEIDEMAN,

vai personas, kas zinātu viņa tagadējo adresi (dzīvojis Grēvenes nometnē), lūdzu rakstīt: Ainai Podiņai, Brandow, Box 420, Manitoba, Canada. (387)

OLGU ZASS,

ASV, Ziemeļu Dakotā, Minotā, lūdzu uzdot pilnu adresi Austrai Tēraudai, c/o J. J. Alder, Marks, Miss., U. S. A. (375)

M. Gaides un A. Endziņa

TEVU VALODAS MĀCĪBA

Sistēmatisks gramatikas un pareizrakstības kurss tautskolām un pašmācībai. Cena DM 3.—

Pasūtināma
LCK apgādē LATVIJA,
(14a) Esslingen, Breitestr. 6, Germany.

ĪSTAS SINEPES

piedāvāju no savas ražotavas visiem latviešiem — sinepju cienītājiem. Paraugus pēc pieprasījuma izsūtīšu tikai kooperatīviem un tirgotājiem. (365)

Ernests Lapsts,
Hanau, Lamboystrasse 64.

Papardes zieds

11, Wyresdale Road, Bolton, Lancs.,

piedāvā Anglijas klientūrai:

Vasarsvētku apsveikumu kartes daudzkrāsainā greznā iespiedumā un greznotās aploksnēs à 6 d; tādas pašas kvalitātes vārda un dzimumdienu kartes à 6 d; dzimtenes skatu pastkartes à 4 d; lukša vēstuļu papīri greznotās aploksnēs 3/— duci.

Ādas izstrādājumi, greznoti ar deviņu karatu zelta dobspiedumā veidotu Brīvības piemineklī un Valsts ģērboni: vēstuļu mapes 57/—, 49/—, 39/—; fotogrāfiju albūmi 57/—, 39/—, 29/—; grāmatu aizsargvāki 19/9; naudasmaki 19/10, 34/9; kabatas portfeļi 49/—, 44/—, 39/—, 29/—, ar apmaiņāmu piezīmnīcu 24/9.

Ārpus mūsu kataloga Nr. 1 piedāvājam vēl šādas grāmatas: TILTI MIGLĀ, rom. 8/4; JANKA MŪZIKANTS, rom. 10/—; VĒJIEM LĪDZI, rom. 8/4, II. gr. 8/4, III. gr. 8/4, IV. gr. (iznāks maijā) 8/4; ES IZVĒLĒJOS BRĪVĪBU, I. gr. 5/2, II. gr. 5/2, III. gr. 5/2; SPIEGI STRĀDĀ, I. d. 1/3, II. d. 1/3; JAUNSAIMNIEKS UN VELNS, rom. 17/4; LATVIEŠU TAUTAS ANEKDOTI 3/6; SMIEKLĪGAIS UN VIŅA SIRDS, nov. 8/3; SKATU ALBUMI: RĪGA 3/3, ies. 4/6; TĒVZEMEI UN BRĪVĪBAI 7/11; DZIMTĀ ZEME 3/4; NĪCA, BĀRTA, RUCAVA, tautas tērpi 3/4; KRĀSU FOTOGRAFIJA 4/10; PUTNKOPĪBA 10/—; VĀCU VALODAS PAŠMĀCĪBA 13/4; PSIHOLOĢIJA un LOĢIKA 10/—; LINGOFONA ANGĻU VALODAS PAŠMĀCĪBA 8/—; ROKASGRĀMATA MĀTĒM 4/2; KABATAS KALENDĀRI par puscenu: 9 d.; 1/3; 1/8.

Pieprasiet mūsu katalogu Nr. 1, ja neesat to vēl saņēmuši! Izsūtām klientiem tikai samaksātus priekšmetus.

Pie mums var abonēt Amerikas latviešu nedēļas laikrakstu LAIKS par 3/6 mēnesī. Pieprasiet paraugeksemplārus! Lūdzam klientu piedošanu par to, ka pēc sludinājuma, kurā bijām atteikušies turpmāk pieņemt TILTA abonentu iemaksas, parādījās Latvijā atkal divi sludinājumi, kuŗos minēts, ka šo žurnālu var pie mums abonēt. Šāda piezīme pēdējos divos sludinājumos bija ieviesusies neuzmanības dēļ. Spēkā paliek tas sludinājums, ar kuru mēs pārtraucam kaut kāda veida iemaksu pieņemšanu žurnālam TILTS un lūdzam turpmāk nevirzīt mums nekādu korespondenci attieksmē uz minētā žurnāla piegādi. (380)

MŪZA DRAUGU

vēlas atrast mākslas cienītāja vidējos gados. Esmu Vācijā, bet braukšu tur, kur būsit Jūs. Vēstules ar biografiju un fotografiju adresēt š. av. kant. ar Nr. 383. (383)

26 g. v. atraitne

ar 6 mēn. vecu meiteniti vēlas sarakstīties nop. prec. noīkā ar slaida aug. 28—35 g. v. kungiem, kas vēlētos izceļot uz Austrāliju. Adrese: Agi Peters, (13b) Schongau, Obb., Rösslekeller B. H. 5. (376)

5 padomi abonentiem

1. Nemainiet pārstāvjusi
2. Maksājiet tikai laikrakstā izsludinātiem pārstāvjiem!
3. Nenokavējiet maksājumusi
4. Laikus paziņojiet adreses mainu, minot arī veco adresi!
5. Rakstiet skaidri salasāmi! Tad Jūs laikrakstu saņemsit bez traucējumiem.

LCK apgāds LATVIJA

Piedāvājam sadus musu apgāda izdevumus:

	DM
Br. Kaudzītes Mērnieku laiki, pilnīgs izd. ar Ed. Brencēna ilustr., audekla sējumā	14,—
A. Saulietis Darbu izlase, brošē.	3,80
A. Austriņa Puiškāns, tēloj., brošē	4,—
K. Skalbe Stāsti un tēlojumi, brošē.	1 50
K. Lesiņš Lietas, kas kārtojas pašas, nov., stāsti, brošē.	5,80
ies.	6,50
J. Klīdzējs Cilvēki uz tilta, stāsti, brošē.	4,—
L. Leimane Mātes cilts, rom., brošē.	5,50
P. Kliāns Greizie rati, tēlojumi, brošē.	4,—
V. Ulbopū Neviens mūs nedzird, romāns, brošē.	7,50
ies	12,—
P. Upe Tumšā roheļa, tēlojumi no robežsargu dzīves, 3 daļās, brošē. kopā	4,—
R. Skujiņa un R. Birzgalis Palaidnīgie zaķēni, bērnu grāmata	2,50
M. Urnežus Torņi liesmās, dzejoļi, brošē.	3,—
K. Dāle Laika rasa, dzejoļi	1,50
J. Sirmais un A. Kaugars Cela malse, lasāmgrāmata II. un III. klas.	3,—
H. Kreicers Dzīves mācība	3,—
M. Gaide un A. Endziņš Tēvu valodas mācība, sistēmatiska gramatikas un pareizrakstības kurss tautskolām un pašmācībai	3,—

Vācijā grāmatas izsūtām pret samaksu vai pilnā pēcmaksā; ārpus Vācijas pēc pieprasījuma saņemšanas, bez iepriekšējas samaksas. Reizē ar grāmatas izsūtīšanu pasūtinātāja saņem rēķinu ar norādījumu, kur izdarāma samaksa.

CITU APGĀDU IZDEVUMI

	DM
K. Lesiņš Janka mūzikants, romāns	6,—
M. Bendrupe Smiekligais un viņa sirds, noveles	5,—
J. Jaunsudrabiņš Jaunsaimnieks un velns, romāns	11,—
J. Jaunsudrabiņš Nauda, romāns	4,60
K. Roze Latv.-angliska vārdnīca	9,—
K. Roze Angliski-latv. vārdnīca	7,—
Pogina-Eiche A course of English	6,—
Antuans de St. Eksiperī Nakts lidojums, brošē.	3,50
ies.	6,—
Marg. Mičela Vējiem līdzi, romāns, I. un II. d. à	5,—
Prof. Šmits Latviešu pasakas, ies.	8,50
Ed. Virza Laikmets un lira, dzejoļi, ies.	5,50
Zenta Maurina Spīts, eseja, ies.	2,50
Zenta Maurina Sirds mozaika, eseja	4,—
A. Egīlītis God thy Earth is aflame (Dievs, tava zeme deg), angļu val., ar ilustr.	1,50
T. Gulbransens Un mūža meli šalc, romāns	6,50
D. F. Veinlands Rulamans, stāsts, ies.	8,50
A. Leiše Putnkopība	6,—
Zelma Lagerlefa Nilsa Holgersona brīnišķ. ceļojums ar meža sosīm, I., II. un III. d. à	4,50
U. S. A., rokas grāmata	2,—
Akselis Munte Grāmata par šan Mikelu, romāns, I. un II. d. à	5,—
D. Roga un St. Cīrulīša Abece	2,—
A. Deglavs Rīga, romāns	2,50
P. Mantnieks Latvijas karte	8,—
Ed. Tomass Latvija	4,—
P. Mantnieks Pasaules atlants, brošē.	3,—

LCK apgāds LATVIJA
Esslingen/N., Breite Str. 6, Germany.

Atsāļot Vāciju

novēlu visiem maniem grāmatu pasūtinātājiem to labāko un pateicos par līdšinējo sadarbību.

K. un K. Rozes

	DM
Angliski-latviska vārdnīca, iesieta	7.—
B. un K. Rozes Latviski-angliska vārdnīca, iesieta	9.—

turpmāk Vācijā būs dabūjamas vairumā un mazumā:

LCK apgādā Latvija, Esslingen/N., Breite Str. 6; Daugavas Vanagu grāmatnīcā, Ulm/Do., Bölke-Kaserne; pie Ed. Alsiņa, Dillingen/Donau, Postfach 5; pie Andr. Ozolipa, (24b) Eutin/Holst, DP Camp; pie „Phönix"-Buchhandlung G. m. b. H., (21a) Bielefeld, Arndtstr. 6.

K. ROZE.

Augsburg, Hessenbachstr. 29 1/8. (382)

Meklēju

LATVIJAS NAUDAS ZĪMES:

1925. g. 10 latu ar sēriju burtiem A, B, C, K, L, T, U; 1926. g. 5 l — A; 1933./34. g. 10 l. — A, H, R, S, T, U; 1935./36. g. 20 l. — K, L, M, N, P, R, S, U; 1937. g. 10 l. — C; 1939./40. g. — BA, BB, BZ, CA, DL un tālāk; 1940. g. 5 l — E un tālāk. Pretvērtībā par katru zīmi — saimnīcis 5—20 zv. kr. vērtībā. Piedāvāt: A. Platbārzdis, Upplandsg. 22-IV, Stockholm, Sverige. Sarakstīšanās izdevumus atlīdzināšu. (374)

Papardes zieda

paziņojums TILTA abonentiem

Pie apvainojumiem, kas vērsti pret PAPARDES ZIEDU un manu personu Hugo Skrastiņa sludinājumā LATVIJAS 26. aprīļa numurā, paskaidroju, ka Papardes Zieds bija pārtraucis žurnāla TILTS pārstāvēšanu, pirms Skrastiņš to aizliedza. Atkārtoti brīdināju Skrastiņu, ka pārtraukšu viņa žurnāla pārstāvēšanu, ja viņš nepildīs abonentiem dotos solījumus. Arvien biežāk sāka ienākt abonentu sūdzības par to, ka nesaņem solītās prēmijas grāmatas un dažos gadījumos arī pašu žurnālu. Tā kā uz sūdzībām un maniem brīdinājumiem Skrastiņš nereaģēja, ķēros pie vienīgā iespējamā līdzekļa un paziņoju viņam, ka pārtraucu naudas pārvešanu, kamēr Papardes Ziedam samaksājušie abonenti nebūs saņēmuši prēmiju grāmatas. Tas pilnos apmēros nav noticis vēl šodien, 29. aprīlī, jo viens abonents šeit Boltonā solīto prēmijas grāmatu nav saņēmis, kaut gan par šo abonentu esmu atkārtoti Skrastiņam atgādinājis.

LATVIJAS 1. aprīļa numurā paziņoju, ka Papardes Zieds pārtrauc žurnāla Tilts pārstāvēšanu, bet laikraksta tehniskas kļūdas dēļ no agrāk iesūtītā sludinājuma teksta nebija izmesta rindkopa par to, ka pārstāvam žurnālu Tilts. Šis kļūdainais sludinājums publicēts trīs reizes, kamēr paguvu tā publicēšanu apturēt, bet visas iemaksas, kas uz tā pamata ienākušas, tika nosūtītas abonentiem atpakaļ, ar paskaidrojumu, ka Papardes Zieds Tiltu vairs nepārstāv.

Pēc pārstāvības atsaukuma publicēšanas paziņoju Skrastiņam, ka viņam pienācīgā summa tiks pārvesta, tikko ienāks kvitējums par manu iepriekšējo sūtījumu, bet dibināti prasītā kvitējuma vietā parādījās nedibinātie apvainojumi Latvijā.

Ar šo atklātībai deklarēju, ka nepārvedīšu Skrastiņam ne pensa, kamēr iepriekšējā sūtījuma kvitējums nebūs saņemts, kaut arī viņš līdzīgus apvainojumus atkārtotu vai katru nedēļu visos latviešu preses organos. Turpmāk uz Skrastiņa apvainojumiem presē vairs neatbildēšu, bet nepieciešamības gadījumā nodošu lietu goda tiesai, kurai šo paskaidrojumu pareizību varu pierādīt ar lieciniekiem un chronoloģiski sakārtoto saraksti starp mani un Skrastiņu.

(386)) PAPARDES ZIEDS, īpašnieks M. Fogts.

Ar baltiem cimdiem nepietiek

Tai pašā dienā, kad Parizes ielās sacentās degollistu un komūnistu 1. maija saukļi, no franču izglītības ministrijas atskanēja cits sauklis — ļoti neagresīvs, ļoti miermīlīgs un pārlieku simpatisks: būsim laipni! Ar šo aicinājumu ievadīja tā sauktās laipnības nedēļas, kas turpināsies līdz 14. maijam un kuŗu laikā franči īpaši mudināti atcerēties un kopt tikumu, kas pat šajā šarmanto tradīciju zemē zaudējis agrāko spožumu. „Mūsu materiālisma laikmetā mazinājies laipnības tikums un bīstami vairojusies vulgāritāte", paskaidroja rakstnieks Andrē de Fukjērs, kas ir jaunās akcijas galvenais vatrogneseis.

Tiešām jauks pasākums un ne bez svētības šai laikā, kad karš un tam sekojošais „bezmiers" cilvēkus ārēji un iekšēji tā saārdījis un tie apaugusi tik daudz garīgām atskabargām un dvēseliskiem uzpampumiem.

Bet — kas labs baznīcā, ne katrēlē derīgs krogū. Ar baltiem cimdiem parasti neiet mēslus vest, ne ar pavārnīcu kauties. Un augopus vēl joprojām operē ar nazi.

Arī franču valdība atzinusi, ka laipnība un pieklājība nav īstie ieroči, ar kuŗiem varētu cīnīties, piemēram, pret komūnistu pasaules iekarošanas plāniem un pret Kremļa piekto kolonnu Francijā. Tādēļ gandrīz vienlaicīgi ar miermīlīgo laipnības akciju Francijas valdība sadūšojusies citai, ļoti nelaipnai akcijai, nolemjot atlaist no amata franču atompētniecības vadītāju — komūnistu prof. Žolio Kirī, kas nekad nav slēpis savu padevību Kremlim un pārliecību, ka Staļins ir vienīgais patiesais miera draugs.

Ar franču valdības lēmumu novērsts absurdais stāvoklis, ka vienu no svarīgākajām valsts aizsardzības atslēgām tur rokās Maskavai uzticīgs komūnists, kaut arī spējīgs zinātnieks. Gadījums iezīmē zināmu izšķiršanos franču iekšpolitikā, kur līdz šim bija vērojami tikai atsevišķi „lokāli" izpaudumi valdības gribot stāties pretī komūnistiem. Turpretī tagad iekšlietu ministrs Keijs parlamentā atklāti pievienojies uzskatam, ka komūnistu partija ir „nacionālsociālistiska ārzemju partija". No viņa tā var secināt, ka Francijā varētu sākties jauns antikomūnistisku kursu. Daži komentātori pat gaidīja līdzīgas plašas akcijas pret komūnistiem. Citiem vārdiem, Francijā nobriedusi stāvoklis — kur vajadzīga radikāla tīrīšana, tur vairs nevar pietikt ar baltiem cimdiem.

Josifs Staļins 1. maija parādes laikā nostāvēja 8 stundas pie Ļenina mauzoleja, kur ģenerālštāba priekšnieks ģen. Štemenko izteica jaunus uzbrukumus un draudus „kara kūdītājiem, agresoriem un militāristiskiem ielencējiem" un aicināja uz „jaunām uzvarām komūnisma celiņā". Četras dienas iepriekš Austrālijas premjērs Menzijs parlamentā norunāja 4½ stundas, motivēdams likumprojektu par komūnistu partijas slēgšanu un citiem pretkomūnistiskajiem soļiem, ko izrādās, atbalsta ar' strādnieku partija. Arī Menzija amata brālis Malans Dienvidafrikas Ūnijā gatavo līdzīgu lēmumu parlamentam, un tādas pašas ziņas nāk no Panāmas. Šai pašā sakarā vēl varētu pieminēt ziņu no Šeffīldas Anglijā, kur vīkārs Rozevīrs šādā žurnālā raksta: „Mēs esam dīvaina tauta. Mēs prasām padzīt komūnistus no svarīgām pozicijām valsts dienestā, bet ļaujam tiem būt par skolotājiem valsts skolās, kur esam spiesti sūtīt savus bērnus. Vai naida baušlībai zvērēšam partijas loceklim var uzticēt mūsu bērnu audzināšanu?"

Tādas ir pēdējās balsis no zemēm, kur komūnistu partija joprojām legāla, un kur vēl īsti nebija atklājusies patiesība, ka nevar ļaut tiši ienaidniekam rakties zem paša mājas pamatiem, un ka vēl mulķīgāk ir pašam iespiest viņa rokās lāpstu. Protams, vecais iebildums pret komūnistu partiju aizliegšanu ir tas, ka tās arī pēc visiem aizliegumiem turpinās darboties nelegāli un būs valdībai vēl grūtāk kontrolējamas. Tomēr ir starpība, vai kāda valdība oficiāli cieš savā zemē piekto kolonnu, vai arī atklāti nostājas pret to kā pret valsts ienaidnieku; vai komūnisti netraucēti sēž vadītājos amatos un izmanto valsts aparātu un līdzekļus savām vajadzībām, vai arī viņiem jārīkojas tikai pagrīdē, rēķinoties arī ar risku.

Lai kā — balto cimdu politikai pret komūnistiem rietumos paliek arvien mazāk atbalstītāju. UN ģenerālsekretāra Li brauciens „ar baltiem cimdiem" uz Maskavu gan it kā ļoti jauku iekļaujas pašreizējā Francu laipnības un pieklājības nedēļā, bet vispārējā noskaņojuma atšķirība rietumos gan vairāk liek domāt, ka cienā nāk vecā tautas gudrība: ar pliku roku ezi nenospiedīsi, — arī ar balti cimdotu roku nē.

M. Č.

Jauns gājiens uz Kanosu

UN ģenerālsekretārs Trigve Li 10. maijā dosies uz Maskavu

Parize (D) — Trešdien pēc apspriedēm ar vadītājiem franču valstsviriem Apvienoto nāciju ģenerālsekretārs Trigve Li piepēma presi un paskaidroja, ka 10. maijā viņš dosies uz Maskavu, lai tur mēģinātu mazināt līdzšinējo politisko saspīlējumu. „Ja šai laikā Maskavā atradīsies Staļins, es būšu priecīgs ar viņu satikties," teica tālāk Li. Viņš paskaidroja, ka kopš 1945. gada šis gads ir kritiskākais no vien Apvienotajām nācijām, bet visai pasaulei. „Šis briesmas pastāvēs tik ilgi, kamēr cilvēce būs sadalīta divos blokos. Tad turpināsies bruņošanās un nebūs vairs nekādu cerību vienoties par atomieroču kontroli. Vienīgā loģiskā izeja tad būs trešais pasaules karš," sacīja Trigve Li. Viņš gan tūdaļ piebilda, ka ir arī otra izeja — izbeigt auksto karu un padarit Apvienotās nācijas par visu tautu sastapšanās un saprašanās vietu. Tā kā laiks nestāv uz vietas, vienoties vajadzētu vēl ieņemt.

Londonas un Parizes laikraksti konstatē, ka Trigve Li pašreiz atrodas „svētceļojumā" pa dažādu valstu galvaspilsētām, lai mēģinātu panākt saprašanos. Labi informētas aprindas Francijā domā, ka Apvienoto nāciju ģenerālsekretārs ar vadītājiem Eiropas valstsviriem apspriedīsies par šiem galvenajiem jautājumiem. Viens no svarīgākajiem ir Ķīnas problēma. Kad Rietumvalstis noraidīja Maotsetunga pārstāvja uzņemšanu Drošības padomē, Kremļa pārstāvis atstāja šo tautas forumu, tā praktiski paralizēdams visu UN darbu. Nav šaubu, ka Trigve Li vispirms mēģinās iegūt kādu skaidrību tieši par šo jautājumu. Viņš jau agrāk izteicies, ka pēc Apvienoto nāciju chartas 28. panta varētu notikt Drošības padomes ārkārtējas sēdes, kuŗās piedalītos vai nu attiecīgo valstu ārlietu ministri, vai citi valdības locekļi.

Sagaida, ka Li runās arī par amerikāņu lidmašīnas notriekšanu Baltijas jūrā. Šis gadījums vēl nav apklusis. Informācija no Vašingtonas vēsti, ka Savienotās valstis incidenta izšķiršanu vēlas nodot Hāgas starptautiskajai tiesai. Nākamās problēmas varētu būt Triesta, Montrē konvencijas revizija par Dardaneļu jūrses šauruma pārvaldīšanu, atomieroču kontrole un visa Vācijas jautājumu kompleksa. Kā Londonā, tā Parizē un Vašingtonā domā, ka Trigves Li misija Eiropā var beigties arī ar ļoti nelabvēlīgiem panākumiem. Nevajag aizmirst, ka Turcija katēgoriski noraida jebkādu padomju piedalīšanos Dardaneļu kontrolē. Šis jautājums jau priekš trīs gadiem bija pasaules politikas uzmanības centrā. Bet toreiz stāvokli saglāba tā saucamā Trūmena doktrīna, pēc kuŗas financiālu un militāru palīdzību saņēma Grieķija un Turcija. Triestas jautājumu pašreiz tiešās sarunās mēģinās atrisināt Jugoslavija ar Italiju. Maršals Tito vēl trešdien agrākajiem itaļu partizāniem paskaidroja, ka „nav nekā tāda, kas varētu traucēt abu valstu draudzīgas attieksmes."

Līdz šim Trigve Li jau apspriedies ar prezidentu Trūmenu un Ečesonu, britu premjēru Etliju un Francijas ārlietu ministru Šūmanu. No Parizes ceturtdien viņš devās uz Hāgu. Tālākais UN ģenerālsekretāra ceļš vedīs uz Ženēvu. Maskavā Trigve Li pēdējo reizi bija 1947. gadā. Vairāki franču labā virziena politiķi pašreizējo UN ģenerālsekretāra vizīti padomju galvaspilsētā ironiski nosauc par „jaunu gājienu uz Kanosu". Var sagadīties, ka tas par tādu arī kļūs, jo līdzšinējās apspriedes ar padomju valstsviriem bez solījumiem un deklarācijām nav devušas praktiski it nekā.

VASARSVĒTKOS TAUTAS POLICIJA TAISĀS APCIETINĀT VISUS NEUZTICAMOS JAUNIEŠUS

Berline (E). — Berlinē saņemta informācija, ka lielo manifestāciju laikā īpašas tautas policijas vienības apbraukās visu Austrumvāciju un apcietinās neuzticamos jauniešus. Pēc tam viņus vai nu novietos piespiedu darbos urāna raktuvēs, vai arī deportēs uz Padomju savienību. Šī akcija paredzēta Vasarsvētkos tāpēc, lai novērstu sabiedrības uzmanību, jo tieši tai laikā Berlinē notiks pieteiktās demonstrācijas. Hanoverā šinīs dienās no Saksijas ieradušies pirmie jaunieši, kas izmukuši no padomju joslas, lai nebūtu jāpiedalās „gājienā uz Berlini".

Jauns Maskavas...

(Turpinājums no 1. lpp.).

kā dadzis Padomju savienībai, teorētiski atrazdamās aiz dzelzs priekškara, bet praktiski tomēr prazdama saglabāt savu neatkarību. Vai arī šis mēģinājums beigsies ar Maskavas neveiksmi, to protams, pagaidām nevar zināt. Skaidrs vienīgi tas, ka somi visiem līdzekļiem pretosies un tik viegli vis neupurēs savu brīvību.

Paralēli streikam somu prese, sevišķi ārlietu ministrijai tuvu stāvošais Helsingin Sanomat, pēdējās dienās veltījis sevišķu uzmanību igauņu kapteinim Trejalam. Vācu okupācijas laikā viņš cīnījās pret Padomju savienību un pēc kapitulācijas ilgu laiku slēpās mežos. Pagājušā gadā Trejalam laimējās pārbēgt uz Somiju. Ar aģentu palīdzību to uzzināja Maskava, kas apvainoja igauņu kapteini par kara noziedznieku un prasīja viņu izdot. Pašreiz Trejals atrodas kādā Helsinku slimnīcā. Preses pārstāvjiem igauņu kapteinis lūdzis bārdas skujamo asmeni, lai varētu izdarīt pašnāvību, jo dzīvs viņš krievu rokās nevēloties doties Helsingin Sanomat raksta, ka Trejalu dienu un nakti apsargā divi policijas ierēdņi. Uz galdiņa blakus gultai atrodoties viņa sievas ģimetne un bībele somu valodā. Somu prese sevišķi sašutusi par to, ka valdība nesniedz nekādu informāciju par saviem nodomiem un kvalificē eventuālu igauņu kapteiņa izdošanu par „necilvēcisku rīcību".

Londonā jaunnedēļ sāksies svarīgu konferenču posms

Rietumeiropai vēl trūkst 15 diviziju, lai varētu apturēt uzbrucēju

Vašingtona (D). — Šestdien no Vašingtonas uz Parizi izlidoja ASV ārlietu ministrs Dins Ečesons, lai pirmdien sāktu apspriedes ar Francijas ārlietu ministru Šūmanu. Jau otrdien Ečesons dosies uz Londonu, kur satiksies ar Bevinu. 11. un 12. maijā tad sāksies visu trīs rietumu lielvalstu ārlietu ministru konference, kas būs ievadījums tām apspriedēm, ko daudzi politiskie novērotāji nosauc par vissvarīgākajām kopš kara beigām. Priekš došanās uz Parizi, Ečesons aiz slēgtām durvīm referēja par savas politikas kursu senāta un tautas pārstāvju nama ārlietu komisijai. Par šīm pārrunām nav publicēta nekāda oficiāla informācija. Tautas pārstāvju nama ārlietu komisijas priekšsēdis Džons KI preses pārstāvjiem vienīgi paskaidroja, ka ārlietu ministra Ečesona ziņojumu viņi noklausījās „ar sajūsmu un gandarījumu".

Spriežot pēc līdzšinējām preses informācijām, ko publicējuši kā Londonas, tā Vašingtonas laikraksti, apspriedes britu galvaspilsētā var tiešām izrādīties par ļoti nozīmīgām. Kā zināms, pretēji līdzšinējām diplomātiskām tradicijām tās ievadīja lietpratēju konference, kas sagatavoja un apstrādāja visus svarīgākos jautājumus, lai ārlietu ministriem nebūtu veltīgi jātērē laiks. Kārtējā preses konferencē trešdien Ečesons atteicās sniegt jebkādu informāciju par Londonas spriežu darba kārtību, piebilstot vienīgi, ka pārrunās visus jautājumus, kas „var stiprināt rietumus". Priekš Atlantika pakta padomes sanāksmes, kas sāksies 15. maijā un kuŗā būs pārstāvēti visi 12 ārlietu minitri, viņš cerot vēl personīgi apspriesties ar Holandes, Beļģijas un Luksemburgas ārlietu ministru.

Lai gan par konferenču darba kārtību vēl nekas nav zināms, BBC piebilst, ka viens no svarīgākajiem jautājumiem laikam būs Indoķina. Sūmans esot sagatavojies lūgt steidzamu ASV un Lielbritānijas palīdzību franču cīņai Indoķinā. Viņš norādīšot, ka Indoķina pēc Maotsetunga uzvaras kļuvusi par vienīgo aizsargvalni pret komūnismu Tālajos austrumos. Tāpēc ASV, Lielbritānijai un Francijai jāsāk kopīga akcija Dienvidaustrumāzijā, lai novērstu draudīgo stāvokli. Informētas aprindas Londonā tāpat pārliecinātas, ka trīs ārlietu ministri pārrunās arī Vācijas problēmas, izejot no komūnistu pieteiktās demonstrācijas Vasarsvētkos.

Speciālistu apspriežu beigu posmam Londonā, kur sagatavo darba plānu rietumu ārlietu ministru konferencei pieaicināti arī Holandes, Beļģijas un Luksemburgas valdības eksperti. Viņu klātiene nepieciešama Vācijas problēmas iztirzāšanai.

Stuttgarter Zeitung piektdienas numurā raksta, ka Vācijas jautājumā radušās nesaskaņas ASV un Lielbritānijas viedokļos. ASV esot par paplašinātām koncesijām Vācijai, Lielbritānija turpretim to nevēlas.

Neje Züricher Zeitung sakās zināms, ka Atlantika pakta padomē vissmagākā problēma būs Rietumeiropas militārais stiprums. Francija, raksta labi informētais britu laikraksts Economist, plāno noorganizēt septiņas divizijas, tiklīdz saņems no ASV apbruņojumu. Šobrīd pēc britu militāro speciālistu domām Francijai nav karaspēka, ko tā varētu sūtīt cīņas laukā. Nav labāks stāvoklis arī Beneluksa valstīs. Beļģijai šobrīd ir tikai viena divizija, kas kā okupācijas karaspēks atrodas Vācijā. Norvēģija gan cerot savu armiju palielināt līdz 120.000 vīriem, bet tas nevarēs notikt agrāk par 1955. gadu. Šobrīd Rietumeiropai ir tikai 15 divīzijas, lai gan nepieciešamas vismaz 30, lai apturētu eventuālu agresoru.

Arī strādnieki par komūnistu partijas slēgšanu

Kanbēra (F). — Austrālijas strādnieku partijas frakcija, ceturtdien paziņoja ministru prezidentam Menzijam, ka tā pilnam atbalsta viņa ierosināto likumu par komūnistu partijas slēgšanu. Šī deklarācija nozīmē, ka komūnisti piektajā kontinentā legāli darboties varēs tikai īsu laiku. Tāds pats liktenis tiem draud arī Dienvidafrikā. Attiecīgais likumprojekts parlamentam iesniegts jau piektdien. Kādā intervijā prese tieslietu ministrs Svords paskaidroja, ka 1. maija nemieri Johannesburgā prasa, lai valdība rīkotos enerģiski. Viņš gan komūnistus nenosauca vārdā, bet nevienam žurnālistam nebija šaubu, par ko ir runa.

ASV kriminālpolicijas priekšnieks Hūvers šinīs dienās paskaidrojis, ka Savienotajās valstīs „ir vairk nekā 55.000 nodevīgo komūnistu," kas lieliski organizēti un disciplinēti. Bez tam apmēram 500.000 amerikāņus var uzskatīt par komūnistu līdzskrējējiem.

ASV piesardzības soļi kara gadījumam

Vašingtona (jj). — Newsweek ziņo par dažiem interesantiem soļiem, kādus spērusi ASV aizsardzības ministrija, lai nodrošinātos eventuālai konflikta situācijai. Svarīgākajiem ministrijas ierēdņiem iecelti „dubultnieki" citās pilsētās, kas pārņemtu viņu pienākumus, ja Vašingtona tiktu iznīcināta atombumbu uzbrukumā. Visus nozīmīgākos dokumentus paredzēts uzņemt mikrofilmās un izvietot dažādās Savienoto valstu vietās. Aizsardzības ministrs Džonsons pašlaik ļoti aktīvi pūlas, lai ārpus viņam 1951. gada aizsardzības budžeta summām nodrošinātu vēl papildus sevišķu „kabatas naudas" fondu 117 miljonu dolaru apmērā, kas būtu izlietojams militāriem mērķiem neparedzētā krizes gadījumā. Slepens ASV „smadzeņu trests" patlaban intensīvi nodarbojas ar stratēģisko plānošanu, kas domāta ne tuvākajam laikam, bet gan piecu vai pat desmit gadu periodam. Savienoto valstu gaisa spēki projektē ierīkot īpašu kriptografijas centru ārzemju slepeno kodu atšifrēšanai. Centra iekārtošana izmaksās 5,8 milj. dol., un tā noslēgšanai no ārpasaules starp citu paredzēts izlietot ap 2 km dzelonstiepju. Kriptografijas centrā izbūvēs arī sevišķu „slepeno dokumentu krematoriju", kas spēs sadedzināt 12 t papīra dienā.

Kā risinājās incidents ar amerikāņu lidmašīnu

Frankfurte (ls). — Laikraksts Deutsche Zeitung sniedz informāciju no Ņujorkas par lidmašīnas incidenta izmeklēšanas rezultātiem. Tas rekonstruēts sekojoši: amerikāņu izlūkošanas iestādes bija saņēmušas ziņas par plašiem krievu manevriem Baltijas jūras austrumu daļā. Manevru galvenais nolūks bija izmēģināt jaunus elektriskus aparātus, kas domāti invāzijas operācijām. Amerikāņi izsūtīja manevru apgabalā izlūkošanas lidmašīnu, lai noskaidrotu, kas tur norisinās un vai viņu jaunākās radara ierīces var pielietot ar panākumiem arī jauno krievu instrumentu pētīšanā. Krievu pretizlūkošana, acīm redzot, bija uzzinājusi par amerikāņu nolūkiem. Kad ASV hidroplāns parādījās virs Baltijas jūras ,pacēlās krievu izniīcinātāji vai nu, lai piespiestu amerikāņus nolaisties krievu territorijā un tādā veidā iegūtu vērtīgās radara ierīces, vai arī lai iznīcinātu lidmašīnu līdz ar izlūkošanas rezultātiem.

Amerikāņu hidroplāns, kas gan pēc savas ārienes līdzīgs B-29 bumbvedējam, bijis pilnīgi neapbruņots, bet apgādāts ar jaunākiem elektriskiem izlūkošanas un pētniecības aparātiem. Lidmašīnas apkalpei bija noteikts, ka tai jāatturas no lidošanas virs krievu territoriālajiem ūdeņiem un jāuzņem radio sakari, tikko sasniegta jūra Sakari tomēr nav uzņemti un tādēļ Vašingtonai trūkst jebkādas tuvākas informācijas, kas īsti ar lidmašīnu noticis. Vienīgi pēc krievu notas, kuŗā teikts, ka lidmašīna pagriezās jūras virzienā un pazuda, var secināt, ka Višinskis bija pārliecināts, ka neviens nevarēs runāt preti viņa apgalvojumiem. Tātad vai nu lidmašīna ir iznīcināta, vai kritusi krievu rokās.

Trīs roņi pastaigājas pa Milānu

Milāna (F). — Lielu jautrību itaļiešiem šinīs dienās sagādājuši trīs roņi, kas mitinājās Milānas zooloģiskajā dārzā. Omulīgie dzīvnieki vienā jaukā dienā atstāja savu baseinu un mierīgi izčāpoja pa vārtiem, kas sarga neuzmanības dēļ, bija atstāti vaļā. Divi roņi devās uz itaļu ziņu aģentūras namu, bet trešais, kas bija noskaņots romantiskāk, pastaigājās pa tuvējo parku. Roņus, protams, sagūstīja un nogādāja atpakaļ uz zooloģisko dārzu, bet par šo gadījumu smējās visa Italiia.

DAŽOS VĀRDOS

Uz Malajas pussalas valstim tuvākājā nākotnē izbrauks britu koloniju ministrs Grifits un kara ministrs Strečijs, lai pārbauditu angļu garnizonus un pārliecinātos par komūnistu ekspansiju.

Pāvests izslēdzis no baznīcas rumāņu pateru Andreasu Agotu, kas pretēji Vatikāna aizliegumam sadarbojies ar komūnistiem.

Uz Prāgu aizlidojušas trīs čechu lidmašīnas, kas martā ar 84 pasažieriem nolaidās Minchenes tuvumā. No Čechoslovakijas pēc lidaparātiem bija ieradušies īpaši piloti.

Prāvu pret sešiem tautas policistiem amerikāņu militārā tiesa atjaunoja Berlinē trešdien. Apcietinātie pretēji aizliegumam ieradās amerikāņu sektorā, apbruņojušies ierocīem un formas tērpos.

300.000 namu kopš kara beigām uzcelti Lielbritānijā. Martā vien britu salās pacēlās 20.000 jaunu māju, ko uzskata par rekorda skaitli.

Apelāciju Augstākajai kara tiesai iesniedzis notiesātais itaļu maršals Graciani.

Ap 200.000 ķīniešu semnieku sacēlušies pret komūnistiem Sečuanas provincē. Nemiernieki esot tik spēcīgi, ka Maotsetunga karaviri uzdrošinās atstāt savus garnizonus tikai bataljona stiprumā. Komūnisti uz drošākām provincēm esot nogādājuši visus pārtikas līdzekļus.

Plašu raķešu izšaušanas tīklu Padomju savienība izbūvējusi Arktikā un Ziemeļjūras apgabalā, paskaidrojis agrākais padomju flotes inženieris Martunuks, kam laimējies izbēgt no koncentrācijas nometnes un ierasties ASV. Pēc inženiera apgalvojumiem tas ir tiešs drauds Norvēģijai, Zviedrijai un Aļaskai.

Izsludināt par štatu Havajas salas ASV kongresu vēl šai sesijā lūdzis tautas pārstāvju nama loceklis Feringtons.

No 82 uz 67 cilvēkiem amerikāņu ārlietu ministrija samazinājusi ASV sūtniecības personālu Prāgā.

Trīs dienu streiks sākusies Argentīnas ostās. Strādnieki prasa algu paaugstināšanu un darba laika normēšanu. Pilnīgi apstājusies visa kuģu kustība.

Starptautiska komiteja vācu bēgļu izvietošanai

Vašingtona (D). — Senātors Volters, kas pagājušā gadā īpašas komisijas priekšgalā apmeklēja Rietumvāciju, trešdien amerikāņu preses pārstāvjiem paskaidroja, ka viņš iesniegs kongresam priekšlikumu dibināt starptautisku komiteju, lai varētu izvietot vācu bēgļus. Šo ierosinājumu atbalstot arī prezidents Trūmens. Volters piebilda, ka izraidītie vācu bēgļi ne teorētiski, ne praktiski nevar atgriezties savās agrākajās dzimtenēs. Ja tur arī mainītos politiskā situācija, šis tautas diez vai mainītu savu noskaņojumu pret vāciešiem. Tāpēc vienīgais atrisinājums Eiropas drošībai un stabilai vācu saimniecībai ir bēgļu izvietošana aizjūras zemēs.

Izceļot varēšot apmēram 1 miljons vācu bēgļu.